

**Budapest Főváros IV. kerület,
Újpest Önkormányzata**

Környezetvédelmi Programja

2018 – 2023

A Program készítéséért felelős:

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata

A Környezetvédelmi Fenntarthatósági Programot készítette:

Pannon Natura Kft.

Tervezési időszak:

2018-2023

Tervezés báziséve:

2014 - 2017 évi adatok

Dátum:

2017. május - 2018. december

Tartalom

1	Bevezetés	5
1.1	<i>Környezetvédelmi Alapelv</i>	6
2	Újpest, Budapest Főváros IV. kerülete	7
2.1	<i>Újpest története</i>	7
2.2	<i>Újpest fekvése</i>	8
2.2.1	A település szerkezete	9
2.3	<i>Újpest földtani jellemzése, vízrajza</i>	11
3	Környezeti elemek állapota	12
3.1	<i>Levegőminőség</i>	12
3.1.1	Levegőminőséget befolyásoló tényezők	14
3.2	<i>Vízgazdálkodás</i>	17
3.2.1	Természetes felszíni és felszín alatti vizek	17
3.2.2	Ivóvízellátás, kutak, vízkivételek	19
3.2.3	Szennyvíz, csapadékvíz	20
3.2.4	Fürdők, uszodák	22
3.2.5	Árvízvédelem	23
3.2.6	Vízminőség védelem	24
3.3	<i>A talaj állapota</i>	27
3.4	<i>A természet és a táj állapota</i>	28
3.4.1	Zöldfelületek	28
3.4.2	Védett területek	33
3.4.3	Védettség alatt nem álló természeti területek	37
3.5	<i>Települési és épített környezet</i>	41
3.5.1	Az épített környezet értékei	41
3.5.2	Az épített környezet konfliktusai, problémái	41
3.6	<i>Közlekedési hálózatok és hálózati kapcsolatok</i>	44
3.6.1	Közúti közlekedés	45
3.6.2	Kerékpáros közlekedés	45
3.6.3	Gyalogos közlekedés	46
3.6.4	Közösségi közlekedés	47
3.6.5	Közlekedést érintő felújítások	47
3.6.6	Parkolás	49
3.7	<i>Energiagazdálkodás</i>	49
3.7.1	Újpest Fenntartható Energia Akció Programja	50
3.8	<i>Zaj- és rezgésvédelmi helyzet</i>	51
3.9	<i>Települési hulladékgyűjtés</i>	54
3.9.1	Lomtalanítás	56
3.9.2	Házhoz menő szelektív hulladékszállítás	56
3.9.3	Hulladékudvarok	56
3.9.4	Zöldhulladék, komposztálás	57
3.10	<i>Környezettudatos gondolkodás, környezeti nevelés</i>	57

3.10.1	A lakosság bevonása a tudatos környezetvédelemre nevelésbe	59
3.10.2	Oktatási intézmények környezetvédelemre nevelésben betöltött szerepe	59
3.10.3	Tájékoztatás és információ-szolgáltatás	59
3.10.4	Pályázatok kiírása	60
3.10.5	Önkormányzat, egyesületek, civil szervezetek szerepe	61
4	A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok	63
4.1	<i>Levegőtisztaság- és éghajlatvédelem</i>	63
4.2	<i>Felszíni és felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata</i>	65
4.3	<i>Környezet-egészségügy</i>	66
4.4	<i>A környezetminőség</i>	66
4.5	<i>Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem</i>	67
4.6	<i>Környezet veszélyeztetés elhárítása</i>	68
4.7	<i>Környezettudatos hulladékgazdálkodás</i>	69
4.8	<i>Fenntartható energiagazdálkodás</i>	70
4.9	<i>Közlekedés</i>	71
4.10	<i>Zaj</i>	72
4.11	<i>A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel</i>	72
5	A Környezetvédelmi Program eszközrendszere	75
5.1	<i>Tervezési, szabályozási eszközök</i>	75
5.2	<i>Környezetvédelmi információs rendszer, információ-gazdálkodás</i>	75
5.3	<i>Környezeti kultúra fejlesztése, a társadalmi részvétel és a tudatosság erősítése</i>	76
6	Finanszírozási feltételek, pénzügyi eszközök	78
6.1	<i>A program megvalósításába bevonható pénzügyi források</i>	78
7	Önkormányzat környezeti munkájának értékelése	80
7.1	<i>A Local Agenda 21</i>	80
7.2	<i>Az EMAS rendelet közigazgatási, önkormányzati alkalmazásának jogi keretei</i>	80
8	Összefoglalás	82
9	Felhasznált jogszabályok	83
10	Felhasznált források, irodalom	86

1 Bevezetés

A környezet védelme, a természeti értékek megőrzése napjainkra a társadalmi-gazdasági élet meghatározó részévé vált. Ennek alapvető oka egyrészt a hosszú távon nem fenntartható gazdaságkodás következtében a természeti erőforrások egyre gyorsabb ütemű felhasználása, másrészt a gazdasági tevékenységek hatásaként a környezetbe kibocsátott szennyező anyagok növekvő mennyisége. Mindezek eredményeképpen – a gazdasági változások kétségtelen előnyös vonatkozásaival párhuzamosan – szinte minden környezeti elem állapota romlott, és ez már a környezethasználatok korlátozásával is együtt jár. Ugyanakkor a megfelelő környezeti feltételek nélkülözhetetlenek a jelen és a jövő nemzedékek jólétének, egészséges életének biztosításához. A társadalmi-gazdasági feladatok végrehajtásával párhuzamosan, azokkal együtt kell a környezetvédelem problémáit megoldani – áll a Nemzeti Környezetvédelmi Programban. Budapest Főváros IV. kerület Önkormányzatának a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Kvt.) 46. § (1) értelmében a környezet védelme érdekében a IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban foglalt célokkal, feladatokkal és a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájával összhangban, illetékességi területére önálló Környezetvédelmi Programot kell elkészítenie vagy elkészíttetnie. Budapest Főváros IV. kerület Önkormányzata 2017 májusában a Pannon Natura Kft - t (1112 Budapest, Töröcsvár utca 16.) bízta meg a feladat elvégzésével.

A Program készítésében részt vettek:

Csigó Ernő
vezető tervező
Mérnöki Kamarai
nyilvántartási szám:
01-13637
SZKV-1.1; SZKV-1.2;
SZKV-1.3

Orsovai Ágnes
környezet-kutató
Mérnöki Kamarai
nyilvántartási szám:
01-15426

A Környezetvédelmi Program tartalma a Kvt. 48/B. § (1), (2), a Kvt. 48/E. § (1), (2) bekezdés előírásai alapján készült el. A széleskörű szakmai egyeztetésre a Kvt. 48/F. § (1)-(5) bekezdései alapján került sor. Az elkészített Környezetvédelmi Programot Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának Képviselő-testülete hagyja jóvá.

A Kvt. 48/E. § (3) bekezdése szerint a települési önkormányzatnak gondoskodni kell a környezetvédelmi programban foglalt feladatok végrehajtásáról, a végrehajtás feltételeinek biztosításáról, figyelemmel kell kísérenie az azokban foglalt feladatok megoldását, és a programot szükség szerint, de legalább a Program megújítását, illetve felülvizsgálatát követően - a 48/A. § (2) bekezdésének figyelembevételével - felül kell vizsgálni.

1.1 Környezetvédelmi Alapelv

Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzatának környezetvédelmi feladata egyrészt, hogy segítse illetékességi területén az országos környezetvédelmi feladatok teljesítését, másrészt, hogy saját eszközeivel gondoskodjon a helyi környezet megóvásáról, minősége romlásának megakadályozásáról, a település sajátos jellegének megőrzésében, helyreállításában a jelentőséggel bíró helyi természeti és kulturális értékek védelméről. Fontos, hogy a környezetvédelmi program járuljon hozzá a települési életminőséget meghatározó környezeti elemeket és a természeti értékeket veszélyeztető környezeti problémák megoldásához, valamint a település fejlődését jelentősen meghatározó fejlesztések tekintetében érvényesítse az életminőséget alapvetően meghatározó környezetvédelmi szempontokat.

2 Újpest, Budapest Főváros IV. kerülete

A legtöbb európai város esetében a településszerkezet alapvonásait jelentősen meghatározza a földrajzi környezet. Budapesten ez a meghatározó elem elsősorban a Duna menti fekvés.

Újpest a Duna folyam bal partján helyezkedik el, amelynek a területe 18,8 km², lakóinak száma a 2011. évi népszámlálás adatai szerint 99 784 fő. A Duna menti zóna a főváros egyre értékesebb területsávjává válik, a IV. kerületen belül ez a potenciál sem kellően kiaknázott. A jellemzően az elővárosi zónában fekvő Újpest arculata nem csak kertvárosias, történelmi múltja alapján igen változatos a kerület. A kertvárosias térstruktúra mellett a Szent István tér környéki történelmi településmag városias, illetve a lakótelepek nagyvárosias beépítettsége meghatározó. Jelentős hagyományos kisvárosias és lakópark szerű karakterek, valamint hagyományos és új gazdasági, közüzemi és a nagy zöldfelület-igényes intézményterületi beépítés is jellemzi a területet. Nagy méretű nem beépített területek találhatók a Duna-parton túl, ilyenek a közparkok, a közterek, a vízfolyások menti zöldfolyosók, valamint a természetvédelmi és az erdőterületek.

2.1 Újpest története

A Duna bal partján kialakult önálló földrajzi egység újkori története az 1830-as évektől eredeztethető. Gróf Károlyi István adta bérbe pusztájából a területet szőlőművelőknek. Hamarosan hegyközség alakult ki, majd az iparosok, kereskedők betelepülésével 1840-ben már önálló községi szervezet működött. Földrajzi környezete, kedvező adottságai, Pest közelsége, jó közlekedési lehetőségei következtében Újpest kezdetektől alkalmas volt ipartelepítésre. Tímárok, asztalosok telepedtek le. Bőr-, textil- és bútortiparának fejlődése a település egészére kihatott. Az 1870-es évek végére az ország legnagyobb lélekszámú nagyközsége lett. Alig 30 év múltán, 1907-ben városi rangra emelték. Első polgármestere a lokálpatrióta dr. Ugró Gyula lett. Ekkor már rendelkezett kikötővel, a városalapító Károlyi család segítségével önálló kórházzal, postahivatallal is.

A város gyors gazdasági, urbanisztikus és kommunális fejlődésnek indult. Tűzoltólaktanya, vágóhíd épül, a kövezett utakat éjjel villannyal világítják meg. A városban vezetékcsatorna van és kiépítik a szennyvízcsatorna-hálózatot is. De van rendőrsége, bírósága, színháza is. Tovább fejlődik az iparosodás a bőrgyártás, az asztalosipari és az elektromos gépgyártás által, mellyel több ezer munkást foglalkoztatnak. Ebben az időben alapították az Egyesült Izzólámpa és Villamossági Rt.-t, a Tungstramot, a Chinoin Zrt-t, és a Magyar Pamutipari Rt-t is.

1. ábra
Újpesti Víztorny

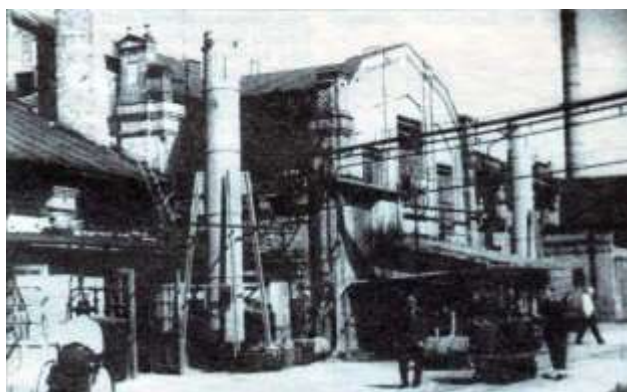
1910-ben a város hazai viszonylatban az ipari termelésben a negyedik helyen áll. Az I. Világháború itt is érezteti hatását. Bár az ipar nagy részének további fellendülést hoz, de sok ezer újpesti polgár kénytelen bevonulni és harcolni.

A város történetének jelentős állomása 1929. Ekkor nyerte el a megyei jogú város címet. Járásbírósága, villamos erőműve, takarékpénztára, sportlétesítményei, oktatási intézményei, zeneiskolája, számos bejegyzett egyesülete és kereskedelmi egysége, 38 ipari vállalata van, amelyek közül sok országos jelentőségű, (Wolfner Bőrgyárak, Chinoín Zrt., Egyesült Izzó).

Nem feledkeztek meg a perifériára szorultakról, a fogyatékosokról sem. Fenntartották gyermekkórházat, vakok otthonát, szegényházat, szociális konyhát. A II. Világháború azonban megállította a fejlődést. A háborús pusztítás és a veszteség mellett 1945-ben árvíz is sújtotta a várost. Az 1940-es évek végére itt is megtörténtek az államosítások, s mint máshol, itt sem volt problémamentes a kialakult helyzet. Az 1950-es év nagy fordulatot hozott a város életében. A főváros közigazgatásához csatolták és ezzel megszűnt önállósága, várossrészé vált. Fejlődése, sorsa Budapest fejlesztésén belül történt. Megtartották gyárvárosi jellegét. Fejlesztették iparát, de átalakították a városkép arculatát is. Lakótelepek jöttek létre a régi temetők, szűk utcák és a földszintes házak helyén. Ezzel ugyan egységesebb körülményeket biztosítottak az élethez, de uniformizálták a várossrész, nagy részben kicserélődött a lakosság. 1983-ban kezdetét vette Újpesten belül egy új várossrész kialakítása, Káposztásmegyere.

2. ábra
Régi villamos az Újpesti Piacnál

3. ábra
Egykori Wolfner Bőrgyár

2.2 Újpest fekvése

A fővárosi zónarendszerben Újpest három, a Duna menti, az elővárosi és kis területen az átmeneti zónában, a Pesti-síkság északi részén, a Duna folyam bal partján, a Szentendrei-sziget déli csúcsával átellenben helyezkedik el.

Északon a főváros határa (Dunakeszi, illetve a Dunakeszi-tőzegtavak), keleten a XV. (Rákospalota), délen a XIV. (Zugló), délnyugaton a XIII. kerület (Angyalföld), nyugaton a Duna folyam, azon túl a budai oldalon a III. kerület (Óbuda) és Szigetmonostor határolja.

Újpestet érinti az M0 autópálya, keresztülhalad rajta észak-déli irányban a Váci út, ami kapcsolatot teremt az északi agglomeráció és a főváros között. Jelentős térszerkezeti elem a kerület keleti határán futó Budapest – Szob és a Budapest – Vác vasútvonal, valamint a déli határon futó Budapest – Esztergom vonal. A vasútvonalak korlátozottá teszik Újpest és Rákospalota, illetve Újpest és Angyalföld között térben szoros kapcsolat kialakulását.

2.2.1 A település szerkezete

A kerületet ellátó intézményi funkciók többségében a kerület központjában, a Szent István téren és az Árpád út menti zárt sorú beépítéssel rendelkező területeken, valamint a lakótelepek klasszikus intézményi magjában találhatók.

A kerület utcaszerkezete változatos, az ortogonális (merőleges) rendszerek néhol egymásba folynak, néhol íves utcavezetésre váltanak. A szerkezetet meghatározó infrastruktúra elemek – mint a Váci út, az Árpád út és a határoló vasútvonalak –, valamint a természeti értékek – a Duna, a Szilas-patak és az erdő és zöldterületek – befolyásolják a térszerkezetet, sokszor a lineáris elemek két oldalán igen eltérő funkció, beépítés vagy más utca-vonalvezetés található. Újpest tényleges területfelhasználása változatos. Bár a beépítésre szánt kategóriáknak megfelelő (beépített) területeken belül a lakóterületek dominanciája vitathatatlan, éppúgy megtalálhatóak a gazdasági, a vegyes és a különleges területek is.

A lakóterületeken belül a nagyvárosias telepszerű és a kertvárosias területfelhasználás dominál. Meghatározó a kisvárosias zárt sorú területek aránya is, a lakóterületek több mint negyedét teszi ki.

A beépítésre nem szánt OTÉK kategóriáknak megfelelő (ténylegesen beépítetlen) területeken az erdőterületek, azon belül a közjóléti erdők kiterjedése a legnagyobb. A kerület területfelhasználását meghatározza a Duna mentén fekvő 34,43 ha vízbeszerzési terület: jelentősen hozzájárul a zöldfelületi rendszerhez a terület növényállománya, viszont a partszakasz használhatóságát az Újpesti (és távolabbi) lakosság számára gátolja.

A beépítésre nem szánt területek közül kiemelhető a kerület szerkezetét is meghatározó közlekedési területek (fő útvonalak, vasút), valamint a Duna mentén és Káposztásmegyér térségében összefüggő egységet alkotó véd- és közjóléti erdők területei. Az erdősültség aránya fővárosi viszonylatban nagynak mondható, a mezőgazdasági művelés már nem jellemző a térségben. A Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatalának ingatlan-nyilvántartási adatai alapján 1-3 minőségi osztályba tartozó termőföld nem található a kerületben. (Ugyanakkor a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal adatszolgáltatása szerint az erdőterületek döntő hányada kiváló termőhelyi adottságú.)

Újpesti lakótelepek területén a nagyvárosias telepszerű lakótelepek dominálnak a központi tengelyükben fekvő alapellátási intézmények sorával. A városrészbe benyúlik az Árpád út mentén húzódó intézményi, jellemzően zárt sorú beépítésű terület. A Budapest-Vác vasútvonal közelében kisvárosias és kertvárosias területek jelennek meg. Dél-Újpest városrészben a gazdasági területek a meghatározók, amelyek közé ékelődött négytömbnyi kertvárosias lakóterület.

Az Újpest városközpont városrészben fekvő Szent István tér környezetének területfelhasználata jellemzően kialakult, kiemelt jelentőségű helyi központ. Az átalakulás előtt álló Újpest Városkapu térségének beépített része jelenleg telepszerű lakótelep és kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű lakóterület. A beépítetlen területek zöldfelületként jelennek meg.

Az Újpesti Duna-part déli részének területfelhasználata a szennyvíztisztító és a téli hajókikötő, hajójavító területe határozza meg, amelyeket erdőterületek fognak közre. A középső részét a használaton kívüli és az alulhasznosított rekreációs területek (Tungsram Vízisporttelep és Strand) általában elhagyott területe jellemzik. Az északi szakaszon vízbeszerzési terület húzódik.

A Károlyi városnegyed, Megyer kertváros és az Újpesti Kertváros területén a

- Kisvárosias, jellemzően zárt sorú beépítésű;

- Kisvárosias, jellemzően szabadonálló jellegű és a kertvárosias, intenzív beépítésű lakóterületek jellemzik az elszórta, zárványként beékelődő gazdasági területekkel vegyesen.

Káposztásmegyeren teletszerű lakótelepek, valamint az újonnan kialakított ipari park fekszik, ezen területeket erdő és parkterületek választják ketté. Dunakeszi közigazgatási területéhez közel, a szintén újonnan beépült rekreációs terület, az Aquaworld helyezkedik el.

A Megyeri-hídfő környezetét kettévágja az M0-ás körgyűrű, északon a Dunakeszihez közeli kertvárosias lakóterület és gazdasági területek, délen az erdőterületek és a felhagyott vízkezelési terület képezi a tényleges területfelhasználást.

Újpesten termőföld (az a földrészlet, amely a település külterületén fekszik, és az ingatlan-nyilvántartásban szántó, szőlő, gyümölcsös, kert, rét, legelő <gyep>, nádas vagy fásított terület művelési ágban van nyilvántartva, kivéve, ha a földrészlet törvényben meghatározott erdőnek minősül) található, de az érintett területeken nem folyik intenzív mezőgazdasági termelés. A termőföld mennyiségi védelme kérdésben az ingatlanügyi hatóság a termőföld védelméről szóló 2007. évi CXXIX. törvény figyelembe vételével minden esetben egyedileg dönt.

4. ábra
Településszerkezeti egységek

2.3 Újpest földtani jellemzése, vízrajza

A kerület felszínközeli földtani rétegződése viszonylag homogénnek tekinthető, a talajvíz átlagosan 5 m mélységben fekszik.

A kerületet nyugatról a Duna folyam határolja, amelynek két öblözete – a Flottilla- és az Újpesti-öböl – érinti Újpest területét. A Duna vízminősége a környezetvédelmi felügyelőség rendszeres mérései alapján néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek. A minőségi elemek (fizikai-kémiai, biológiai, hidromorfológiai jellemzők) tekintetében a jó vagy a mérsékelt állapot/potenciál jellemző. A folyó a főváros közigazgatási határához már szennyezetten érkezik a nitrogén- és foszforháztartás tekintetében.

A szervesanyag tartalom szempontjából jónak mondható a vízminőség, köszönhetően a közelmúltban elvégzett fejlesztéseknek (Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep korszerűsítése). A Dunába torkolló Szilas-patak és a Szilas-patakba belefolyó Mogyoródi-patak a drasztikus emberi beavatkozások hatására elvesztette természetes állapotát (a Mogyoródi-patak eleve eredeti medréről elterelve, egy korábbi ipari elvezető árok fedett medrében folyik). A patakok vízminőségi paraméterei kevés kivételtől eltekintve nem felelnek meg a vonatkozó határértékeknek. Jellemzően szennyezetten érkeznek a városba, vízminőségük a fővárosi szakaszon – feltehetőleg az illegális szennyvízbevezetések következtében – tovább romlik, és több paraméter alapján is az „erősen szennyezett” osztálynak megfelelő minőségben érik el a Dunát.

A Mogyoródi-patak eredeti medre mentén vizenyős, magas talajvízállású terület húzódik. A talajvíz a korábbi behatások (fekália, kemikáliák, ipari üzemek) következtében szennyeződött. Jelenleg azonban a térség csatornázottsága szinte teljes mértékben kiépítettnek tekinthető, így egyedi szennyvízszikkasztók okozta talajvízszennyezéssel a továbbiakban nem kell számolni, ezért lassú javulás várható.

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Újpest fokozottan érzékeny terület, illetve kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőségvédelmi besorolású. Székesdűlő és Megyeri hídfő városrész mellett, a Duna mentén található Budapest jelentős parti szűrésű ivóvízbázisa, amelynek védelmére hidrogeológiai védőterületek kerültek kijelölésre.

3 Környezeti elemek állapota

3.1 Levegőminőség

Mielőtt a levegőminőség témakörét elkezdjük, tisztáznunk kell két alapfogalmat, az emisszió és az immisszió fogalmát. Emisszió a légszennyező források kibocsátását jelenti, tehát azt az anyagmennyiséget, amit egy bizonyos idő alatt, vagy bizonyos hossz mentén a légkörbe bocsát ki a szennyező forrás. Az immisszió nem kibocsátó, hanem levegő-minőségi aspektusból vizsgálja a szennyezést, a levegő térfogatában mérhető szennyező anyag mennyiségét jelenti.

A jelentős mértékű iparosítás elsősorban a szocializmus időszakában Budapest légkört terhelő szennyező anyag kibocsátását okozta. A rendszerváltást követően az iparszerkezet átalakulásával, a környezetszennyező ipari tevékenységek leépülésével a régió levegőminőségi helyzete sokat javult. Budapest Főváros IV. kerületében az ipari termelésből származó légszennyező anyag kibocsátás mellett jelentős a közlekedési eredetű emisszió is. Az ipari és a közlekedési jellegű kibocsátások csökkenésével magyarázható a javuló tendencia. Az ipari szennyezőknél technológiai korszerűsítés történt, illetve az elavult technológiájú kibocsátók bezárásra kerültek. A közlekedési emisszió csökkenésnek ellentmond az a tény, hogy a gépjármű forgalom növekszik, azonban a gépjármű állomány műszaki színvonala sokat javult az elmúlt időszakban, ezáltal a közlekedés eredetű légszennyezés javuló tendenciát mutat.

A helyi, kommunális eredetű levegőszennyezés a földgáz-használat növekedésével párhuzamosan fokozatosan csökken.

A kerületben 2010-ben a lakóingatlan földgáz-rákötöttség 95%-os volt, 149 km hosszban.

Az egyes légszennyező anyagok egészséget károsító hatásai röviden:

- CO - szénmonoxid, CO₂ – széndioxid: oxigén ellátási rendellenesség;
- SO₂ - kéndioxid: nyálkahártya gyulladások, fehérje anyagcsere blokkoló, idegvégződés izgató;
- NO_x - nitrogén oxidok: nyálkahártya izgató, szövetroncsoló
- Szénhidrogének: rákkeltő lehet;
- Cl₂ - klór, NH₃ - ammónia: nyálkahártya izgató, roncsoló hatású;
- Por (szilárd, lebegő): szilikózis, daganat;

Légszennyezés által okozott gazdasági károk:

- Egészségügyi károk,
- Ökológiai károk;
- Mezőgazdasági károk (klorózis, marginális nekrozis, légcserégtlás);
- Korrozíós károk;

Szmogriadó

A vonatkozó jogszabályok szerint szálló por esetében a riasztási fokozat akkor áll fenn Budapesten, ha a szálló por (PM₁₀) koncentrációja a riasztási küszöbértéket (100 µg/m³) három mérőponton, két egymást követő nap, 24 órás átlagában meghaladja, és a meteorológiai előrejelzések szerint a következő napon javulás nem várható.

A riasztási fokozatban a légszennyezettségi szint rövid idejű hatása veszélyt jelent a teljes lakosságra, ezért annak elrendelésével együtt azonnali intézkedéseket kell elrendelni.

Légszennyezettségi zónák

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet 10.§-a alapján az ország területét a légszennyezettség alapján zónákba kell sorolni. A zónába sorolás kritériumait, a leve-

gőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I.14.) VM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza, akárcsak a különböző zónatípusokhoz (A-F csoport) tartozó határértékeket. Magát a zónába sorolást (A-F csoport) a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet 1. számú melléklete tartalmazza.

5. ábra

„Budapest és környéke” zóna narancssárga színnel jelölve

A zónák típusait a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I.14.) VM együttes rendelet 5. számú melléklet szabályozza:

Zónacsoportok

B zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket és a tűréshatárt meghaladja. Ha valamely légszennyező anyagra tűréshatár nincs megállapítva, de a területen e légszennyező anyag tekintetében a levegőterheltségi szint meghaladja a határértéket, a területet ebbe a csoportba kell sorolni.

D zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.

E zóna csoport

Azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van. A hivatkozott rendeletek alapján Újpest a „Budapest és környéke” agglomerációba sorolandó (1. zóna csoport), ahol a SO₂ (kén-dioxid) az E zónacsoportba, a NO₂ (nitrogén-dioxid) a B-be, a CO (szén-monoxid) a D-be és a szilárd anyag (PM10) a B zónacsoportba tartozik:

Zónacsoport a szennyezőanyagok szerint	Kén-dioxid	Nitrogén-dioxid	Szén-monoxid	Szilárd anyag (PM10)
Budapest és környéke	E	B	D	B

A bemutatott adatok alapján a vizsgált terület levegőminősége nitrogén-oxidokkal és szálló porral közepesen, míg kén-dioxiddal és szén-monoxiddal gyengén szennyezettnek minősül. A minősítés nem mérésen, hanem a zónabesoroláson alapul.

A fővárosban levegőminőség szempontjából legproblematicusabb a nitrogén-dioxid, majd a szálló por, ritkábban az ózon terheltségi szintje.

Budapest levegőjét az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (a továbbiakban: OLM) a nitrogén-dioxid (NO₂) 2014. évi eredmények alapján szennyezettnek minősítette.

Budapest levegőjét az OLM a 2014. évi kisméretű szálló por (PM_{2,5}) eredmények alapján megfelelőnek minősítette.

Budapest levegőjét az OLM az ózon 2014. évi eredmények alapján kiválóan minősítette.

3.1.1 Levegőminőséget befolyásoló tényezők

Közlekedési eredetű légszennyezés

A levegőminőségi állapotot jellemzően a közlekedési eredetű légszennyező-anyag kibocsátás határozza meg.

A közlekedésből eredő környezeti problémák:

- Szén-dioxid (CO₂) kibocsátás: üvegházhatású gáz;
- Kén-dioxid (SO₂), nitrogén-oxidok (NO_x) kibocsátása: savas esőt és egészségkárosodást okozó gázok;
- Szén-monoxid (CO): a szervezet oxigén-felvételét gátolja;
- Oldott szerves részecskék (C_nH_m) kibocsátása: allergén hatású anyagok;
- A képződő ózon a légutakat károsítja;
- Benzapirén kibocsátása: rákkeltő anyag (gépkocsik kipufogógázában);
- Zaj- és rezgésártalom (közlekedés);
- A közlekedési hálózatok növekvő területigénye következtében a természeti területek arányának csökkenése;
- Szmog kialakulása – főleg nagyvárosokban;
- Szociális kockázatok (balesetek számának növekedése).

A közlekedési eredetű levegőszennyezettség a kerületben a fő közlekedési útvonalak sávjában jelenik meg a gépjárművek (mozgó források) szén-monoxid, nitrogén-oxid és szálló por emisszióját tekintve.

A kerület legforgalmasabb útjai a Váci út, Megyeri út, István út, Pozsonyi utca, Külső Szilágyi út, Fóti út, Görgey Artúr út és az Árpád út.

A légszennyezés szempontjából védendő területek meghatározásában az Önkormányzat együttműködik (pl.: a nehéz-tehergépjármű forgalom csökkentése, egyéb sebességkorlátozási övezetek kialakítása) a Budapesti Közlekedési Központtal.

Ipari eredetű levegőszennyezés

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) adatbázisa szerint Budapest Főváros IV. kerületben az ipari cégek által kibocsátott éves szennyezőanyag-mennyiségek a következők:

Szennyezőanyag	Éves kibocsátás (kg)	
	2014	2015
SO ₂ és SO ₃	417	1315
CO ₂	112423835	163394147
CO	720809	444579
NO _x	339944	233191
szilárd anyag	27521	14032

Jelentősebb ipari tevékenységet folytató cégek:

- Budapesti Erőmű Zrt. (Újpesti Hőerőmű) – Tó utca 7.;
- Euro-Metall Kft. – Elem utca 5-7.;
- Sanofi-Aventis Zrt. (Chinoin Zrt.) Tó utca 1-5.;
- MÁV Istvánélki főműhely, 1045 Budapest, Elem utca 5-7.;
- BKV remiz – Pozsonyi utca 1.-Berni utca 2.;
- GE Hungary Zrt. – Váci út 77.;
- Coats Magyarország Kft. (volt Újpesti Cérnagyár) – Váci út 91.;
- Messer Hungarogáz Kft. – Váci út 117.;
- Észak-pesti Szennyvíztisztító, FCSM Zrt. – Tímár utca 1.;
- Vishay Hungary Kft. – Fóti út. 56. (volt Mikroelektronikai Vállalat);
- Alukönigstahl, 1047 Budapest, Baross utca 91-95.;
- VÍZMŰ telephely, 1044 Budapest, Váci út 102.

Ipari parkok:

- Újpesti Ipari park (Káposztásmegyer II. előtt, a Megyeri út, Óceán-árok utcánál);
- Európa Center Üzleti és Logisztikai Ipari Park (Székesdűlő, Ezred utca).

Természetes eredetű levegőszennyezés

Allergén gyomnövények

6. ábra
Parlagfű

A Kormányhivatallal történő együttműködés keretében valósul meg a vegetációs időszakban az allergén gyomnövények visszaszorítása, az útszélek rendszeres gyommentesítése, a parlagfű-mentesítés, ezzel a pollen mennyiség csökkentése. Mindezek mellett folyamatos tájékoztatással segítik a védekezés lehetőségeinek megismerését. Az élelmiszerláncról és hatósági felügyeletről szóló 2008. évi XLVI. törvény (221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet) szerint a parlagfű-mentesítést az ingatlantulajdonosok legkésőbb június 30-ig végezhetik várható szankció nélkül. A magáningatlanok ellenőrzését belterületen az önkormányzat jegyzője (megbízottja által) vagy a Megyei Kormányhivatal Növény – és Talajvédelmi Igazgatósága hivatalból, vagy bejelentés alapján végzi. A helyszíni ellenőrzésről az ügyfél előzetes tájékoztatása mellőzhető.

Az önkormányzat kezelésében álló területeken egész évben tervszerűen történik a közterületek kaszálása, egyúttal a parlagfű irtása.

Légszennyező anyagok kibocsátásának ellenőrzése, csökkentése

A levegőszennyezés elleni védekezés lehetőségei között megemlíthető az energiahordozók struktúrájának megváltoztatása, energiafelhasználás csökkentése, a tüzelőanyagok, vagy füstgázok kéntelenítése, tisztítása, a zárt technológiák alkalmazása valamint a gépjárművek emissziójának szabályozása.

Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat egy automata mérőhelyet működtet Káposztásmegyeren a Lakkozó utca, valamint egy manuális mérőhelyet a Nyár utca 4. szám alatt.

A Lakkozó utcai állomás a következő légszennyezettségi adatokat mérte. A táblázat elsősorban közlekedéssel kapcsolatos légszennyezési adatokat tartalmaz.

Káposztásmegyer OLM mérőállomás	2017
NO ₂ (µg/m ³) éves átlagos koncentráció	28
Szálló por (PM10 (µg/m ³) éves átlagos koncentráció	16
Ózon (O ₃) határértéket (120 µg/m ³) meghaladó napok száma	23,5

A vizsgált terület levegőminőségének jellemzése csak tágabb keretek között lehetséges, ugyanis a levegőminőség alakulását összvárosi és regionális – esetenként határokon átnyúló – tényezők határozzák meg. A levegő tisztasága a különböző emissziók (szennyezőanyag kibocsátások) mellett nagyban függ a mindenkori meteorológiai viszonyoktól is. Általánosságban elmondható, hogy a kerületben (ahogyan az egész fővárosban) a mérési eredmények alapján az esetenként megnövekvő nitrogén-dioxid (NO₂) és a szálló por (PM10) koncentráció jelent levegőminőségi problémát.

Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat káposztásmegyeri automata mérőállomás adatai szerint a 2017. évi mérési eredmények alapján a nitrogén-dioxid, szálló por (PM10) és ózon tekintetében jónak minősíthető a térség levegőminősége. A többi légszennyezőanyag esetében nincs, vagy kisebb jelentőségű a probléma, többnyire teljesülnek a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértékek, illetve a nagyobb egészségügyi kockázatot hordozó kisméretű szálló por (PM2,5) koncentrációt a térségben nem mérik.

A fővárosi szálló por (PM10) szint az őszi-téli időszakban mintegy egy harmada származhat a háztartási eredetű szilárd, leginkább fatüzelésből, míg a közlekedés hozzájárulása a legnagyobb.

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep bűzterhelése a telep átfogó korszerűsítésének köszönhetően jelentősen csökkent, továbbá kedvező, hogy a telep a lakott területektől kellő távolságban helyezkedik el.

Az Euro Metall Kft. (Istvántelek), amely vasúti öntödei termékek gyártását végzi, a 2442-16/2007 számú Egységes Környezethasználati engedély határozata alapján emisszió mérőrendszer kialakítására, folyamatos CO kibocsátás mérésére kötelezett. A cég ennek megfelelően a monitoring rendszer kialakítását elvégezte. A kibocsátott légszennyező anyagok megfelelnek a jogszabályi előírásoknak. 2017-ben és az ezt megelőző években rendkívüli esemény nem történt a telephelyen.

Az elmúlt évtizedekben – az országos és az európai trenddel összhangban – nagymértékben csökkent a korábban jelentős mennyiségben Budapesten kibocsátott ipari eredetű légszennyező anyagok (kén-dioxid, szén-monoxid, nitrogén-oxidok és szilárdanyag részecskék) mennyisége.

A levegőszennyezés csökkentése érdekében a hulladékégetés tilalmának ellenőrzését és a bírságolást a Kormányhivatal végzi.

A Települési Környezetvédelmi Program készítése kapcsán a környezeti elemekre vonatkozóan helyi méréseket a környezetvédelmi jogszabályok nem tesznek kötelezővé. A Budapest Főváros IV. kerület Önkormányzata levegőterhelés vizsgálatokat végeztet a kerület hat kijelölt pontján 2018. augusztusában és előreláthatólag 2019. januárjában. Ezzel fontos - egyszeri nyári és egyszeri téli 24 órás mérésekkel - tájékoztató adatokat nyer a kerület egyes területei levegőminőségének állapotára vonatkozóan. Az adatok, a mérési jegyzőkönyvek és kiértékelésük jelen Környezetvédelmi Program mellékleteként kerülnek ismertetésre a www.ujpest.hu honlapon. (A mérések előzményeként a 2011-2016 évi TKP-ban szereplő méréssorozat is megtalálható a honlapon.)

3.2 Vízgazdálkodás

A vízgazdálkodás a környezetgazdálkodás meghatározó részterülete. A víz, mint környezeti erőforrás nagyon sokféle módon és alapvetően befolyásolja a társadalom életét és a környezetminőség alakulását. Amellett, hogy az ivóvízbázisok rendkívüli értéket képviselnek, éppen ezeket a vízbázisokat fenyegeti hosszú távon a használt vizek által okozott talajvíz- és mélyégi-víz szennyezés. A felszín alatti vizek döntő jelentőségűek életfeltételeink alakulása szempontjából. A felszín alatti vizeknek kiemelt szerepük van az ivóvízellátásban.

A Víz Keretirányelv minősítési rendszere szerint a fővárosi felszíni vizek ökológiai állapota/potenciálja mérsékelt vagy gyenge, kémiai állapota jó vagy adathiány miatt nem állapítható meg.

A Kormányhivatal három mintavételi helyen (az újpesti szakaszon, a nagytétényi jobb és bal partok mentén) méri a felszíni vizek minőségét. A 2007 és 2017 közötti időszakot vizsgálva megállapítható, hogy a Duna vízminősége néhány paramétertől eltekintve megfelel a jogszabályban előírt határértékeknek.

3.2.1 Természetes felszíni és felszín alatti vizek

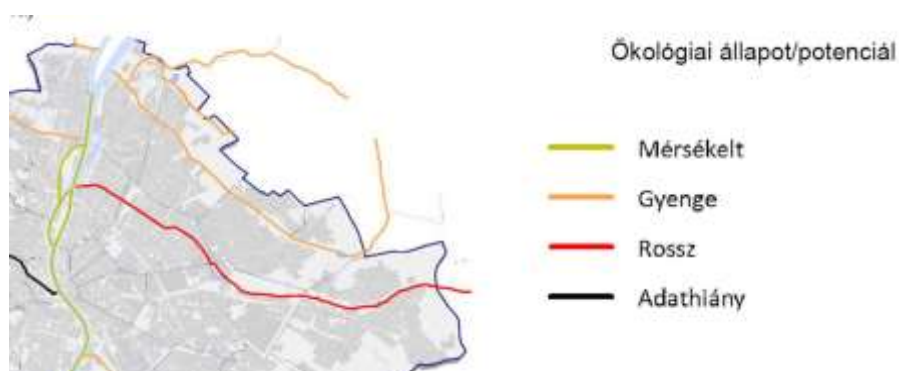
Magyarország a felszíni vizeket illetően jellemzően tranzitország, ami azt jelenti, hogy a vízkészletek mind mennyiségileg, mind minőségileg döntő mértékben függenek a szomszédos

országokban tett beavatkozásoktól. A magyarországi folyók vízkészlete csaknem teljes egészében (96%-ban) külföldről származik.

Újpesten három patak (Csömöri-patak, Mogyoródi-patak, Szilas-patak) található. A Csömöri-patak (Káposztásmegyer II-nél betonnal lefedve) folyik a Mogyoródi-patakba. A Mogyoródi-patak az Óceán árokba ömlik, majd az Óceán árokból a Szilas-patakba és onnan a Dunába torkollik. A kisvízfolyások jelentős része erősen módosított, illetve mesterséges jellegűvé vált, mivel a vízrendezési célú beavatkozások háttérbe szorították az ökológiai szempontokat. Az elmúlt évtizedekben több fővárosi vízfolyás revitalizációjának igénye is előtérbe került, a környezeti állapotuk javítása érdekében.

A Szilas, a Csömöri és a Mogyoródi-patakok töltéskoronáinak szélétől számított 4 m távolságon belül lévő területek az FCSM kezelésében vannak.

A Szilas-patak a Gödöllői-dombságban ered, és a Szentendrei-sziget déli csúcsánál torkollik a Dunába. Mellékága Újpest területén a Mogyoródi-patak, amibe a Csömöri-patak torkollik.

7. ábra

A felszíni víztestek környezeti állapota a 2016-ban elfogadott VGT2 alapján

A természetes vizek másik csoportját a felszín alatti vizek alkotják, melyek Magyarország stratégiai jelentőségű készletét adják, hiszen az ország vízellátása 95%-ban a felszín alatti készletekre támaszkodik, és ez az arány magasabb, mint a legtöbb európai ország mutatója. A felszín-közeli talajvizek a települések környezetében általában szennyezettek.

A felszín alatti vizeket a jelenleg még művelésben tartott területeken (pl.: kertészeti és szántóföldi növénytermesztés) mezőgazdasági eredetű terhelések is érik.

Budapest IV. kerületét a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004 (XII.25.) KvVM rendelet a felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny illetve felszín alatti vízminőség szempontjából kiemelten érzékeny területként tartja számon.

A kerület északi részét érintő, a Fővárosi Vízművek Zrt. üzemeltetésében lévő sérülékeny földtani környezetű ivóvízbázis védőövezetei az FKI-KHO: 4210-13/2016. számon kiegészített FKI-KHO: 4210-12/2016. számú határozattal kijelölésre kerültek.

A Szilas-pataktól északra húzódó részen található az I., és a II. számú vízbázis, amely fokozottan érzékeny területen belül kiemelten érzékeny terület.

A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 29) Korm. rendelet alapján:

„1. Felszín alatti víz állapota szempontjából fokozottan érzékeny terület

a) Üzemelő és távlati ivóvízbázisok, ásvány- és gyógyvízhasznosítást szolgáló vízkivételek - külön jogszabály szerint - kijelölt, illetve előzetesen lehatárolt belső-, külső- és jogerős vízjogi határozattal kijelölt hidrogeológiai védőterületei.

b) Azok a karsztos területek, ahol a felszínen, vagy 10 m-en belül a felszín alatt mészkő, dolomit, mész- és dolomitmárga képződmények találhatók.

c) A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény szerint állami tulajdonban lévő felszíni állóvizek mederétől számított 0,25 km széles parti sávja, külön jogszabály szerint regisztrált természetes fürdőhely esetében a mederétől számított 0,25-1,0 km közötti övezete is.

d) A Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek jegyzékébe felvett területek, továbbá a külön jogszabály szerinti Natura 2000 vizes élőhelyei.”

A kerületet érintő felszín alatti víztestek lehatárolása, a víztestek állapotának besorolása, valamint a víztestek jó állapotba hozásával, illetve jó állapotban tartásával kapcsolatos intézkedések megtalálhatók a Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő gazdálkodási tervéről szóló 1155/2016. (III.31.) Korm. határozatban és mellékleteiben.

3.2.2 Ivóvízellátás, kutak, vízkivételek

Újpest vízellátását a Fővárosi Vízművek Zrt. biztosítja. A társaság tevékenységi körébe tartozik a főváros és a hozzá tartozó agglomeráció területén az ivóvíz- és iparivíz-szolgáltatás, ivóvízátadás, ivóvíz-kitermelés, és 2004 óta a szennyvíz-szolgáltatás is.

A szolgáltatott ivóvíz jellemző minőségi paraméterei összevetésben a jogszabályi előírásokkal, az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelettel:

Paraméterek	Mértékegység	Az ivóvíz mért értékei	Határértékek
Szabad aktív klór	mg/l	0,2	-
Klorid	mg/l	21	100
Vas	µg/l	11	200
Mangán	µg/l	1	50
Nitrát	mg/l	8	50
Nitrit	mg/l	<0,03	0,1
Ammónium	mg/l	<0,05	0,2
Összes keménység	mg/l CaO	131	50-350
Vezető képesség	µS/cm	455	2500
pH	-	7,5	6,5-8,5

A mért paraméterek alapján az ivóvíz minősége kiváló, megfelel az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet előírásainak.

A kerületben 10 db. utcai ivóvízkút található.

Az önkormányzat által fúratott kút található a Tulipán kertben, az Ugró Gyula parkban, és a Semsey Parkban. Tervezett továbbá a Szilas Családi Parkban és a Pozsonyi utcai lakótelepen fűt kút kialakítása. Ezek locsolókút funkciót töltenek be.

A Chinoin Zrt., Gyógyszer- és Vegyszeti Termékek Gyára (1045 Budapest, Tó utca 1-5.) folyamatban lévő kármentesítése során végzett vizsgálatok alapján, a szennyezőanyagok kiterjedése érinti a Pozsonyi utca egy részét. A Pozsonyi utcai locsolókút tervezése során figyelembe kell venni a kármentesítés kimenetelét.

Víz kivételi művek

24 db. parti szűrésű tartalékkút van a Duna parton (Palotai sziget) a Váci úttal párhuzamosan. Ezeket igény esetén a szükséges tisztítás után a városi ivóvíz hálózatba csatolják lakossági fogyasztás céljából.

A terület víztározóval nem rendelkezik, a régi víztorony jelenleg használaton kívüli ipari műemlék.

3.2.3 Szennyvíz, csapadékvíz

Szennyvízkezelés

A terület szennyvize az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepre érkezik. A telep 1980 óta működik, azóta több bővítésen, felújításon és fejlesztésen esett át.

A területben 7 automata szennyvízátemelő üzemel.

Újpest csatornahálózata fogadja a XV. kerület szennyvizét is, illetve a hálózat tervezésekor figyelembe vették az esetleges agglomerációs területek (Dunakeszi, Göd, Mogyoród, Fót) rácsatlakozását is.

A csatornahálózatok bővítései megtörténtek. A meglévő közműrendszerek korszerűsítése, karbantartása tervszerűen, ütemezetten megtörtént. A csapadékvíz elvezetése nyílt árokban nem javasolt, lehetőség szerint azt zárt gyűjtőhálózat kiépítésével kell megoldani.

A területet a Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. kezeli.

A szennyvízcsatorna-hálózat hossza 260 km, a csatornázottság aránya 95-100% közötti, a rákötések aránya 1-2%-kal kevesebb.

Annak ellenére, hogy az utóbbi évek fejlesztéseinek eredményeként a terület szennyvízcsatorna hálózata közel teljes körűvé vált, az immár közműves szennyvízelvezetési lehetőséggel rendelkező ingatlanok bekötési aránya szinte sehol sem éri el a 100%-ot. Ennek egyik oka, hogy a környezetterhelési díjakat megállapító jogszabályok nem ösztönzik a közcsatornára való rákötést (a talajterhelési díj mértéke nem éri el a csatornahasználati díj mértékét).

A hulladékról szóló 2012 évi CLXXXV törvény értelmében azokat a lakossági hulladékká vált folyadékokat, amelyeket nem vezetnek el és nem bocsátanak ki szennyvízelvezető hálózaton, illetve szennyvíztisztító telepen keresztül, folyékony hulladéknak kell tekinteni. A települési folyékony hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeit a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet szabályozza. A folyékony hulladék leürítése kizárólag szennyvíztisztító telep fogadó műtárgyába történhet. A vízfolyások vízminőségi problémája csak a közel teljes körű csatornázással oldható meg.

Annak érdekében, hogy a szennyvízcsatornák megépítése segítsen a vízfolyások problémájának megoldásában, el kell érni az ingatlanok tényleges rákötését a csatornahálózatra és meg kell szüntetni a szennyvizek illegális bekötését.

A területben a talajterhelési díjak fizetési kötelezettségéről és a díjfizetés szabályairól Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzata Képviselő-testületének 30/2004. (XII.20.) számú rendelete rendelkezik.

Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

Újpest nagy részén egyesített csatornahálózat üzemel. A csapadékvíz elvezetése majdnem mindenhol megoldott. Szükséskülön nincs kiépített csapadékcatorna.

Az elválasztott rendszerű csapadékvíz csatornák befogadói többnyire a kerületben folyó patakok. A patakok az emberi beavatkozások hatására elvesztették természetes állapotukat, így ezek – a lehetőségekhez mért – revitalizációja szükséges.

A Szilas-patak és Mogyoródi-patak medre (nem az eredeti medrében, hanem a korábbi ipari elvezető, Óceán árokban folyik) erősen módosított. Az úthálózat felújításával egy időben a csatornahálózat kiépítése is szükséges (ahol még nem valósult meg), mivel a területi víztermelő kutak a hidrogeológiai „A” védőzónában helyezkednek el. Káposztásmegyer városrészben, főként az ipari park területéről származó csapadékvíz befogadására egy 16 356 m² területű záporvíz tároló (pufferelés) került kialakításra.

8. ábra
Záportároló a Székelyszenttamás utca mögött

Csatornahálózat fejlesztés

Az európai uniós támogatással finanszírozott Budapest Komplex Integrált Szennyvízelvezetése (BKISZ) projekt keretében a kerületben megvalósult és tervezett csatornaépítések:

A Kiss Ernő utca, Gyulai tér, Fóti út, Vécsey köz, Labdarúgó utca, Vasvári Pál utca, Brüsszeli utca, Bécsi utca, Madridi utca szakaszok csatornaépítései megvalósultak a BKISZ projekt I. keretén belül.

A BKISZ projekt II. szakaszban megvalósul a csatornaépítés a Vasvári Pál utca 14-18. között.

Utcanév	Szakaszhatárok	Szennyvízcsatorna gerinchossz (fm)
IV. kerület 02. vízgyűjtőterület		
Kiss Ernő	Kiss Ernő 2. - Szent László tér	161,7
Gyulai tér	Hársfa utca - Gyulai tér 5.	45,1
IV. kerület 05. vízgyűjtőterület		
Fóti út	Leiningen K. utca - Fóti út 111.	91,2
Vécsey köz	Vécsey köz 4 - Vécsey Károly utca	87,5
IV. kerület 06. vízgyűjtőterület		
Labdarúgó	Gárdi Jenő utca - Labdarúgó utca 25.	85,2
Vasvári Pál	Vasvári Pál utca 15-37.	208
IV. kerület 07. vízgyűjtőterület		

Brüsszeli	Berlini utca - Bécsi utca	197,2
Bécsi	Brüsszeli utca - Bécsi utca 36.	140,4
Bécsi	Szófia utca - Madridi utca 36.	224,2
Madridi	Ankara utca - Madridi utca 24.	78,9
Madridi	Ankara utca - Madridi utca 34.	49,9
Összesen:		1369,3

Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telepének üzemeltetésével kapcsolatosan a IV. kerületi Önkormányzatnak nincsenek feladatai, azt a Budapest Főváros Önkormányzata tulajdonában lévő Fővárosi Csatornázási Művek Zrt. üzemelteti.

A szennyvíztisztító telepek működésével kapcsolatos szennyvízkezelési programokat (KIR rendszer) a Társaság évente készíti el és valósítja meg.

Az Észak-Budapesti Szennyvíztisztító Telep a IV., XV., XVI., XVII. kerület, részben pedig a X., XIII., és XIV. kerület, illetve az ide tartozó agglomerációs területek szennyvizét, 2007 nyarától pedig a Duna-meder alatti átvezetés segítségével, már az óbudai szennyvizek nagy részét is tisztítja. A tisztítótelep szennyvíztisztító kapacitása napi 200 000 m³.

2010-re a tápanyag-eltávolítási fokozat kiépítése is befejeződött a telepen. A Dunába vezetett tisztított víz minősége jelentősen javult.

A szennyvíztisztítás egyik mellékterméke a víztelenített szennyvíziszap, melynek éves mennyisége a telepen 60 000 ezer m³. 2008-tól, az iszapból keletkező biogázból elektromos és hőenergiát állítanak elő. A szennyvíztisztító telepen környezetbarát, komplex tisztítási és hulladékfeldolgozási, valamint hasznosítási technológia működik.

A tisztított vízből a telepi utolsó aknáknál történt mintavétel alapján 2017. június-júliusban mért elfolyó vízminőségi adatok:

Vízminőségi paraméter	Határértékek (mg/l)	Az elfolyó víz mért értékei (mg/l)
Dikromátos oxigénfogyasztás	125	35
Ötnapos biokémiai oxigénigény	25	<10
pH	6,5 - 9,0	7,3
Szerves oldószer extrakt*	5	<2
Összes lebegőanyag	35	<10
Összes nitrogén	35	9,7
Ammónia-ammónium-nitrogén	10	2,03
Összes foszfor	5	0,7
Fenolindex	0,1	<0,05

* állati és növényi zsiradék esetén a határérték háromszoros

3.2.4 Fürdők, uszodák

A fővárosi tulajdonban lévő Újpesti Gyógyfürdő és Uszoda Budapest Újpesten, az Árpád út 114-120. alatt működött. Az uszodát 1974. november 7.-én nyitották meg, és 2007-ig, egészen bezárásig működött. Budapest gyógyvízkészletét kihasználva a vizet a fürdő a Széchenyi gyógyfürdőből kapta távvezetéken. Az évtizedek során a gyógyvizet szállító távvezeték előre-

gedett, melynek karbantartása, valamint az épület fenntartása is jelentős költségekkel járt, felújításra pedig nem volt pénz, illetve az épület statikai állapota is jelentősen romlott, ezért a főváros vezetése 2007-ben bezárta a fürdőt.

Halassy Olivér Városi Uszoda

Mivel a gyógyfürdő újjáélesztésére nem volt lehetőség, a IV. Kerületi Önkormányzat Képviselő-testülete úgy határozott, hogy Újpestnek egy új városi uszodát építenek, melynek az alapkövét 2012. szeptember 19-én tették le. Az új létesítmény Halassy Olivér Városi Uszoda néven működik.

Az uszodakomplexum összesen 2 139 m²-en terül el. A háromszintes uszoda és rekreációs központban található egy 275 m² vízfelületű, a FINA (Nemzetközi Úszó Szövetség) versenykövetelményeinek megfelelő medence, és elektroterápiás gyógyászati kezelőegység is, mely a sportolók és a látogatók igényeit szolgálja. Beépített része 1 165 m².

Az uszodában a legkorszerűbb víztisztító és vízforgató berendezések működnek.

Aquaworld

2008. óta működik Közép-Európa legnagyobb fedett szálloda- és élményfürdő-együttese. Az M0-s autópályánál található, nem messze a Megyeri hídtól. 8,6 hektár területen helyezkedik el az épületegyüttes, melybe beletartozik az Aquaworld, a Ramada Szálloda és a komplexumhoz tartozó apartmanok, valamint a park. Az épületek szintterülete összesen 54 000 m².

A keletkezett szennyvíz tisztítóberendezésén keresztül a kertben található tavat és a Mogyoródi-patakot táplálja.

3.2.5 Árvízvédelem

Budapest önálló árvízi védekező egységgel rendelkezik, az országos árvízvédelmi rendszerbe tagozódva. Az árvíz- és belvív-védekezésről szóló, 47/1994. számú Fővárosi Önkormányzati rendelet szabályozza a védekezés ellátásával, hatósági felügyeletével összefüggő, a védekezési készség beállta előtti, a tényleges védekezéssel kapcsolatos és a védekezés megszűnése utáni feladatokat. Intézkedik egyben a belvív-védekezés különleges munkáinak elvégzéséről. A Fővárosi Csatornázási Művek 1946-os megalakulása óta látja el az ár- és belvívvédelmi feladatokat.

A Fővárosi Önkormányzattal kötött szerződés értelmében a Társaság feladata az operatív védekezés és az árvízvédelmi művek, kisvízfolyások üzemeltetése a kiépítettség mértékéig. Ez azt jelenti, hogy nem következhet be vízkilépés (előntés) mindaddig a védőművekkel védett területeken, amíg azok a méretezésük határáig terjedő terhelést kapják. Az ár- és belvívvédekezésnek három fokozata van. Első fokozat esetén figyelőszolgálatot tartanak, vagyis a szakemberek rendszeres időközönként végigjárják a védvonalakat és jelzik észleléseiket.

A második fokozat elrendelését követően lezárják a közcsatornák zsilipjeit és a beérkező vizet szivattyúkkal továbbítják a befogadóba. Harmadik fokozat esetén elvégzik a védvonal átörései (közúti, gyalogos átjárók) lezárását, beindítják az ideiglenes átemelő állomásokat. Ekkor már folyamatos, megerősített figyelőszolgálat ellenőrzi a védvonal minden pontját. Rendkívüli készültség elrendelésére akkor kerül sor, amikor a harmadik fokozatot meghaladó magasságú vízállás várható.

A települések ár- és belvív veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet szerint Újpest területe árvíz által erősen veszélyeztetett zónába tartozik.

A 2013. évi árvíz idején az Újpesten kilenc méter fölött tetőzött Duna a hatékony védekezésnek köszönhetően nem tett komoly kárt a kerületben.

3.2.6 Vízhőminőség védelem

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 3/7. melléklete alapján a kerületet érinti az Országos vízminőségvédelmi terület övezete, melynek lehatárolását az alábbi térkép szemlélteti.

9. ábra

Az Országos vízminőség-védelmi terület övezete a IV. kerületet érintően

Felszíni és felszín alatti vizek védelme

A földtani közeg és a felszín alatti vizek minősége nem veszélyeztethető. A kockázatos anyagokkal kapcsolatban be kell tartani a 219/2004. (VII.21.) Korm. rendelet előírásait, és foko-

zott figyelmet kell fordítani arra, hogy a felszín alatti víz, illetve a földtani közeg ne szennyeződjön.

Budapest IV. kerületének Szilas-pataktól északra eső területe érinti a Fővárosi Vízművek Zrt. (1134 Budapest, Váci út 23-27.) üzemeltetésében álló, KTVF 846-11/2012. határozattal kijelölt, Budapest IV. kerület, Dunakeszi, Balpart I.-II. Vízmű Vízbázis védőidom és védőterületét, melynek vízikönyvi száma: D.2/2/268.

Újpest egyes részei a Duna-folyam érintettsége miatt, a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III.14.) Korm. rendelet alapján nagyvízi medernek, illetve parti sávnak minősülnek. (A pontosabb meghatározás az érintett helyrajzi számok alapján történhet.)

Tárgyi területre vonatkozóan (egyres beruházásoknál) a környezeti vizsgálat készítését a Duna folyam medre és parti sávja, valamint a vízbázis érintettsége miatt indokolt. A vizsgálat során az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 4. számú mellékletében meghatározott tartalmi követelményeken túl ki kell térni a vízminőség védelmi intézkedésekre.

A (vízügyi) övezeti besorolásoknál az alábbiak figyelembe vételét javasolt: A Duna folyam parti sávját szabadon kell hagyni, a parti sávban a mederfenntartási munkákat akadályozó állapot nem tartható fenn. A parti sávot a 83/2014. (III.14.) Korm. rendelet szabályozza.

A Duna folyam parti sávját célszerű vízgazdálkodási övezetbe sorolni.

A Csömöri-patak, Szilas-patak, Mogyoródi-patak és mellékágaik, valamint a környező csatornák parti sávját szabadon kell hagyni, a parti sávban a mederfenntartási munkákat akadályozó állapot nem tartható fenn. A parti sávot a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III.14.) Korm. rendelet szabályozza.

A vízfolyások, valamint a környező csatornák parti sávját célszerű vízgazdálkodási övezetbe sorolni. Vízgazdálkodási övezet nem lehet a jogszabályban meghatározott parti sávnál kisebb. Az új létesítmények elhelyezésével, valamint az övezeti besorolásokkal kapcsolatban az alábbiak figyelembe vétele szükséges:

A vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján: „A vízimunka elvégzéséhez, vízilétesítmény megépítéséhez (átalakításhoz, megszüntetéséhez) szükséges vízjogi létesítési engedélyt az építető, a tulajdonos vagy a vagyongekezelő köteles megszerezni.” Amennyiben az érintett területeken a közüzemi ivó-, csapadék-, és szennyvízhálózat kiépítése, átépítése, megszüntetése válhat szükségessé, a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 3. § (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-KHO-tól a fentiek szerint. Amennyiben az érintett területen tervezett beruházások, tevékenységek a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 1. számú mellékletének 25. pontja alapján meghatározott vízi munka kerül elvégzésre, illetve a 26. pontja alapján meghatározott vízi létesítmény fogalma alá tartozó műtárgy, berendezés kerül építésre, létesítésre (pl.: vízkivételi létesítmény), a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 3.§ (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-KHO-tól. Amennyiben az érintett területen vízjogi engedéllyel nem rendelkező vízi létesítmények kerültek kialakításra, vízjogi fennmaradási engedélyt, amennyiben új vízi létesítmény kerül kialakításra, vagy a meglévő vízi léte-

sítmény rendezését, megszüntetését tervezik, abban az esetben vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-KHO-tól. Amennyiben az érintett területen kommunálistól eltérő szennyvizek tisztítására építőipari műszaki engedéllyel, vagy CE megfelelőségi jelöléssel nem rendelkező berendezés kerül létesítésre, abban az esetben a 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet 3.§ (1) bekezdése alapján vízjogi létesítési engedélyt kell kérni az FKI-KHO-tól. Amennyiben az előkezelők ÉME engedéllyel vagy CE megfelelőségi jelöléssel rendelkeznek, az arra vonatkozó bizonyítványmásolatának csatolásával, a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól szóló, módosított 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet 3. számú melléklete szerint összeállított dokumentációval a műszaki átadás-átvételi eljárás lezárását, vagy annak hiányában a berendezés üzembe helyezését követő 30 napon belül kibocsátási engedélyt kell kérni az FKI-KHO-tól. Amennyiben a Duna folyam nagyvízi medrében bármilyen tevékenységre kerül sor, csak a meder kezelőjének hozzájárulásában foglalt kikötések/előírások maradéktalan betartása mellett történhet.

Amennyiben a terület rendezése során felszíni víztest medrét érintő beavatkozásra kerül sor vagy a későbbiekben kialakításra kerülő csapadékvíz elvezető rendszer élővízfolyást érint, a tevékenységre a kivitelezés megkezdése előtt vízjogi létesítési engedélyt kell kérni.

A vízjogi létesítési engedélyes tervdokumentációt a 18/1996. (VI.13.) KHVM rendelet figyelembevételével kell elkészíttetni, arra feljogosított, megfelelő tervezői jogosultsággal rendelkező tervezővel. Az elkészült vízjogi létesítési engedélyes terveket be kell nyújtani az FKI-KHO-ra vízjogi létesítési engedélyezés céljából. A kivitelezés csak érvényes és jogerős vízjogi létesítési engedély birtokában kezdhető meg.

A meglévő csapadékvíz elvezető rendszerek karbantartásáról az üzemeltető, kezelő köteles gondoskodni.

A csapadékvíz elvezető rendszerek befogadóiba – élővízfolyásba vezetés és szikkasztással történő elhelyezés esetében is – csak tiszta csapadékvíz vezethető.

A telken belüli szennyvízhálózat házi szennyvízhálózatnak minősül, mely a felhasználási helyen keletkező szennyvíz összegyűjtését szolgáló – az ingatlan alkotórészét képező – vezeték, amelynek létesítése, valamint üzemeltetése a vízközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény 2.§ 10. alpontja, valamint a víziközmű-szolgáltatásról szóló 2011. évi CCIX. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet 55.§ és 55/A § alapján nem vízjogi engedély köteles tevékenység.

A telken belüli ivóvízhálózat házi ivóvízhálózatnak minősül, a felhasználási hely ivóvíz-fogyasztását biztosító – az ingatlan alkotórészét képező – vezeték, amely a vízkivételi helyig szállítja a vizet, valamint annak kiegészítő elemei (így különösen vízmérő berendezés elhelyezésére szolgáló akna), melynek létesítése, valamint üzemeltetése a 2011. évi CCIX. törvény 2.§ 9. és 11. alpontja, valamint az 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet 55. § és 55/A § alapján nem vízjogi engedély köteles tevékenység.

Az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 4. számú melléklete szerinti tartalmi követelmények alapján készített dokumentációt megfelelő, amennyiben a 3. pont releváns alpontjaiban foglalkozik a közmű ellátottság a szociális igények kielégítése (játszóterek környezetében) valamint a felszíni és felszín alatti vizek áramlási viszonyaiba történő beavatkozások (vendéglátó, sport-, szabadidő- és turisztikai, közlekedési, valamint biztonsági vagy rendészeti rendeltetés elhelyezése következtében magváltozott lefolyási viszonyok) vizsgálatával.

Vízgazdálkodás, vízminőség javítására létrejött együttműködések

Fővárosi és Önkormányzati együttműködések:

- A vízgazdálkodás javítása érdekében a kerületben az egységes csapadékvíz elvezető rendszer kiépítése, felülvizsgálata, a fejlesztendő területeken a víz- és a szennyvízellátás tervezése, kivitelezése;
- A felszíni vizek védelme érdekében a Duna parti sétányok fejlesztése pl. szabadidős, rekreációs célokra, elhanyagolt területek rendbetétele, folyamatos gondozása, a hulladék elhelyezések megszüntetése;
- A Duna menti rekreációs szabadterek fejlesztése.

Együttműködés az FKF Zrt-vel:

- Az illegális hulladéklerakásra visszavezethető szennyezések elkerülése érdekében a lerakások megszüntetése, újra termelődésük megakadályozása.

Éljenjáró technológia és berendezések

Külföldi technológiával és berendezésekkel került kialakításra az iszapstabilizáló rendszer, amely szennyvíziszapból biogázt, abból pedig, elektromos és hőenergiát termel. A telepen termelt biogáz újrahasznosítása környezetkímélő és energiatakarékos.

Nagy gondot fordítanak a szaghatások megelőzésére. Több légtisztító rendszer is üzemel a telepen. A zárt terek nagy részéből elszívják a levegőt és bioszűrőn áramoltatják át, melyek kulcsszerepet töltenek be a teljes észak-pesti régió levegőminőségének védelmében. A bioszűrők segítségével naponta 2 millió m³ levegőt tisztítanak meg.

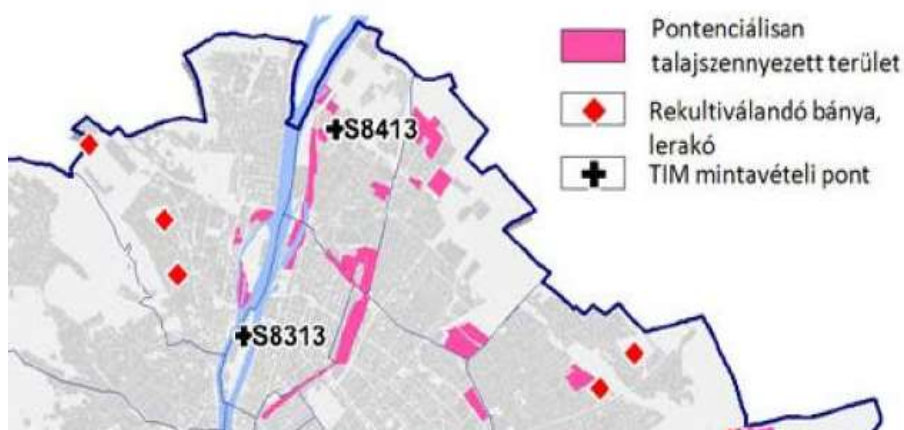
A bővítés során a meglévő levegőtető medencék átalakításával, illetve új műtárgyak építésével egy elődenitrifikációs rendszer épült ki.

3.3 A talaj állapota

A térség talajainak általános helyzete és kondíciója mára tipikus városi jellegeket mutat, eredetinek mondható, bolygatatlan talajfelszín alig található a kerületben. Újpest talajvédelmi szempontból legproblematicusabb térsége a Váci út menti és a Dél-újpesti ipari zóna.

Újpest talajainak állapotára vonatkozó átfogó, aktuális felmérés nem áll rendelkezésre. A kerület ipari, honvédelmi és vasúti területein a múltban folytatott tevékenységek azonban számos helyszínen vezethettek a felszín alatti víz, illetve a földtani közeg szennyezettségéhez, illetve jellemző a talajfelszín roncsolása, pusztulása. Potenciális talajszennyezettséggel veszélyeztetett területek: a MÁV Istvántelki Főműhelye, a Chinoi Zrt., a volt Gyapjúszövő, a BKV remíz területe, a Tungsram telephelyei, a Váci út menti ipari-gazdasági zóna (Vízművek, volt Újpesti Bőrgyár stb.), meglévő és volt honvédelmi területek (Flottilla kikötő, volt Hunyadi és Petőfi Sándor Laktanyák), Téli kikötő, MAHART hajójavító üzem.

A FAVI-KÁRINFO adatbázisa alapján az elmúlt évtizedekben több helyszínen vált szükségessé kármentesítési beavatkozás.

10. ábra

Potenciális szennyezett és rekultivációt igénylő területek, valamint a Talajvédelmi Információs és Monitoring Rendszer mérőpontjainak elhelyezkedése

Kármentesítési eljárások

- Budapest, IV. kerület, Baross utca 91-95., Komplex Újpesti Gépgyár Zrt. (1095 Budapest, Soroksári út 48.) - Kármentesítési monitoring záródokumentáció elbírálása van folyamatban;
- Budapest, IV. kerület, 76491/8 HRSZ., egykori Tungstram strandfürdő területe - A PE-06/KTF/3214-13/2017. számú határozatban a GE Hungary Ipari és Kereskedelmi Kft. (1044. Bp. Váci út 77.) részletes tényfeltárás végzésére lett kötelezve;
- Budapest, IV. kerület, Tó utca 7. (72571 hrsz.) - A PE/KTF/1238-10/2016. számú határozatban a Budapesti Erőmű Zrt. (1117 Bp., Budafoki út 52.) kármentesítési monitoring végzésére lett kötelezve;
- Budapest, IV. kerület, Istvántelek, TLK területe (72701. hrsz.) - A PE-06/KTF/12200-16/2017. számú határozatban a MÁV Zrt. (1087 Bp., Könyves Kálmán körút 54-60.) részletes tényfeltárás végzésére, beavatkozási terv és beavatkozás ideje alatti kármentesítési monitoring terv készítésére lett kötelezve;
- Budapest, IV. kerület, Tó utca 1-5. - A PE-06/KTF/4917-2/2017. számú határozattal kijavított PE/KTF/4636-18/2016. számú határozatban a Chinoin Zrt. (1045 Bp., Tó u. 1-5.) a beavatkozás (II. ütem) végzésére, a beavatkozás (II. ütem) ideje alatti kármentesítési monitoring végzésére, valamint beavatkozási terv (III. ütem) készítésére lett kötelezve.

3.4 A természet és a táj állapota

3.4.1 Zöldfelületek

A zöldfelületi rendszer a település sajátos felépítésű, biológiai folyamatokkal és ökológiai törvényszerűségekkel jellemezhető alrendszere. A növényzettel borított zöldfelületeken túl biológiailag aktívnak számítanak a vízfelületek is. A településszerkezetet átszövő, tagoló városi szabadterek rendszere foglalja magába a területi és lineáris zöldfelületi elemeket. Ez a hálózat különböző jellegű és funkciójú, változatos zöldfelületi elemekből épül fel. A zöldfelületi elemek tipologizálhatók kiterjedésük, eltérő ökológiai jellemzőik, és rekreációs használatuk alapján. A zöldfelületi ellátottságot meghatározza egyrészt a közkertek, közparkok és er-

dőterületek nagysága és térbeli elhelyezkedése, másrészt a településen található zöldfelületek intenzitás értéke. Újpest zöldfelületi rendszere területileg heterogén képet mutat: a Károlyi városnegyed, Újpest városközpont térségét és Dél-újpest területét alacsony zöldfelületi arány jellemzi. A közparkokkal, közkertekkel és játszóterekkel jól ellátott telepszerű lakóterületekkel szemben a kis- és kertvárosias területek közterületi zöldfelületi ellátottsága gyengébb. Az újpesti Duna-parton (Népsziget, Palotai-sziget, vízbázis területek) és térségében (Farkas erdő) jelentős erdősült és egyéb zöldfelületek találhatóak. A Szilas-patak mentén fennmaradt zöldfolyosó képez kerületközi zöldfelületi kapcsolatot a Duna irányába. Az M0 autópályát izolációs hatású Újpest és Dunakeszi zöldfelületei között.

Rekreációs szempontból a közparkok, közkertek és turisztikai rendeltetésű erdőterületek a meghatározóak, ezek alkotják a zöldhálózatot. A közhasználat elől elzárt, vagy korlátozott közhasználatú területek zöldfelülete szintén fontos strukturális alkotórész. A fentiekben túlmenően a kerületben található többi zöldfelületi elem főként kondicionáló szerepet tölt be.

A zöldfelületi rendszer legjelentősebb elemei:

- újpesti Duna-part zöldfelületei: Népsziget, Palotai sziget, vízbázis területek;
- Káposztásmegyér zöldfelületei: Farkas erdő, Szilas- és Mogyoródi-patak menti zöldfolyosó;
- telepszerű lakóterületek zöldfelületei;
- jelentős zöldfelületű intézménykertek: Fővárosi vízművek Zrt. központi telephelye és sporttelepe, UTE Stadion, Tábor utcai Sporttelep, Megyeri Temető.
- A kerület fontosabb közkertjei, közparkjai: Semsey Park, Szent István tér, Szent László tér, Béke tér, Szabadság park, Aschner Lipót tér, Tulipán kert, Káposztásmegyér 1 – Böröndös u.-i park, Káposztásmegyér 2 – Homoktövis u.- park, Szilas Családi Park .

Újpest a pesti kerületekhez viszonyítva jelentős erdősültséggel bír, az összefüggő erdőterületek Káposztásmegyér területén (Farkas erdő, M0 menti véderdők) és a Duna menti sávra (Palotai-sziget, Népsziget, vízbázis területek) koncentrálnak. A kisvízfolyások Újpest északi részének markáns strukturáló elemei, a patakot kísérő zöldfelületeikkel egy jövőbeli zöldfolyosó-rendszer részeként rekreációs és ökológiai potenciáljuk felbecsülhetetlen.

A közterületi fasorok a zöldfelületi rendszer szerves részét képezik. Különös jelentőséggel bírnak a sűrű beépítettségű területeken, ahol a közhasználatú zöldfelületek aránya alacsony. A kerület közterületein lévő mintegy 30 000 db fa faj, kora és állapota a kerület egyes területi egységein eltérő. Általánosságban elmondható, hogy sok az elöregedett, vagy a légkabel miatt visszacsonkolt, torz faegyed. A legjelentősebb fasorok a Nádor utca, Leiningen utca, Váci út, Baross utca és Fóti út mentén találhatóak. A digitális közterületi fakataszter készítése (geodéziai felmérés és szakmai felmérés) folyamatban van.

Közkertek, közparkok és erdőterületek

A település zöldterületi ellátottsága a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagyságától (funkcionális kínálatától), illetve ezek térbeli elhelyezkedésétől függ. A közösségi zöldfelületek típusonként eltérő funkcionális és rekreációs szereppel, valamint eltérő vonzáskörzettel bírnak. A mozaikosan elhelyezkedő kisebb közkertek a napközbeni rekreációt biztosítják, a komplexebb funkcióval rendelkező parkok (városi parkok), valamint a nagyobb kiterjedésű erdőterületek az egész napos rekreációban játszanak szerepet. A vonzáskörzet mérete, kiterjedése a zöldfelület funkciójától, a környező lakóterületek elhelyezkedésétől, valamint a korlá-

tozó tényezők lététől és elhelyezkedésétől függ. A településszerkezetből fakadóan az egyes városrészek ellátottságát más-más típusú zöldfelületek biztosítják.

Az erdőkkel, zöldterületekkel és egyéb közcélú zöldfelületekkel való együttes ellátottság tekintetében Újpest a 20-60 m²/fő kategóriába sorolt, ami fővárosi szinten jó aránynak mondható. Megemlítendő ugyanakkor, hogy a Duna-parti zöldfelületek a Váci út menti ipari-gazdasági funkciók elválasztó hatása, valamint a természet- és vízbázisvédelmi előírások miatt csak korlátozott rekreációs lehetőségekkel bírnak.

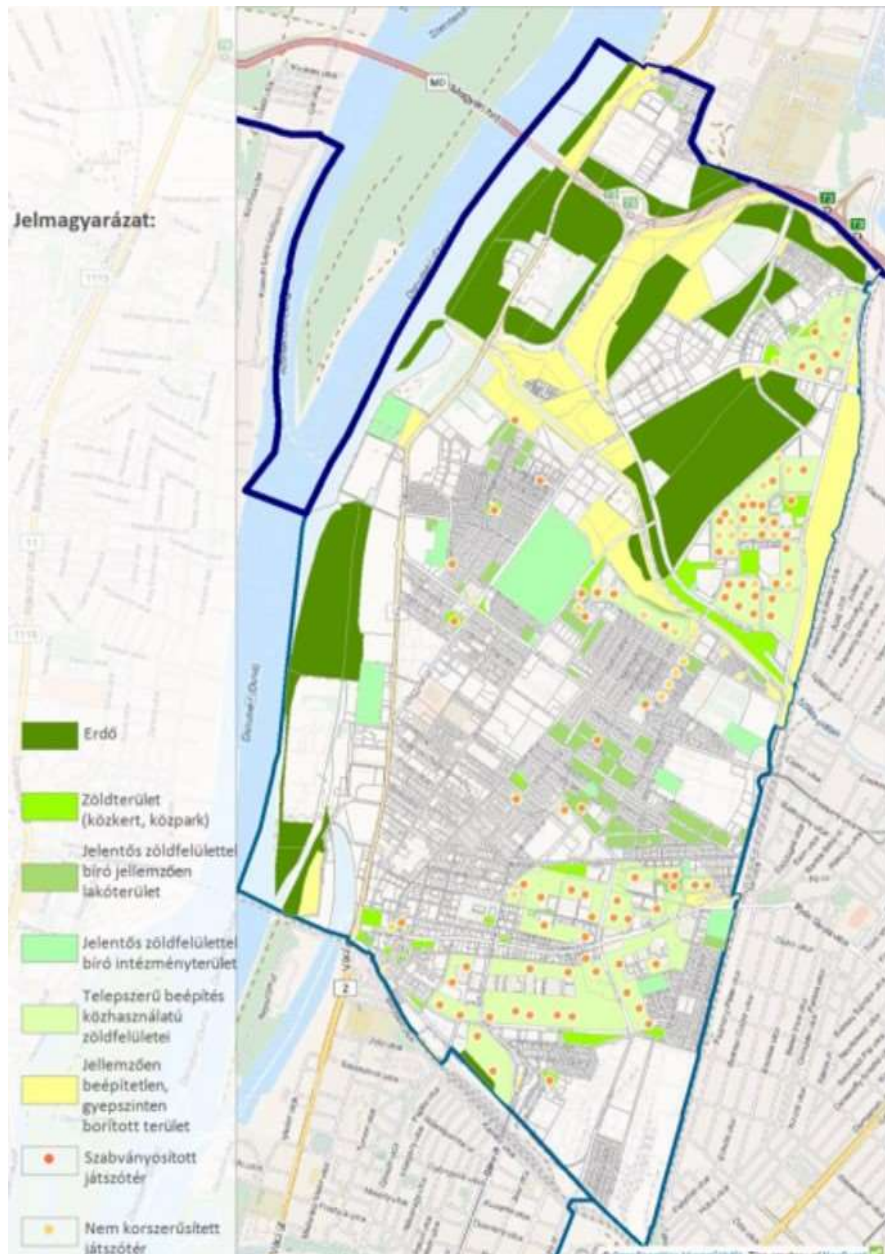
A zöldterületek területi eloszlása nem egyenletes: a közparkokkal, közkertekkel és játszótérekkel jól ellátott telepszerű lakóterületekkel szemben a kis-és kertvárosi területek ellátottsága rosszabb.

Zöldfelületi intenzitás

A zöldfelületi intenzitás egyik meghatározó indikátora a zöldfelületi ellátottságnak, és ezáltal a települések élhetőségének. A zöldfelületek közvetetten, illetve közvetlenül hatással vannak a városklímára, közvetett módon pedig az élővilágra és az emberre is. A Zöldfelület Intenzitás érték (ZFI) a zöldfelület intenzitását jellemző %-érték, mely az adott területre eső zöldfelületek arányát (területi kiterjedés és borítottság minősége is) fejezi ki.

A közterületek fásításában, többek között az utak mentén, Újpest Önkormányzata együttműködik a Fővárosi Önkormányzattal.

Az Újpest területén található több ezer fa túlnyomó része japán akác (*Styphnolobium japonicum*), hárs, akác-gömbakác (*Robinia pseudoacacia* és *változatai*), juharfa (*Acer sp.*) és kőrisfa (*Fraxinus sp.*). Ezek nagy része idős, a sűrű térállású utcákban gyökereik az épített elemeket rongálják, ezért indokolt lehet a gyökérmetszésük is, ami kb. 30 utcát érint. Az utcai fasorok kiegészítése, illetve új fasorok létesítése során – élve a fapótlási kötelezettség teljesítése keretében rendelkezésre álló lehetőségekkel – környezettűrő, az adott műszaki feltételeknek is megfelelő faegyedek alkalmazásával az egyes területek egyedi közterületi karaktere is megteremthető.

11. ábra
Budapest Főváros IV. kerület zöldterületei

Önkormányzat által megújított zöldterületek

Az elmúlt években az alábbi, környezetrendezéssel egybekötött zöldterület-fejlesztések valósultak meg:

- Templom sétány;
- Rózsavirág tér;
- Clarisse Park;
- Erdősor úti Park/Ugró Gyula Projekt;
- Semsey Park;
- Vadgesztenye Játszótér;

- Szilas Családi Park;
- Király utcai park, Latabár Kálmán- Bárdos utcai park, Katalin park – „ökológiai parkok”;
- a Deák sétányon lévő fasor öntözésére és a Megyeri út magas számainál lévő fasor öntözésére automata gyökéröntöző öntözőrendszer került kialakításra.

A fent említett játszótér-felújítások mellett még ebben az évben kisebb fejlesztést terveznek a Káposztásmegyeri Nádasdy Kálmán utca 21-35. előtti játszótéren. A játszótérek létesítésekor nem kellő mértékben vesszük figyelembe az egyes gyerek-korcsoportok sajátos igényeit, így a serdülő és a fiatal felnőtt korosztály számára általában nem létesülnek megfelelő sportolásra, mozgásra alkalmas közterületek. Kivétel ez alól a megújult Semsey Parkban a különböző korosztályok játék-és sportolási igényei egy helyen kielégíthetők, és szabadtéri rendezvények megtartására is alkalmas.

A felújított játszótérek (Rakéta játszótér /Erdősor út 24. mögött/, Babszem Jankó játszótér /Semsey park/, Kalán játszótér /Sporttelep utca – Vadgesztenye utca sarok/, Tél utca 58-66. mögötti játszótér) mindegyikén megújultak az ivóutak.

A kezelt játszótérekben az Önkormányzat gondoskodik a játszótéri eszközök rendszeres ellenőrzéséről, karbantartásáról és szükség szerinti felújításáról.

Megújításra szoruló zöldterületek

Felújításra szorul a Szabadság park, a Béke tér, az Aschner Lipót tér, a Kordován tér, a Szabolcsi Bence tér.

Összesen 19 felhagyott, jellemzően csak játszótéri eszközök maradványait tartalmazó játszótér megszüntetését, a helyükön parki környezet kialakítását tervezik.

Káposztásmegyeren a nem üzemelő, régi ivóutak felülvizsgálata szükséges és amennyiben a vízhálózat lehetővé teszi, használatra alkalmassá kell azokat tenni.

Kiemelten értékes zöldfelületek

Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlésének a kiemelt közcélú zöldterületekről szóló, 14/1993. (IV. 30.) önkormányzati rendelete értelmében kiemelt közcélú zöldterületnek kell tekinteni azokat a közparkokat, városi kerteket, sétányokat, játszótéreteket, sporttereket, utcai fasorokat és az azokat kísérő zöldsávokat, melyek szerepe a városszerkezetben elfoglalt helyük és használatuk következtében fővárosi jelentőségű.

Újpesten a Váci úti, Fóti úti, Nádor utcai, illetve a Leiningen Károly utcai fasorok tartoznak a kiemelt közcélú zöldterületek közé.

Köztemető

A 26,9 hektáron elterülő Megyeri temető a Budapesti Temetkezési Intézet Zrt. tulajdonában van. Hasonló problémákkal küzd, mint a legtöbb köztemető: elégtelen a gépkocsi-tárolási lehetőség, nem elégséges a zöldfelület-fenntartásra fordítható forrás, a felhagyott sírhelyek visszavétele hosszadalmas, ez utóbbi miatt sok az elhanyagolt terület, gyakori a parlagfű-fertőzés. A temető Megyeri úti oldala nem esztétikus, a virág és egyéb árusok rendre megszegik a hulladék-kezelési előírásokat. A temető növényállománya kiöregedett, jelentős mértékű faápolási – fakivágási beavatkozások szükségesek.

3.4.2 Védett területek

Budapest IV. kerülete egyedi jogszabály által kijelölt országos jelentőségű védett természeti területet és a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Tvt.) 23.§ (2) bekezdés alapján ex lege védett területet nem érint. Továbbá az ingatlan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet és a közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészeletről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet által meghatározott Natura 2000 hálózat területének nem része, valamint a barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről szóló 16/2009. (X.8.) KvVM rendelet által megállapított barlang felszíni védőövezetét sem érint. Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben lehatárolt országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó övezetét a Duna folyam, valamint a kerületen átfolyó kisvízfolyások (Szilas-, Mogyoródi- és Csömöri-patak) menti területek érintik.

A Tvt. 5. § (1) bekezdése értelmében: „Minden természetes és jogi személy, valamint más szervezet kötelessége a természeti értékek és területek védelme. Ennek érdekében a tőlük elvárható mértékben kötelesek közreműködni a veszélyhelyzetek és károsodások megelőzésében, a károk enyhítésében, következményeik megszüntetésében, a károsodás előtti állapot helyreállításában.”

A Tvt. 8. § (1) bekezdés szerint „A vadon élő szervezetek, továbbá ezek állományai, életközösségei megőrzését élőhelyük védelmével együtt kell biztosítani.”

A Tvt. 17. § (1) bekezdés értelmében: „A 8. § (1) bekezdés rendelkezéseinek megfelelően a vadon élő szervezetek élőhelyeinek, azok biológiai sokféleségének megóvása érdekében minden tevékenységet a természeti értékek és területek kíméletével kell végezni.”

A Tvt. 42. § (1) bekezdés szerint: „Tilos a védett növényfajok egyedeinek veszélyeztetése, engedély nélküli elpusztítása, károsítása, élőhelyeinek veszélyeztetése, károsítása.” Ugyanezen § (2) bekezdés alapján: „Gondoskodni kell a védett növény- és állatfajok, társulások fennmaradásához szükséges természeti feltételek, így többek között a talajviszonyok, vízháztartás megőrzéséről.”

A Tvt. 43. § (1) bekezdése alapján: „Tilos a védett állatfajok egyedének zavarása, károsítása, kínzása, elpusztítása, szaporodásának és más élettevékenységének veszélyeztetése, lakó-, élő-, táplálkozó-, költő-, pihenő- vagy búvóhelyeinek lerombolása, károsítása.”

Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004 (X.8.) Korm. rendelet értelmében a Duna és ártere kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület.

A területen a levegő, talaj, talajvíz- és rétegvizek tisztaságát veszélyeztető létesítmény elhelyezésére, tevékenység végzésére hatósági engedélyt adni nem szabad.

12. ábra
Természeti értékek a IV. kerületben

Újpest közigazgatási területén található helyi jelentőségű védett természeti területek közül az Újpesti Homoktövis természetvédelmi terület (8. pont a fenti ábrán) és a Palotai-sziget helyi jelentőségű természetvédelmi terület (9. pont a fenti ábrán) a helyi jelentőségű védett természeti területeiről szóló 25/2013. (IV.18) Fővárosi Közgyűlési rendelet alapján.

Újpesti homoktövis élőhelye

A helyi jelentőségű védett természeti emlék neve: Újpesti Homoktövis természetvédelmi terület, amely 1974-ben lett védetté nyilvánítva, kiterjedése 40,9 hektár.

A terület összesen három, egymástól elkülönülő egységből áll, melyeket műutak választanak el egymástól. A Dunakeszi irányába tartó régi 2-es útról mindhárom rész elérhető, de megközelíthető BKV, illetve Volánbusz járatokkal is.

Az egyes élőhely fragmentumok a Szilas-patak és az Ezred utca között húzódnak. Geológiai szempontból a futóhomok jelentősége emelhető ki.

Budapest egyik legjelentősebb természeti értéke, a természetes és természetközeli élőhelyekből álló terület az úgynevezett „Rákosok” pusztáinak egyik utolsó maradványa. Főként az elmúlt rendszerben katonai gyakorlótérként történő hasznosítása miatt óriási volt a terület zavartsága, ezért a csodával határos a természeti értékek fennmaradása.

A fentebb említett nagymérvű zavarás ellenére több helyen is fennmaradtak olyan növénytársulások, amelyek eléggé érzékenyek, kevésbé tűrik a bolygatottságot. Ezek közül kiemelkedő a nyílt homoki gyepek, illetve a nyílt és záródó homokpusztagyep társulás. A terület egyik legnagyobb botanikai értékét a homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*) állomány adja. Ez a kb. két méteresre növő cserje telepítve sok helyen megtalálható az országban, de őshonosnak tekinthető állományt csak ezen az egy helyen találunk! A termőhelyet az 1850-es évektől ismerjük.

Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása:

- homoktövis (*Hippophaë rhamnoides*): kb. 1000 tő (Magyarország egyetlen vad eredetűnek tartott homoktövis állománya!);
- csikófark (*Ephedra distachya*): 600 tő három különálló populációban (porzós és termős egyedek is vannak!);
- homoki kikerics (*Colchicum arenarium*): 30 tő (nem minden évben jönnek elő);
- homoki varjúháj (*Sedum sartorianum*): kb. 100 tő (Budapesten jelenleg az egyetlen ismert populációja a fajnak!);
- homoki kocsord (*Peucedanum arenarium*): kb. 2000 tő (Budapesten jelenleg az egyetlen ismert populációja a fajnak!);
- homoki fátyolvirág (*Gypsophila fastigiata*): kb. 1500 tő (Budapesten csak itt és a csepeli Tamariska-dombon ismert állománya!);
- pusztai meténg (*Vinca herbacea*): kb. 1500 tő;
- homoki árvalányhaj (*Stipa borysthenica*): kb. 3000 tő;
- kései szegfű (*Dianthus serotinus*): kb. 100 tő;
- kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*): kb. 200 tő;
- fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*): kb. 50 tő;
- báránypirosító (*Alkanna tinctoria*): kb. 500 tő;
- homoki cickafark (*Achillea ochroleuca*): kb. 1000 tő;
- bunkós hagyma (*Allium sphaerocephalon*): kb. 500 tő;
- téli zsúrló (*Equisetum hyemale*): kb. 50 tő;

- fényes poloskamag (*Corispermum nitidum*): kb. 50 tő;
- homoki bakszakáll (*Tragopogon floccosus*): kb. 100 tő.

Zoológiai értékei a növénytanival hasonlóan igen nagy értéket képviselnek, leginkább az egyenesszárnyúak, a pókok és a madarak tekintetében.

Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük:

- szongáriai cselőpók (*Lycosa singoriensis*): szórványos, de stabil állománya van;
- bikapók (*Eresus cinnaberinus*): ritka;
- imádkozó sáska (*Mantis religiosa*): gyakori a nyár végi időszakban;
- sisakos sáska (*Acrida hungarica*): gyakori a nyár végi időszakban;
- kis szarvasbogár (*Dorcus parallelipipedus*): ritka;
- szarvasbogár (*Lucanus cervus*): ritka;
- homoki futrinka (*Cincidela campestris*): ritka;
- kék futrinka (*Carabus violaceus*): ritka;
- fecskafarkú lepke (*Papilio machaon*): gyakori;
- nappali pávaszem (*Inachis io*): gyakori;
- fürge gyík (*Lacerta agilis*): szórványos;
- zöld gyík (*Lacerta viridis*): ritka;
- egerészölyv (*Buteo buteo*): a területen rendszeresen költ 3 pár, állandó;
- karvaly (*Accipiter nisus*): rendszeresen megfigyelhető a területen, feltételezhetően költ 1 pár, állandó;
- kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*): rendszeresen megfigyelhető a területen, feltételezhetően költ 1 pár, állandó;
- nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*): a területen rendszeresen költ 6-8 pár, állandó;
- zöld küllő (*Picus viridis*): a területen rendszeresen költ 2-3 pár, állandó;
- fekete harkály (*Dryocopus martius*): a területen rendszeresen költ 1 pár, állandó;
- füstifecske (*Hirundo rustica*): a területen tavasztól őszig rendszeresen megfigyelhető 5-10 példány, nem fészkel;
- feketeregő (*Turdus merula*): a területen rendszeresen költ 5-10 pár, állandó.

A jelenlegi állapotok megtartása illetve javítása a legfontosabb cél a Magyar Madártani Egyesület Budapesti Helyi Csoportja 2006-ban hosszú távú élőhely-rekonstrukciós munkákba kezdett a területen az őshonos homoki társulások megóvása érdekében. Ez a tájidegen fa- és cserjefajok tervezett és fokozatos visszaszorítását jelenti. A munkálatokba a helyi lakosok és iskolások mellett a Corvinus és a Szent István egyetem diákjai is évek óta besegítenek. Az Egyesület tanösvényt is létesített a területre, melyet a Fővárosi Önkormányzat Környezetvédelmi alapja támogatott.

Az agresszívan terjedő növényfajok - többek között a zöld juhar, az akác és az ezüstfa - tönkreteszik a védett homokpuszta gyepet, és kiszorítják annak ritka, védett növényfajait. Az Újpest határában található hat hektáros gyepben ma még megtalálható a fokozottan védett csikófark, a homoki kocsord, a báránypirosító, a homoki kikerics, és itt van a homoktövis utolsó természetes állománya is hazánkban.

Palotai-sziget

Védetté nyilvánítás éve 1999, kiterjedése 49,2 hektár.

A védett terület északi részét a IV. kerületben a Váci útról nyíló Rév utcán keresztül lehet megközelíteni, mely a Megyeri Csárdától déli irányba, attól megközelítőleg 250 méterre található a belváros irányába.

A déli rész a Váci út - Zsilip utca útvonalon érhető el. A két egységet elválasztja egymástól az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep.

A védett terület egyike a fővárosi Duna szakasz mellett több-kevesebb épséggel megmaradt ártéri ligeterdejének. A sziget ma már közvetlenül kapcsolódik az újpesti partszakaszhoz. A déli csúcsa közvetlenül az Újpesti Vasúti-hídnál található. Erdejét zömmel fűzek és nyárfák alkotják, melyben mindenütt megtalálható a tájidegen zöld juhar (*Acer negundo*). Partja mindenütt kiépítetlen, alacsony vízállásnál széles homokpadok övezik a fásszárú vegetációt. Magas vízállás esetén a szigetrész teljes egésze víz alá kerülhet. A déli részen komoly gondot jelent, hogy az áradások után itt maradó uszadékban igen sok hulladék.

Középső részén egy feltöltődött holtág medre húzódik, mely magasabb vízállás esetén rendszeresen feltelik vízzel. Ez a vizes élőhely egyedülálló a fővárosban, mely egyben a terület legértékesebb része. Erdészeti kezelés, fakitermelés nincs a területen, ezért a holtfák mennyisége igen magas. Ez kedvező feltételeket biztosít a xilofág rovarok és egyéb holtfákhoz kötődő élőlényfajok számára. A területrészt csupán két keskeny sétaút tárja fel, melynek látogatottsága kellőképpen alacsony. Hulladéklerakás a Rév utca mentén fordul elő rendszeresen. A Fővárosi Önkormányzat által a természetvédelmi kezeléssel megbízott Főkert Nonprofit Zrt. az élővilág hosszútávú megőrzése érdekében nem végez beavatkozást az erdőben, csupán hulladékgyűjtést és a sétatutak kidőlt fáktól történő megtisztítását hajtják végre. Az északi rész Rév utca felé eső szélén található a tájidegen bíbor nebáncsvirág egyetlen ismert budapesti előfordulása.

A faállomány mindkét részen vegyes korállományú, melyek között impozáns méretű nyarak és fűzek is előfordulnak.

Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es növényfajok és számolt vagy becsült mennyiségük felsorolása:

- rucaöröm (*Salvinia natans*): az északi egység feltöltődött holtágában rendszeresen előfordul, kb. 30 töves állomány;
- fekete galagonya (*Crataegus nigra*): régebbi előfordulás mely megerősítésre vár, 2 tövet találtak az ártéri erdőben, melyek pontos helye jelenleg nem ismert (Dr. Gergely Attila szóbeli közlése).

Védett és fokozottan védett, ill. Natura 2000-es állatfajok és számolt vagy becsült mennyiségük:

- pézsmacincér (*Aromia moschata*): szórványos;
- kis színjátszólepke (*Apatura ilia*): szórványos (állománya stabil);
- mocsári teknős (*Emys orbicularis*): ritka (előfordulása megerősítésre szorul);
- erdei béka (*Rana dalmatina*): szórványos;
- kecskebéka komplex (*Pelophylax kl. esculentus*): gyakori;
- vöröshasú unka (*Bombina bombina*): áradások után az északi rész holtágában nagy számban fordul elő, egyébként ritka;
- sárgahasú unka (*Bombina variegata*): igen ritka, előfordulását egy adat bizonyítja a 2000-es évek közepéről;
- vízisikló (*Natrix natrix*): ritka;

- héja (*Accipiter gentilis*): állandó, 1 pár rendszeresen költ az északi rész egyik idős nyárfafoltjában;
- egerészölyv (*Buteo buteo*): állandó, 1 pár rendszeresen költ az északi részen;
- kabasólyom (*Falco subbuteo*): vonuló, dolmányos varjú fészkében alkalmanként költ, de néha csak a terület közelében, nem a védett részben; rendszeresen vadászik a terület felett;
- fekete harkály (*Dryocopus martius*): állandó; rendszeresen költ 1-3 pár a területen;
- billegetőcankó (*Actitis hypoleucos*): rendszeres vendég tavasztól őszig; a Duna köves, sóderes partján minden évben 3-6 példány átnyaryl;
- nagy fakopáncs (*Dendrocopos major*): állandó; rendszeresen költ 8-10 pár a területen;
- kis fakopáncs (*Dendrocopos minor*): állandó; rendszeresen költ 1-2 pár a területen;
- közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*): költési időszakon kívül rendszeresen előfordul, néhány példány minden évben áttelel;
- zöld küllő (*Picus viridis*): állandó; rendszeresen költ 5-6 pár a területen;
- hegyi billegető (*Motacilla cinerea*): rendszeres nyár végi, őszi vonuló, 1-2 példány minden évben áttelel;
- fekete rigó (*Turdus merula*): állandó; rendszeresen költ 8-10 pár a területen;
- énekes rigó (*Turdus philomelos*): vonuló, rendszeresen költ 8-10 pár a területen;
- vörösbegy (*Erithacus rubecula*): állandó; rendszeresen költ 8-10 pár a területen;
- fülemüle (*Luscinia megarhynchos*): állandó; rendszeresen költ 6-8 pár a területen;
- barátposzáta (*Sylvia atricapilla*): állandó; rendszeresen költ 10-12 pár a területen;
- csilpcsalpfüzike (*Phylloscopus collybita*): állandó; rendszeresen költ 8-10 pár a területen;
- csuszka (*Sitta europaea*): állandó; rendszeresen költ 5-6 pár a területen;
- rövidkarmú fakusz (*Certhia brachydactyla*): állandó; rendszeresen költ 4-5 pár a területen;
- sárgarigó (*Oriolus oriolus*): állandó; rendszeresen költ 4-5 pár a területen;
- erdei pinty (*Fringilla coelebs*): állandó; rendszeresen költ 10-15 pár a területen;
- meggyvágó (*Coccothraustes coccothraustes*): állandó; rendszeresen költ 2-3 pár a területen;
- zöldike (*Carduelis chloris*): állandó; rendszeresen költ 4-5 pár a területen;
- tengelic (*Carduelis carduelis*): állandó; rendszeresen költ 4-5 pár a területen.

3.4.3 Védettség alatt nem álló természeti területek

Farkas erdő

A Farkas-erdő utca mellett terül el Káposztásmegyér legismertebb természeti ékessége, a Farkas erdő. A terület fás társulásai korábban teljesen leégtek, ezért a mai Farkas erdő már az ember erdőtelepítő munkájának az eredménye. Az erdő a Szilas-patak mellett haladó Óceán-árok utcától a Homoktővis utcáig húzódik északi irányban.

A térség legértékesebb zöldfelületi eleme, a szinte teljes területét tekintve továbbra is külterületi státuszú erdő állami tulajdonban van, kezelője a Pilisi Parkerdő Zrt. A Farkas erdő jelenlegi állapotában is óriási (elsősorban biológiai) értéket képvisel annak ellenére, hogy botanikai értéke nem jelentős.

2000-ben itt tanösvény létesült az Újpesti Önkormányzat támogatásával. A rehabilitációt segítő cardio-ösvény 2016. évben került felavatásra.

Déli irányból, az Óceán-árok utca felől az erdő szélén gazdag lágyszárú növényzetet találunk, amelyek közül az ernyős virágzatú növények dominálnak. Ilyen növény a tavasszal és nyár elején tömeges, apró fehér virágú *zamos turbolya* (*Anthriscus cerefolium*), amelynek levele megdörzsölve kellemes ánizsillatot áraszt. A gyakori gyomnövények, a *pásztortáska* (*Capsella bursa-pastoris*), a *tarsóka* (*Thlaspi sp.*), a *vadrepce* (*Sinapis arvensis*) mellett előfordul a nyár elején virító nagy, sárga virágú *bakszakáll* (*Tragopogon sp.*).

A szurdok erdők jellemző fájával, a *hegyi juharral* (*Acer pseudoplatanus*), a *mezei juharral* (*Acer campestre*) és az észak-amerikai eredetű *lepényfával* (*Gleditsia triacanthos*) is több helyen találkozhatunk az erdőben. A Farkas erdőben elszórtan terebélyes *csertölgyek* (*Quercus cerris*) élnek, míg a bokorerdős részeken a *kocsányos tölgy* (*Quercus robur*) a gyakori.

13. ábra
Mezei juhar

14. ábra
Kirándulók a Farkas erdőben

Farkas erdő melletti lápvilág

A vízi és vízparti életközösségek, a lápok és a mocsarak a természetes társulások legértékesebb tagjai, mert a kedvező vízellátottság nagyon sok növény és állat számára biztosít megfelelő létfeltételeket. Újpest lápos, mocsaras vidékei az alacsonyabb fekvésű területeken alakultak ki. Ezek közül az egyik legnagyobb kiterjedésű a Farkas erdő és a Megyeri út között elterülő lápvilág, amelyet a Farkas erdőtől és a Megyeri úttól egy magasabban fekvő parlag választja el.

A területen fellelhető kisebb nagyobb vízmedencéket már távolról jelzik a nagy vízigényű lágyszárú növények, mint például a tavasszal virító mocsári kutyatej (*Euphorbia palustris*). Nyár végétől virágozik az őszi vérfű (*Sanguisorba officinalis*), amelynek fejecskeszerű vörös virágzatai szép díszei a dús növénytakarónak. Élénk virágszínével tűnik ki a zöld sűrűből a bordóvirágú réti fűzény (*Lythrum salicaria*) és a nádszálakra csavarodó fehérvirágú sövény-szulák (*Calystegia sepium*). A partmenti magaskórósok degradációt jelző növénye, a kanadai aranyvessző (*Erigeron canadensis*) és a sédkender (*Eupatorium cannabinum*). A vízpart felé közeledve különböző sásfajokkal találkozunk, amelyek közül messze kiemelkedik a nagyobb zombékokat alkotó télisás (*Cladium mariscus*). A nád (*Phragmites australis*) mellett magasodik a bodnározó gyékény (*Typha latifolia*), köznapi nevén a buzogány.

Itt gazdag gerinctelen állatvilágot találunk, amelyek közül a védett óriás szitakötő (*Anax imperator*) lárvák jelentősebb populációja érdemel említést. A Farkas erdő melletti tavacszkák érdekes színteljesítik a vízfelszínen és a víz alatt cikázó keringőbogár (*Gyrinus sp.*). Az élőhely

másik különlegessége egy csigaritkaság, a pajzscsiga (*Acroloxus lacustris*), amelynek érdekessége, hogy a háza nem tekeredik fel, mint a csigáké általában, hanem pajzsszerűen borítja az állat testét. A mocsaras terület szélén a fás növények közül a fűzök alkotnak ligeteket. Az élőhely szélén futó ösvényen tovahaladva kisebb nagyobb nádasok vannak. A nádasok mérete egyre növekszik, és maximumukat ott éri el, ahol a lápvilág a Farkas erdő közvetlen szomszédjává válik. Tavasszal tömegesek a nász alkalmából megjelenő zöld levelibékák (*Hyla arborea*). Tavasszal és nyáron mindenhol közönségesek a pocsolyákban lapuló, vöröshasú unkák (*Bombina bombina*). A Farkas erdő melletti lápvilág az egyetlen alkalmas petézési hely a környéken élő barna- és zöldvarangyok (*Bufo bufo*, *B. viridis*) számára. Ezek a védett állatok ezres nagyságrendben keresik fel a tavaszi nászidőszakban petezés céljából az élőhelyet. Létüket súlyosan veszélyeztetik az utóbbi években történt útépitések (M0-ás lehajtó a kettes út felé, és az Auchan felé vezető bekötő út) amelyek keresztezik a békák tavaszi vonulási útvonalait. A lápvilágon él és szaporodik is a mocsári teknős (*Emys orbicularis*). A szárazföldi védett gerinctelen állatok közül az éti csiga (*Helix pomatia*) előfordulása tömeges. A fentiekben foglaltak kapcsán a Pest Megyei Kormányhivatal Érdektudás Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály PE-06/KTF/1719-1/2018. számon adott véleményében jelezte, hogy a kétélűek tömeges elütése elkerülésének érdekében egy elterelő rendszer kidolgozása az M0-ás felhajtó (2-es út mellett) és az Auchan felé vezető bekötő út mentén szükséges lenne, azonban ez az utak kezelőinek feladatkörébe tartozik.

Vízmű galériaerdő

Az Észak-pesti Szennyvíztisztító Telep területének szabad felületét növények borítják. A két nagy fedett biológiai tisztító egység tetején pozsgás növényeket ültettek, ezek színe évszaktól függően változik. A megvalósított technológiának, valamint a telep szélén kialakított védőerdősávnak köszönhetően a környéken nem érezni kellemetlen szagot.

Patak menti élőhelyek

Újpest két fő kisvízfolyása a Szilas-patak és a Mogyoródi-patak, továbbá a Csömöri-patak az Országos ökológiai hálózat részeként ökológiai folyosót képeznek a Duna-parttól a káposztásmegyeri zöldfelületeken át, a szomszédos kerületek szabadterületei irányába. A vízfolyások jelentős mértékben átalakított medrük és partkialakításuk révén gyakorlatilag csatornává degradálódtak. Ökológiai értéküket nagyban rontja a rossz vízminőségük az illegális szennyvíz-bevezetések miatt. Ahhoz, hogy e vízfolyások környezete teljes értékű, tájlesztettkai szempontból is kedvező zöldfolyosóként és egyben rekreációs területként is hasznosuljanak, komplex revitalizációs program szükséges.

Fejlesztési lehetőségek

A Szilas-pataktól északra elhelyezkedő vízbázisvédelmi területek jelenleg nem látogathatók a védelmi előírások miatt, azonban célszerű vizsgálni a távlati gyalogos/kerékpáros feltárás lehetőségét, akár a Duna-part egy-egy ponton való megközelíthetősége által.

A terület zöldfelületi rendszerének fő fejlesztési színtere a Duna menti sáv: az Újpesti-öböl partja, a Népsziget és a védett Palotai-sziget lehet, amelyet a Szilas-patak menti zöldfolyosó köthet össze a parkerdővé fejlesztett Farkas erdővel.

Legfontosabb fejlesztési kihívást a Szilas-patak menti terület rehabilitációja, a természetvédelem és a gazdasági, rekreációs hasznosítás szempontjainak összeegyeztetése, valamint a patak vízminőségének javítása jelenti.

A kisvízfolyások vízminőségének javításához térségi összefogásra van szükség. Újpest feladata lehet ebben az együttműködésben aktívan, kezdeményezőként részt venni, és a kerületet érintő szakaszon a patakokat kísérő védősáv rendezése, kezelése, fenntartása.

A Mogyoródi-patak az alsó 2 fkm beton négyszögszelvényben, alul aszfalt, felül gyepes töltésrészük között halad.

A töltésen túl mély fekvésű, hasznosítatlan parlag területek húzódnak; a völgytalp jobb oldalához tapadva, magasan a felett, hajdani meder (talán a Csömöri-patak régi ásott, nádas, sásos, füzes medre) nyomai figyelhetők meg tározómeder és gát friss kialakításával.

A terület ökológiai jelentőségéről jelen állapotban kedvezőt nem lehet megállapítani: kifejezetten életidegen. Mivel e terület a legelső katonai felmérés térképén még valódi meder nélküli, de két (vagy három) vízfolyás vizét befogadó széles lapály, kézenfekvő hasonló kialakítása, hiszen beépítetlen, gyomosnak tűnő, nehezen megközelíthető terület magasan vezetett autók között.

A Csömöri-patakban a vízfolyás nem rendszeres, vízgyűjtő területének egészét kavicsos üledék fedi.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvényben lehatárolt országos ökológiai hálózat, ökológiai folyosó övezete a Duna folyamot, valamint a kerületen átfolyó patakok menti területeket érinti.

Partnerszervezetek

A fenntartható fejlődés és a környezetgazdálkodás alapvető feltétele a környezeti ügyek komplex kezelése. Ez az érdekeltek és az érintettek (államigazgatási- és egyéb szakmai szervek, önkormányzatok, civil szervezetek stb.) széles körű együttműködése révén valósítható meg.

A legfontosabb intézmények, szervezetek, amelyek az önkormányzatok környezetvédelmi munkájában partnerként megjelenhetnek:

- Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztálya;
- Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóság, Igazgató-helyettesi Szervezet, Katasztrófavédelmi Hatósági Osztály;
- Pest Megyei Kormányhivatal Földhivatali Főosztály;
- Pest Megyei Kormányhivatal, Érdi Járási Hivatal Élelmiszerlánc-biztonsági, Növény- és Talajvédelmi Főosztály;
- Budapest Főváros Önkormányzata;
- Budapest Főváros Kormányhivatala IV. kerületi Hivatala;
- Budapest Főváros Kormányhivatala V. kerületi Hivatala Hatósági Főosztály, Népegészségügyi Osztály;
- Budapest Főváros Kormányhivatala XIV. kerületi Hivatala;
- Közép-Duna-völgyi Vízügyi Igazgatóság.

A belterület növekedés szabályozása a természeti értékek védelme érdekében a településrendezési tervek (szerkezeti és szabályozási) folyamatos karbantartása mellett, a környezetvédelmi szempontokat figyelembe vételével, a Fővárosi Önkormányzattal együttműködve történik.

A természeti katasztrófák elleni védekezés összehangolása az Önkormányzat és a Pest Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatósággal közösen történik.

3.5 Települési és épített környezet

A települési környezet az ember által mesterségesen kialakított anyagi rendszer, amelynek alapvető funkciója az ember mindennapi életéhez elengedhetetlen társadalmi szükségletek kielégítése. Az *épített környezet* a környezet tudatos, építési munka eredményeként létrehozott, illetve elhatárolt épített (mesterséges) része, amely elsődlegesen az egyéni és a közösségi lét feltételeinek megteremtését szolgálja.

A kerület megítélését, a lakosok hangulatát jelentős mértékben befolyásolja a közterületek, parkok állapota, a köztisztaság helyzete.

A főváros köztisztaságáról szóló 48/1994. (VIII.1.) Főv. Kgy. rendelet 3. § (1) a pontja alapján az ingatlan tulajdonosa (kezelője, használója) köteles gondoskodni az ingatlan és az ingatlan előtti járda, továbbá a járda és a kocsút közötti kiépített vagy kiépítetlen terület gondozásáról, tisztántartásáról, szemét- és gyommentesítéséről, hó eltakarításáról és síkosság mentesítéséről.

3.5.1 Az épített környezet értékei

Országos műemlékvédelem

Újpest Városrendezési és Építési Szabályzatát az Önkormányzat Képviselő-testülete 20/2014. (VI. 27.) számú rendelettel fogadta el. Az UKVSZ 2. számú függeléke tartalmazza a kerületben lévő, országos műemléki védelem alatt álló épületek és műemléki környezetek jegyzékét. Nagyobb összefüggő műemléki védelem alatt álló területek találhatóak a kerület dél-keleti részén, a MÁV Istvántelki Főműhelye, valamint a kerület nyugati részén a Vízművek telephelyén. A műemléki épületek koncentrációja figyelhető meg továbbá a kerület belvárosához közelebb eső, központi részén.

A IV. kerületben történeti táj és műemléki jelentőségű terület nem található.

Fővárosi helyi védelem

Budapest főváros városképe és történelme szempontjából meghatározó építészeti örökség kiemelkedő értékű – műemléki védettség alatt nem álló – elemeinek védelme érdekében Budapest Főváros Önkormányzata Közgyűlése a Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről szóló 37/2013. (V.10.) Főv. Kgy. rendeletében határozta meg a helyi védettséggel kapcsolatos szabályokat, mely szerint Újpesten 25 építmény áll fővárosi védettség alatt. A fővárosi védettség alatt álló építmények felsorolását is a rendelet tartalmazza.

A 2017. év végére elkészült Településképi Arculati Kézikönyv illetve a Településképi Rendelet tartalmazza a védett épületek és épületrészek listáját. Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről szóló 37/2013. (V. 10.) fővárosi közgyűlési rendelet a Fővárosi védett épületek listáját foglalja magában.

A helyi védett épületek és műemlékek gondozása, az épületek helyi védettségének elrendelése, műemlékek állapotának nyomon követése, valamint a védett területek és építmények védelmének biztosítása a Fővárosi Önkormányzattal együttműködve valósul meg.

3.5.2 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Szlömösödött (konfliktussal terhelt), leszakadó, leromló és degradálódott területek

Bizonyos lakóhelyek rossz fizikai körülményein gyakran csak a városrehabilitációs beavatkozások segíthetnek. Az itt élőkre általában jellemző az alacsony iskolázottság és alacsony fog-

lalkoztatási ráta, a lakhatási költségek megfizetésének mindennapos nehézsége, a rossz egészségi állapot, és az általános elszegényedés.

Újpestre vonatkozóan a jellemzően leromló, avult épületállományú, szlömösödött, vagy szlömösödéssre hajlamos területek kimutatására a KSH a 2011. évi népszámlálási adatok felhasználásával, a 314/2012 (XI. 8.) Korm. rendelet 10. melléklete szerint elvégezte a kerület szegregáció-szűrését. A Budapest 2020 dokumentum szintén komplex, de a KSH módszertanától eltérő metodikája szerint a következő szlömösödött területek a Károlyi városnegyedben koncentrálnak.

A KSH módszertana értelmében, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettségűek és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül 20% feletti, az veszélyeztetett területet jelent, amennyiben ez az arány 25% feletti, a terület szegregátumnak minősül. Újpesten a KSH egy szegregátumot jelölt ki ezek alapján, a Berda József utca mindkét oldalát, a Temesvári utcától nyugatra, mely a kerület déli határán, vasútvonal mentén fekvő terület.

Alulhasznosított és barnamezős területek

Barnamezős területeknek nevezzük azon területeket – barnamező-fogalom egységes európai meghatározása CABERNET (Concernet Action on Brownfields and Economic Regeneration Network) szerint –, amelyekről elmondható, hogy hatással volt rájuk saját, valamint a közvetlen környezetük korábbi használata; felhagyottak, vagy alulhasznosítottak; vélt vagy valós környezeti szennyezettséggel terheltek; elsősorban fejlett városi térségben találhatóak; újra hasznossá tételük beavatkozást igényel.

Ezek alapján Budapesten a használaton kívüli, illetve alulhasznosított területek jelentős hányada „klasszikus” barnamezős terület (azaz az egykor ipari, közlekedési, vagy katonai funkcióval bíró területek).

Jelen vizsgálatban a használat alapján a következő kategóriák kerültek megkülönböztetésre:

- Használaton kívüli területek jellemzően meglévő épületállománnyal;
- Használaton kívüli területek jellemzően épületállomány nélkül;
- Alulhasznosított területek;
- Fejlesztésre alkalmas vasúti területek.

Az alulhasznosítottság a belső területi tartalék nem megfelelő kihasználását, vagy városszerkezeti nem megfelelő funkciót jelenti. Ezek a területeken sok esetben nem értékes az épületállomány. A használaton kívüli területeken az értéktelen épületek vagy elbontásra kerültek, vagy üresen állnak, de számos értékes épület pusztul megfelelő használat hiányában. Megkülönböztetésre kerültek az épületállománnyal rendelkező, illetve üres, épületállománnyal nem rendelkező területek.

A kerületben tervezett barnamezős beruházások során, az építési és bontási tevékenységek megkezdése előtt indokolt egy aktualizáló környezeti állapotvizsgálat elvégzése. Az állapotvizsgálat keretében reprezentatív számú mintavételi ponton vizsgálni kell a talaj és talajvíz minőségét. A szennyezőanyag komponensek meghatározásánál a területen folytatott korábbi tevékenységeket valamint a terület ipari jellegét kell figyelembe venni. Amennyiben az állapotvizsgálat eredményei alapján a szennyezés bizonyítható, annak kivizsgálásával kapcsolatban a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervezetek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX.4.) Korm. rendelet 10. § (1) bekezdése értelmében víz-

védelmi és vízügyi hatóságként és szakhatóságként első fokon a területileg illetékes katasztrófavédelmi igazgatóság jár el.

A Megyeri út 57. szám alatt található betonüzem 3,42 hektáros területe Megyer kertvárosban egy lokális fejlesztési kihívást jelent. Szükségesek a barnamezős területek hasznosítását, rendezését és az esetleges szennyezettségek felszámolását ösztönző intézkedések.

Az ilyen és ezekhez hasonló rendezetlen területek, ahol huzamosabb idő óta gazdasági, ipari tevékenység nem folyik, mint tájsebek jelennek meg a kerületben. Jellemzően ezeken a területeken elszaporodnak az illegális hulladéklerakások. Ezért is szükséges mielőbbi hasznosításuk, a kerület igényeinek megfelelő egyedi funkcióval történő ellátásuk.

Rekultivált és fejlesztési területek

Az 1970-es évek végéig az FKF Zrt. jogelődje kommunális hulladéklerakót üzemeltetett a Hunyadi laktanya és a Szilas-patak közötti területen. Az 1980-as évek legelején ezt a hulladéklerakót felszámolták és eltakarással rekultiválták a területet. Jelenleg a terület egy része már erdőszűl, illetve aljnövényzettel fedett.

Budapest IV. Kerületi Önkormányzat Képviselőtestületének 23/2009. (X. 01.) számú önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület - Újpest, Petőfi laktanya és Hunyadi laktanya kerületi szabályozási tervéről és a hozzá tartozó építési szabályzatról rendelkezik. A Megyer északnyugati területébe ékelődő egykori Hunyadi laktanya és a Petőfi laktanya területének lőszermentesítése, a használaton kívüli épületek lebontása megtörtént. Státuszuk az elfogadott terv szerint jelentősen megváltozik, amennyiben a valaha honvédségi területként működött, több mint tíz hektárnyi területen új, a helyszín kiváló adottságaihoz méltó beépítés valósulhat meg. Az egyes beruházások megvalósítása során különös gonddal kell majd eljárni a környezetvédelmi követelmények teljesítését tekintve, mivel a terület északon a Szilas-patakkal határos.

A jelenleg még elhanyagolt, volt Tungsram strand területének jogi rendezése (2017) folyamatban van, a kerítést a telekhatárra helyezi át a tulajdonos (GE Hungary Kft.).

A Duna közvetlen közelében (Újpestről kifelé haladva az M0 út előtt) található egy jelenleg használaton kívüli vízkivételi mű. Az objektum épülete a vízben helyezkedik el. A terület rendezése javasolt.

A 21/2003. (VII. 16.) számú önkormányzati rendelet alapján a 32/1999. (VII. 22.) sz. Főv. Kgy. rendelettel védetté nyilvánított – újpesti homoktövis – helyi jelentőségű természetvédelmi terület a volt Dobó István laktanya területe és környezete (Újpest-Székesdűlő) területének déli részén (a tervezett M0 híd környezetében) található. A természetvédelmi terület védőövezete a 76587/1, 76586/1 és 76586/2 hrsz-ú ingatlanokat érinti.

A laktanya területe a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény 7. § 14. pontja szerint régészeti érdekű terület, ezért a földmunkával járó beruházások előtt egyeztetni kell a Budapesti Történeti Múzeummal.

Környezetvédelmi szempontból alapvető követelmény a jelenlegi környezeti minőség szinten tartása és lehetőség szerinti javítása. A fejlesztések nem terhelhetik tovább a jelenlegi környezeti kapacitást.

Gazdasági jellegű területek

Újpest nagyszámú és nagy kiterjedésű gazdasági célú (gazdasági, városüzemeltetési és közlekedési) területekkel is rendelkezik. A lakóterületek közé zárványként beékelődött gazdasági területek környezeti, szomszédsági konfliktussal járhatnak, vizsgálatuk az esetlegesen szüksé-

ges funkcióváltásuk miatt szükséges. A gazdasági területek potenciális környezeti konfliktusai: egyfelől a jellemzően korábbi évtizedek alatt akumulálódott talaj- és talajvízszennyezettségek, valamint az üzemi tevékenységekből, illetve a gazdasági funkciók többlet (teher)gépjárműforgalmából fakadó emissziók (légszennyezőanyag és zajkibocsátás).

Újpest épített környezetének erős vonása a gazdasági funkció kétarcúsága: egyrészt értékes épületállományt biztosít a múltból és a kortárs irányzatokból, másrészt teljesen értéktelen, a környezetét is rontó „bódékat” is eredményezhet.

3.6 Közlekedési hálózatok és hálózati kapcsolatok

Az Újpestet érintő országos szintű kapcsolatrendszer közúti elemei: Váci út – Külső Váci út – 2. sz. főút/M2 autópálya által alkotott útvonal és az M0 gyűrű.

A vasúthálózat elemei közül a Nyugati pályaudvarra befutó vonalak biztosítanak közvetlenül országos hálózati jelentőségű kapcsolatokat.

Az országos szintű kapcsolatrendszer vasúti elemei:

- Budapest – Esztergom (2. számú vonal);
- Budapest – Szob (70. számú vonal);
- Budapest – Veresegyház – Vác (71. számú vonal).

A csak fővárosi szintű hálózati kapcsolatot nyújtó közúti elemek közül az Árpád út–Szentmihályi út által alkotott útvonal, a közösségi közlekedési elemek közül az M3 metróvonal érinti Újpestet.

15. ábra
Újpest közúthálózata

Újpest kialakult úthálózata városrendezési szempontból vizsgálva összességében rendezettnek tekinthető, ugyanakkor az utak hierarchikus rendszere számos helyen nincs összhangban az utak által határolt területek (tömbök) terület-felhasználásával.

Az önkormányzat területén hozzávetőlegesen 145 km úthálózat van, ebből a fővárosi önkormányzat kezelésében van 25 km útszakasz.

Ebből földutak hossza megközelítőleg 2 km (Székesdülő lakóterület – Vadrózsa utca, Hortenzia utca, Kálmos utca, Tüztövis utca, Alsó utca, Felső utca, Pihenő köz).

3.6.1 Közúti közlekedés

Újpest közigazgatási területén jelentős mértékű a közúti átmenő forgalom. A Váci út és az Árpád út túlterhelt, csúcsidőszakokban ezeken az útvonalakon rendszeresen a torlódások.

Az átmenő forgalom meghatározó okai:

- Az agglomeráció felől érkező, és a belső kerületek felé továbbhaladó forgalom a sugárirányú közúthálózati elemeken folyik;
- A Hungária-gyűrű Duna-híddal is rendelkező, legjelentősebb haránt irányú közlekedési elem;
- A belső kerületekben lévő jelentős számú munkahely.

Újpest határán 4 szintbeni közúti-vasúti átjáró található, amelyek a forgalomáramlás, a szomszédos kerületek gyors elérése szempontjából előnytelenek:

- Töltés utcai átjáró a Budapest–Szob vasútvonalon;
- Elem utcai átjáró a Budapest–Szob vasútvonalon;
- Berlini utcai átjáró a Budapest–Esztergom vasútvonalon;
- Mártírok útján lévő átjáró a Budapest–Esztergom vasútvonalon.

A vasútvonalak balesetveszély szempontjából kedvező, különbszintű keresztezése csak a Külső Szilágyi, Fóti és az Árpád utakon, továbbá a Pozsonyi utcán és a Váci útnál biztosított.

Újpest egész területén 12 t össztömeg korlátozás van érvényben, kivételt a beépített területeken kívül lévő néhány útvonal képez. A korlátozás biztosítja az átmenő teherforgalom szabályozását.

A kerület főútvonalai közül a külső Váci úton sűrűn változik a megengedett sebességhatár (50-60 km/h). Egyéb útvonalakon például a Külső Szilágyi úton - 60 km/h, a Megyeri úton – Szilas-pataktól az Íves úti torkolatig – 70 km/h, az Óceán-árok utcán – a Megyeri úttól a 2/A-ig 70 km/h.

Az 50 km/h-nál kisebb haladási sebesség (30 km/h) egyes, környezeti szempontból érzékeny lakóutcákban van sebességcsökkentő küszöbökkel kiépítve: pl. Berzeviczy utca, Lahner György utca.

Kijelölt lakó-pihenő övezet jellemzően Káposztásmegyer lakótelep területén, tempó 30-as zónák (vagy 30 km/órás sebességkorlátozás hatálya alá eső közterületek) a kertvárosi beépítéssel rendelkező városrészekben találhatóak.

Tempo 30 övezetet jelöltek ki a Megyeri út és a Homoktövis utca közötti területen, illetve a Fóti út – Megyeri út – Reviczky utca – Baross utca által határolt területen.

3.6.2 Kerékpáros közlekedés

A kerületben hozzávetőleg 18,5 km kijelölt kerékpárút található. Ebből 2,5 km osztatlan gyalog- és kerékpárút, 2 km kerékpársáv illetve kerékpáros nyom (Fóti út), a többi osztott gyalog- és kerékpárút illetve önálló kerékpárút.

Újpest és a szomszédos területek közötti kerékpárút-kapcsolatok:

- Aquincum felé az Újpesti Vasúti híd járdáján;
- A budai oldal felé a Váci útról a Megyeri hídon;
- A XIII. kerület felé egyrészt a Váci út mentén, másrészt a Berliini út – Tatai út irányában és a Mártírok útján.

Két kerékpáros irányt a vasútvonal déli oldalán, a XIII. kerületben köt össze kerékpárút. A Szilágyi út melletti kerékpárút – szakasznak Dunakeszi felé nincs hálózati kapcsolata.

A Budapest Közút Zrt. kerékpárút-kezelő kezelésében lévő kerékpárutak és szakaszhatárai (2016):

- Árpád út (Istvántelki út - Szilágyi utca között);
- Árpád út páros oldal (Váci út - Park bejárat között);
- Váci út (XIII. kerület határ - Árpád út között);
- Váci út (Tomori utca - Vasrózsa utca között);
- Istvántelki út (Árpád út - Zichy Mihály utca között);
- Szilágyi utca (Görgey Artúr út - Óceán-árok utca között);
- Elem utca (Berliini utca - Kórház utca között);
- Berliini utca (Elem utca - Madridi utca között);
- Görgey Artúr út (István út – Szilágyi utca között)

További kerékpárutak, osztott és osztatlan gyalog-kerékpárutak Újpest területén:

- Mártírok útja (Vasútvonal - Dugonics utca között);
- Mártírok útja (Dugonics utca - Berda József utca között);
- Mártírok útja lakótelepi sétány (Berda József utca - Bocskai utca sétány között);
- Bocskai utca lakótelepi sétány (Mártírok útja lakótelepi sétány - Aradi utca között);
- Bocskai utca járda (Aradi utca - Újpest-Városkapu Metróállomás között);
- Újpest-Városkapu Metróállomás (Metrókijárat - Bocskai út között);
- Újpest-Városkapu Metróállomás (Metrókijárat - Löwy Izsák utca között);
- Szabadság Park (Árpád út - József Attila utca között);
- Szilas-patak – Farkas-erdő utca (Ugró Gyula sor - Óceán-árok utca között);
- Elem utca – Kórház utca – Nyár –utca – Virág utca – Tavasz utca (Elem utca - Istvántelki út között);
- Óceán-árok utca – M0 felhajtó (Megyeri út - Váci út között).

A „Fenntartható közlekedésfejlesztés Budapesten” projekt keretében (vekop -5.3.1-15-2016-00008 számú pályázat) „Kerékpárosbarát infrastrukturális fejlesztések Budapest IV. kerületében” tervezési feladatai jelenleg folyamatban vannak.

A pályázati felhívás alapján a fejlesztés célja, hogy Budapesten a mindennapi közlekedési célú utazások esetén növekedjen a gyalogos, kerékpáros és/vagy közösségi közlekedési módot választók részaránya a közlekedők körében.

A Főváros célkitűzése a kerékpáros közlekedés 10%-os részarányának elérése 2030-ig.

3.6.3 Gyalogos közlekedés

A gyalogos közlekedés elsősorban a lakóhely és az alapellátást biztosító intézmények, illetve a tömegközlekedési megállóhelyek között jelentkezik, ezen kívül számottevő még a bevásárlási, illetve rekreációs célú gyalogközlekedés. Az Önkormányzat fontos feladata a biztonságos

gyalogos közlekedésre alkalmas járdafelületek, sétányok, terek, parkok jó állapotban történő fenntartása és üzemeltetése.

3.6.4 Közösségi közlekedés

Újpest közösségi közlekedéssel való ellátottsága (lefedettsége) megfelel a budapesti átlagnak, kisebb beépített területek ellátatlannak minősülnek a megállóhelyek 300 m-es környezetét figyelembe véve.

Jelentős átszálló forgalommal rendelkező csomópontok:

- Árpád út – István út csomópontja (metró, villamos, helyi autóbusz);
- Újpest városkapu (metró, helyi autóbusz, Volánbusz, vasút).

Autóbusz közlekedés

Újpest közösségi közlekedéssel történő kiszolgálásában jelentős szerepet betöltő autóbusz-hálózatot részben a Szent István téri végállomással a metróhoz kapcsolódó ún. ráhordó vonalak, és a különszintű vasúti keresztezéseken át a szomszédos kerületet elérő vonalak alkotják. Az autóbusz közlekedéssel érintett útvonalak hossza 47 km, amely a fővárosi érték 5,6%-a.

Kötöttpályás közúti közlekedés

Újpest egyetlen villamos vonala (hossza 6,6 km) – keresztezve a központot – kapcsolatot biztosít Káposztásmegyér és a XV. kerületi Rákospalota valamint a XIII. kerületi Angyalföld között.

Vízi közlekedés

A dunai vízi közlekedésből Újpestet a városi személyhajó forgalom érinti. A BKK menetrendszerű közforgalmú hajójáratok 2012 óta márciustól októberig a Haller utca és Újpest, illetve Óbuda között közlekednek.

BKK hajójáratok:

- D11 MüPa-Nemzeti Színház – Újpest, Árpád út között, munkanap, óránként;
- D12 MüPa-Nemzeti Színház – Rómaifürdő, csúcsidőben óránként.

3.6.5 Közlekedést érintő felújítások

Megvalósult útfelújítások

2012. év nyarán a korábban burkolatlan Párizsi és Virág utca 220 méter hosszban aszfalt burkolatot kapott.

2014. szeptember végétől 2015. május végéig felújították Újpest egyik nagy forgalmú utcáját, a Tél utcát: mintegy ezer méteren új útburkolatot, az útszakasz teljes hosszában új kerékpársávot alakítottak ki és parkolósávot is építettek a megnövekedett parkolási igények kiszolgálására.

A korábbi aszfaltburkolatú középső elválasztó sávban részben gyepet, részben cserjéket telepítettek a beruházás során, ezzel megnövekedett a biológiailag aktív felület.

Újpest Önkormányzatának kezdeményezésére 2010-ben kezdődött el a Görgy Artúr út rekonstrukciója, mely a tervezést és a három ütemben végzett kivitelezést követően 2016-ban készült el. A felújítás során az öreg fasor nagy része megújult és a kétoldali zöld sáv cserjekiültetése is megvalósult. Ezzel együtt megújult a csatornahálózat és a vízvezeték-hálózat is.

A korszerű sínpályák miatt kisebb lett az utcában élők zajterhelése, nőtt a közlekedők utazási komfortja. Az utasok biztonságosabb és kényelmesebb közlekedésének érdekében minden megállóban akadálymentes peronok épültek.

A felújításnak köszönhetően a Budapesti Közlekedési Központ tájékoztatása szerint a 12-es és 14-es villamos utazási ideje irányonként 2-3 perccel csökken. Ehhez hozzátartozik az is, hogy a korábbi Deák Ferenc és Corvin utcai megállók megszűntek. A két korábbi helyszín között, a Kiss Ernő utcánál kapott új megállót a villamosvonal.

Az Ősz utcai és Nyár utcai járda egy-egy szakasza (Klára utca és Rozs utca között) 2017 júniusában új térkő burkolatot kapott. A Mildenerger utcai járdafelújítás 2017 őszére elkészült.

A sportpályák oldalán a fásori fák között gépkocsi felállókat alakítottak ki.

A Nyár utca Klára utca és Rozs utca közötti járdaszakasz megújult.

2017. évben megépült az egyirányú Sándor István utca a magasépítési beruházásokhoz kapcsolódóan, Íves úti csatlakozásokkal.

Tervezett útfelújítások

2018-ban tervezett az Aradi utca (Berda József utca – Árpád út között), valamint a Dessewffy utca (Szent Imre utca – Vécsey Károly utca között) felújítása.

A Berliini utca (XIII. kerület – Tél utca szakasz) útpálya, kerékpárút és járda felújításának tervezése folyamatban van.

Az ELMŰ 2018-ban tervezett rekonstrukciós munkáinak során megújuló egyes járdaszakaszok a következő utcákban várhatók: Perényi Zsigmond utca, Kisfaludy utca, Ambrus Zoltán utca és Lázár Vilmos utca.

M3 metróvonal felújítása

Megkezdődött a 3-as metróvonal északi, Újpest-Központ és a Dózsa György út közötti szakaszának felújítása.

Az alagúti, vágányépítési munkákra, a biztosítóberendezés felújítására, a vasúti távközlési, központi diszpécserrendszerek korszerűsítésére vonatkozó szerződés szerint valamennyi munkára vonatkozó végső átadás-átvétel határideje 2020. augusztus 24.

Az északi szakaszon a metró-aluljárók akadálymentesítése érdekében lifteket építenek mindkét újpesti állomáson.

Metróvonal tervezett meghosszabbítása

A III. B/2 vonal 1985-90 között épült. Két megállóval rendelkezik Újpest területén, a Városkapu és a Városközpont végállomás megállóhelyekkel.

A vonal meghosszabbítására vonatkozó tervek már elkészültek, de a munkálatok csak a 3 évesre tervezett rekonstrukció után kezdődhetnek el. A 3-as metróvonal káposztásmegyeri lakótelepig való meghosszabbítását már az 1980-as építéskor tervezték.

A 3-as metró vonala egyébként jelenleg is tovább vezet Újpest-Központ végállomásánál. A metró első, újonnan építendő megállója a Rózsa utcánál lenne, ahonnan a pálya a felszín alatt haladna a következő megállóig, azaz a Rákospalota-Újpest vasútállomásig. A két megálló közötti nyomvonalon jelenleg is – mintegy 30 éve – építési tilalom van érvényben, éppen a metróhosszabbítási tervek miatt.

3.6.6 Parkolás

Újpesten 1000 lakosra 274 személygépjármű jut. A lakótelepek esetében az épített parkolók száma elmaradt az 1 lakás/1 parkoló ellátottsági szinttől.

A megnövekedett gépjármű-forgalomból és az autók számához mérten kevés parkolóhelyből adódó nehézségek az utóbbi években általánossá váltak Újpest intenzíven beépített részein is. A parkolási gondok fő oka, hogy sokan munkaidőben P+R parkolónak használják a városközpontot. Továbbá lakossági parkoló hiány jelentkezik az SZTK környezetében is.

Az Önkormányzat lehetőségeihez mérten igyekszik a férőhelyek bővülésével lépést tartani az egyre növekvő igényekkel. Ennek megfelelően az utóbbi években a Városközpont környezetében a Virág, Nyár, Munkásotthon, Tél utcákban került sor a parkolók megújítására és bővítésére. A Görgey Artúr út rekonstrukciójával az útszakasz teljes hosszában új parkolósáv épült a megnövekedett parkolási igények kiszolgálására. Az új piac és vásárcsarnok alatti mélygarázs fogja kiszolgálni a gépkocsi-tárolást és az áruakadást, elősegítve a kényelmesebb parkolást és bevásárlást.

3.7 Energiagazdálkodás

A környezeti állapotot befolyásoló tényezőkön (természeti adottságok, területhasználat, népesség, gazdasági hatékonyság) kívül az egyik legmeghatározóbb hatótényező az olyan energiagazdálkodás, amely az ellátás biztonságán kívül, az energiahatékonyság szemléleten alapul, a hosszú távú környezeti érdekek egyidejű figyelembevételével.

A szénhidrogén – bányászati termék alapú (fosszilis) – tüzelő anyagok égési, energiaátalakulási folyamatának egyik végterméke a szén-dioxid (CO₂), amely az egyik legfőbb üvegházhatású gáz, és amelynek globális szintű emelkedése a Föld légkörének felmelegedését vonja maga után.

Budapest energiagazdálkodási helyzetét 2015-ben a következő – különböző szempont szerint részletezett – főbb fizikai adatok jellemzik.

Budapest energiafelhasználása 84%-ban fosszilis jellegű, mivel a villamos energia hazai termelése jelentős részben (41%), a távhő előállítása majdnem teljes mértékben (95%) szénhidrogén alapú energiahordozók felhasználásával történik. Az atomenergia – a villamos energia hazai termelésű része alapján – 13%, míg a megújuló energiahordozók aránya: 4%.

A 2020-ra vállalt legalább 21%-os CO₂-kibocsátás csökkentési célra tekintettel – a jelenlegi CO₂-kibocsátás mintegy 15%-os csökkenési szintnek felel meg.

Az energiahordozók megoszlása végfelhasználásuk szerint:

- földgáz: 42%,
- villamos energia: 25%,
- a közlekedés ágazatban felhasznált gázolaj, benzin, folyékony gáz: 23%,
- távhő: 10%.

A 2015. évi budapesti energiafelhasználáshoz köthető CO₂-kibocsátás (806980883 tonna CO₂ egyenértékű kibocsátás) eredményeképp egy lakosra 4,95 t CO₂ jut.

Főbb tényezői:

- 45%-a a fővárosi fogyasztású villamos energia előállításához használt tüzelőanyagok fosszilis jellegű részéből ered;
- 17%-a lakóházak földgáz-felhasználásából ered;
- 9%-a távhő termeléshez használt tüzelőanyagok fosszilis jellegű részéből ered;

- 8-10%-ot eredményez a fővárosban vásárolt (egyszerűsítést alkalmazva: feltételezeten a fővárosban el is használt) benzin és gázolaj felhasználása (közösségi közlekedés és a további önkormányzati felhasználás nélkül);
- 7%-a szolgáltató épületek, létesítmények földgáz fogyasztásához, füstgáz kibocsátásához köthető.

Az energiahordozók összes mennyiségének 2015. évi budapesti végfelhasználását tekintve a megújuló energiahordozók – amelyek felhasználása a CO₂-kibocsátáshoz nem járul hozzá – aránya mintegy 3%. Ezen felül, folyamatosan növekvő ütemben kerülnek hasznosításra a privát szférában a napenergia- és hőszivattyús rendszerek. Ezek pontos beépített teljesítményéről megbízható információ nem áll rendelkezésre, ahogyan a lakossági biomassza felhasználásról sem áll rendelkezésre nyilvántartás.

3.7.1 Újpest Fenntartható Energia Akció Programja

2014 tavaszán elkészült és elfogadásra került a kerület Fenntartható Energia Akcióprogramja. A Program előírt fejlesztései a HORIZON 2020 pályázati rendszer és SMART Cities programcsomag támogatásával valósulnak meg. A Program célja 2020-ra a kerület üvegházhatású gázkibocsátásának csökkentése, az intézmények korszerűsítése és energiafogyasztásuk csökkentése, valamint a helyi energiatermelés növelése a 2010-es bázisévhez képest.

Az Újpesti Erőmű a Budapesti Erőmű Zrt. legrégebbi erőműegysége. Az Újpesti Erőmű által ellátott távhő körzetek: Káposztásmegyer, Újpest Városközpont, Angyalföld. A távhőszolgáltatásban az Újpesti Erőmű a hőtermelésen kívül ún. rendszerszolgáltatásokat is biztosít, úgymint a távfűtési keringtetés, nyomástartás, pótvíz betáplálás.

Az Újpesti Erőmű jelenkori fejlesztése 1999. szeptember 1-jén kezdődött és 2002. február 15-én fejeződött be. A fejlesztés eredményeként az Újpesti Erőmű fokozatosan átvette a teljes Észak-pesti távhőkörzetet.

A 2013-as szám adatok szerint az Újpesti Erőmű a Budapesti Erőmű legnagyobb távhőkörzeteként 57 425 lakást és 2013 egyéb távhőfelhasználót szolgált ki.

Újpesten az energiahálózatok a jelenlegi energiaigényeket teljes mértékben kielégítik, és rendelkeznek szabad kapacitásokkal. Távhő esetében a kerületben jelenleg is hasznosul hulladékból termelt hőenergia, valamint további lehetőségek állnak rendelkezésre a megújuló energiaforrások végfelhasználásban megjelenő részarányának növelésére.

Energiatakarékos beruházások

Geotermikus energia felhasználása a Halassy Olivér Városi Uszodában

Az uszodában a legkorszerűbb víztisztító és vízforgató berendezéseket építették be. A beépített, geotermikus energiatermelési teljesítménye 350 kW. A geotermikus energia használata során nem keletkeznek szennyező égéstermékek, így előnyös a használata.

Az uszoda hosszú távú, gazdaságos hőellátását egy vízkutas hőszivattyús rendszer biztosítja. A kiválasztott rendszer a talajvíz hőtartalmát hasznosítja, amely egy hagyományos fűtési rendszerhez képest 50%-al olcsóbb üzemeltetést biztosít.

Energiatakarékos technológiák alkalmazása a Szent István téri intézményeknél

Újpest eddigi legnagyobb saját forrású beruházása, a Szent István tér megújítása közel tíz évvel ezelőtt kezdődött. Az akadálymentesen megépült új Piac és Rendezvényközpont épületet korszerű, energiatakarékos szellőző és fűtő-hűtő rendszerrel, LED-világítással szerelték fel. A vásárcsarnokban szennyvízből nyert hővel történik a hűtés és fűtés. Az épület a tér alatt átfutó 2,8 méter átmérőjű szennyvízcsatorna hőenergiáját hasznosítja úgy, hogy a rendszerre

több intézményi épület is rácsatlakozik. A szennyvízhő hasznosítása nemcsak olcsóbb energiafelhasználást biztosít és így csökkenti az üzemeltetés költségeit, de fenntartható és környezetbarát technológiát is jelent.

Oktatási intézmények felújítása

2014-ben a Babits Mihály Magyar-Angol Két Tanítási Nyelvű Általános Iskola és Gimnázium udvarán sportpálya épült. A gimnázium épületén belül egy mozgásművészeti termet alakítottak ki. Az általános iskolában (korábbi Karinthy-iskola) tetőszigetelés és a nyílászárók cseréje történt.

Megyeri Úti Általános Iskola, Csokonai Vitéz Mihály Általános Iskola és Gimnázium, Újpesti Szigeti József Utcai Általános Iskola, Újpesti Károlyi István Általános Iskola és Gimnázium esetében nyílászárók cseréje és homlokzatfelújítás zajlott.

Aradi Óvoda és Aradi utcai Bölcsőde esetében a szigeteléseket újították meg.

A 2017-es évben az Újpesti Szűcs Sándor Általános Iskolában, az Újpesti Bajza József Általános Iskolában a kerület közterületein keletkező zöldhulladék megfelelő részeinek felhasználásával pellet illetve fa-darálék fűtési rendszer épült ki. A fejlesztések az Új Széchenyi Terv és a Hajrá Újpest városfejlesztési program keretében jöttek létre.

A korszerűsítéssel hosszútávon biztosítható az épületek hatékonyabb energetikai üzemeltetése, ami együtt jár a fenntartási és működési költségek csökkenésével.

Napelemes világítás a Szilas Kutyaparkban

A Szilas Családi Park területén nincs kiépített elektromos hálózat, de a kutyatartók szerették volna a park területén lévő kutyafuttatót az esti órákban is használni. Az Önkormányzat a fejlesztések során a költséghatékony és energiatakarékos a napelemes világítás kiépítése mellett döntött.

További környezetkímélő megoldások

A Tarzan Park megépítésénél kiemelt szerepet kapott a környezettudatosság, ezért a Placcs Placcból a vizet visszaforgatják és azzal, valamint fűt kútból locsolják a növényzetet.

A kutyapiszokgyűjtők ürítését egy környezetbarát elektromos meghajtású járművel végzik az Újpesti Városgondnokság Kft. munkatársai.

A közvilágítás a város több pontján megújult. A régi világítótestek helyett energiatakarékos LED-lámpák világítják meg a Halassy Olivér Városi Uszoda előtti sétányt.

A négyévszakos sípálya a Halassy Olivér Városi Uszoda építésénél az alaptestből kitermelt talajból épült.

A nyári hónapokban a városi hősziget enyhítésére jó megoldást nyújtanak a szökőkutak és a városi zöldfelületek, amelyek hatással vannak a kerület klímájára.

Az Újpest Főterén álló szökőkút egy 10 köbméteres tartályból nyeri a vizét, amely egy keringtető rendszer segítségével cirkulál. A környezetbarát kialakítás révén így csak 2-3 havonta van szükség vízcserére. A rendszer folyamatosan szűri a szennyeződések, azonban, ahogy a többi szökőkút esetében is, a szökőkút vize fürdőzésre alkalmatlan.

3.8 Zaj- és rezgésvédelmi helyzet

A lakóterület közlekedésből eredő zajterhelésének határértéke lakóutca mentén 55/45 dBA, gyűjtő- és forgalmi utak mentén 60/50 dBA nappal/éjjel értékek. Az intézményi terület közlekedésből eredő zajterhelésének határértéke lakóutca-, gyűjtő- és forgalmi utak mentén 65/55 dBA nappal/éjjel.

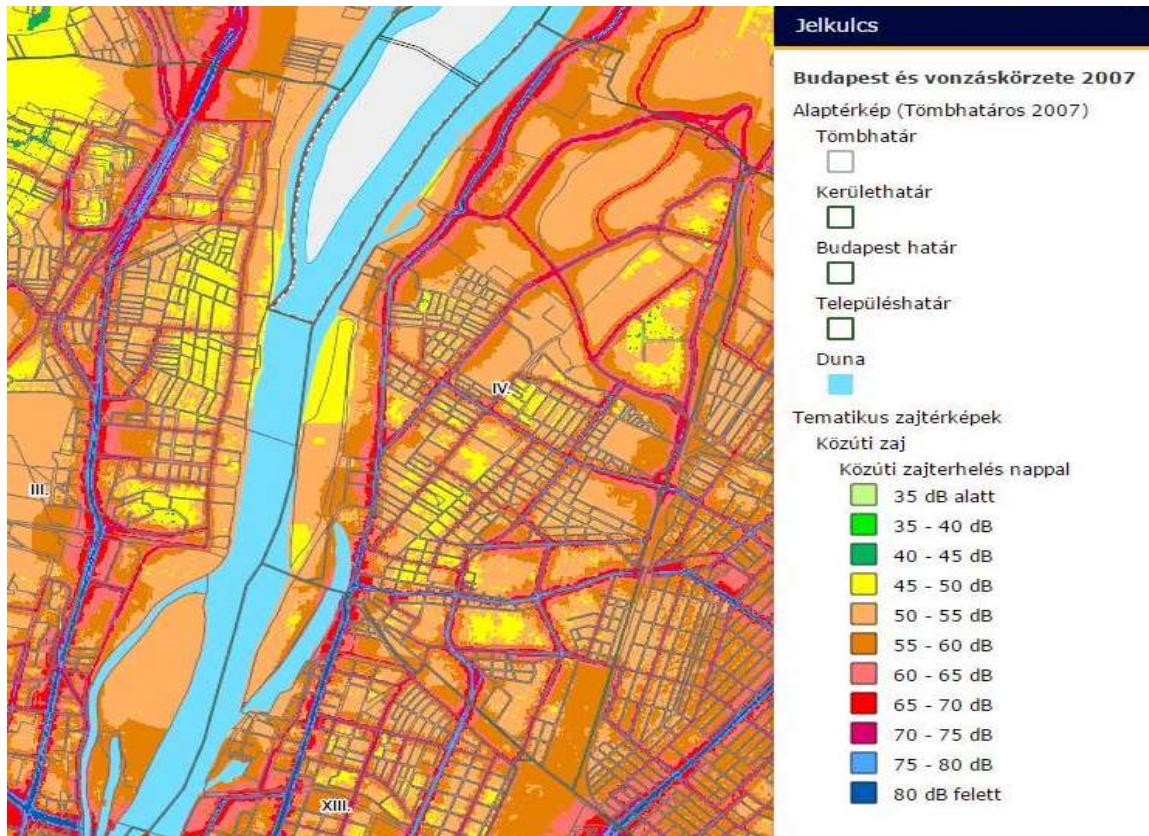
A környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008 (XII. 3.) KvVM-EÜM rendelet szerint az üzemi tevékenységből eredő környezeti zajterhelés lakóövezetre vonatkozó határértéke 50/40 dBA nappal/éjjel, a gazdasági övezetbe tartozó létesítménnyel határos védendő homlokzat előtt 2 m-re pedig 60/50 dBA nappal/éjjel.

A zajtól védendő területeken a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet hatályos. A jogszabályban bővült a kötelezési jogkör (akár mérés végzésére is kötelezhető minden cég, valamint intézkedési terv benyújtására is). Zajbírság szabható ki, ha valaki a zajterhelési határértékeket túllépi.

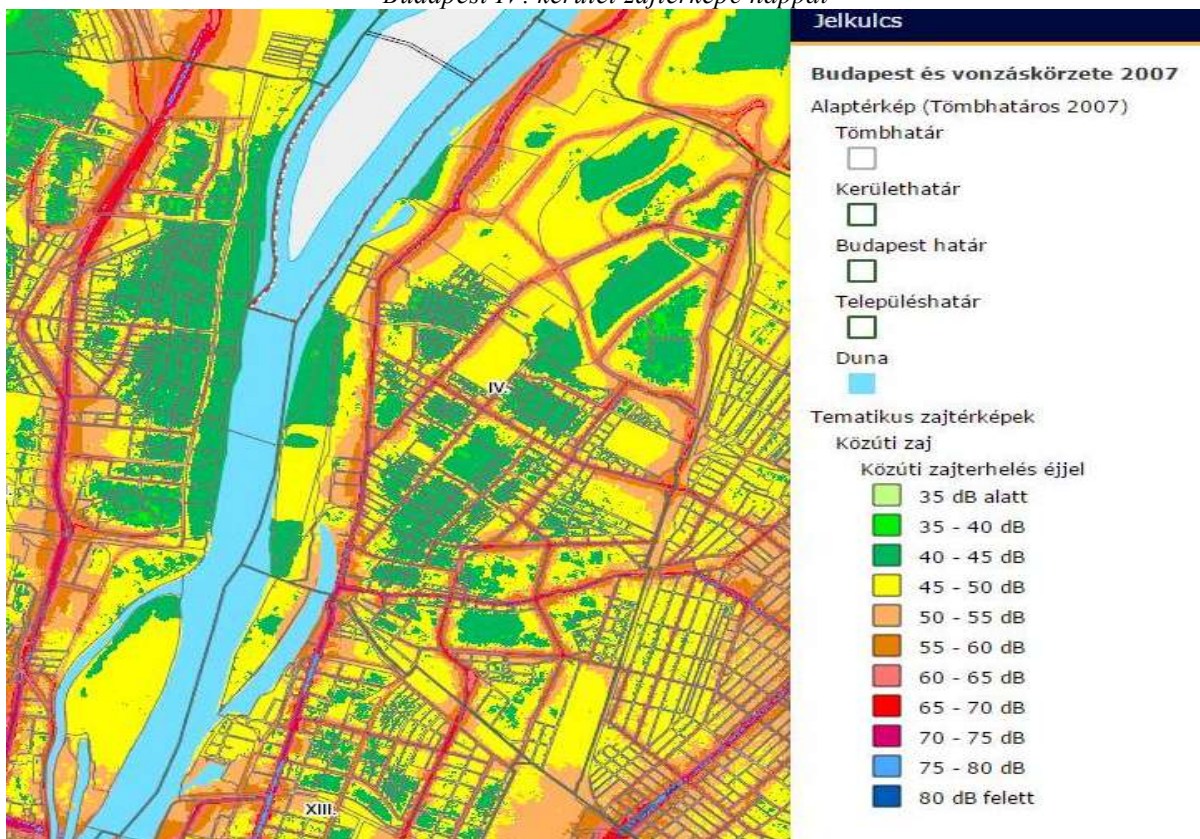
Ma már talán a legfontosabb probléma a közlekedési eredetű zajpanaszok növekedése, aminek vizsgálata a Kormányhivatal hatásköre, a zajvédelmi intézkedések kivitelezése (passzív zajvédelem, zajvédő fal építés stb.) pedig az útkezelő feladata. Mivel a főútvonalak mellől érkezik a panaszok zöme, ezért az intézkedésre kötelezett szinte mindig a Fővárosi Önkormányzat illetve a Budapest Közút Zrt.

A közlekedés okozta zajártalmak csökkentését segíteni fogja, hogy rendelkezésre áll Budapest stratégiai zajtérképe, amely a tervezési folyamatokat elősegítheti.

A jelenlegi budapesti értékelés 10-11 éves adatok alapján készült. 2008 óta jelentős változások történtek a város zajhelyzetében, ezek felmérése és kezelése sürgető, időszerű feladat. A stratégiai zajtérképre vonatkozó közösségi irányelv alapján a hazai jogszabály előírja, hogy a véglegesített stratégiai zajtérképet ötévente felül kell vizsgálni, és szükség szerint módosítani kell. A fővárosi stratégiai zajtérkép és a hozzá tartozó intézkedési terv megújítása – tekintettel a főváros költségvetési helyzetére és a vonatkozó 2012-13-as határidőkre – elmaradt. Az önkormányzati törvény értelmében, ha az Európai Unió felé vállalt kötelezettség határideje eredménytelenül telt el, a Kormány a kötelezettséggel összefüggő beruházás megvalósításáról saját hatáskörben gondoskodhat, amit meg is tesz. A vonatkozó jogszabályi környezet 2017. május 6.-i hatályú változása miatt a budapesti stratégiai zajtérkép megújításának állami feladatként történő megvalósítása 2018. évben várható. Ezzel összefüggésben és összhangban várható a hozzá tartozó intézkedési terv önkormányzati feladatként történő megújítása is.

16. ábra
Budapest IV. kerület zajtérképe nappal

17. ábra
Budapest IV. kerület zajtérképe éjjel

A zajtérkép alapján a kerületet érintő, jelentősnek mondható – egyértelműen küszöbérték feletti sávba eső – egész napi közúti zajterheléssel érintett a Váci út, az Árpád út, a Megyeri útnak a Szilas-pataktól délre eső szakasza, a Főti útnak a Megyeri út és a Vác-Szob vasútvonal közötti szakasza, a Leiningen Károly utca, az István út, Pozsonyi utca, a Tél utca és a Görgey Artúr útnak az István út és a Vác-Szob vasútvonal közötti szakasza, valamint a villamosközlekedéssel is érintett Külső Szilágyi út. A nappali terhelés itt eléri a 75-80 dB-t, a csatlakozó lakóterületeken a 65-70 dB-t, és az éjszakai időszakban is jelentős a zajhatás.

A terhelés különösen a nyílt, lakótelepi területeken hatol mélyen a tömbök belsejébe. A zajtérkép még nem tartalmazza az időközben megépült M0 autópályát zajterhelését. A Dobó laktanya egy részének lakóterületi hasznosításával összefüggésben 500 méternyi zajárnyékoló fal került kialakításra.

A vasúti zajterhelés a Vác-Szob vasútvonal mentén a kerület keleti határán, az Árpád úttól délre fekvő családi házas negyed keleti peremét és a Berda József utca – Temesvári utca által határolt lakónegyed délnyugati sarkán lévő épületeket érinti (60-65 dB). Kisebb mértékű zajterhelés (50-55 dB) Káposztásmegyer keleti peremén lévő épületeknél is mérhető. Jelentősebb zajhatás jelentkezik a MÁV Istvántelki Főműhely környezetében. Az újpesti vasúti megállóhely környezetében kb. 1500 m hosszúságban került telepítésre zajárnyékoló fal.

A repülési közlekedésből eredő zajterhelés nem számottevő a térségben.

A stratégiai zajtérkép jelentős üzemi zajforrásként jelöli a Messer Hungarogáz Kft., az Euro-Metall Kft., a Chinoín Zrt. az Újpesti Erőmű területét és a GE Hungary Zrt. törzstelephelyét. További lokális problémák adódnak kisebb telephelyek zajkibocsátásából. Ezek a telephelyek sokszor a lakóterületekbe ágyazva okoznak terhelést.

Zajproblémát okoznak az építkezési tevékenységek és a nyári időszakban a szabadtéri, kulturális és sportesemények, illetve a szórakozóhelyek.

Zajcsökkentés érdekében létrejött együttműködések

Közlekedési zajok hatása ellen zajcsillapító-technológia alkalmazása szükséges. Ez a Budapest Közút Zrt-vel közösen történik.

Az Önkormányzat együttműködik a Kormányhivatallal a zajvédelmi előírások betartatása ügyében a zajjal járó tevékenységek esetén.

Az úthálózat fejlesztése a Budapest Közlekedési Központ Zrt., a Magyar Állam és az Újpesti Önkormányzat együttműködésében történik.

3.9 Települési hulladékgazdálkodás

A települési hulladékkezelés közszolgáltatásban történő bevezetése során a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény V. fejezet, illetve a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről szóló 385/2014. (XII.31.) Korm. rendelet előírásait kell figyelembe venni.

A települési hulladékok szállítását érvényes hulladékgazdálkodási közszolgáltatási engedéllyel rendelkező szervezettel kell végeztetni a közszolgáltatás keretében.

Budapesten a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás megszervezése, működtetése alapvetően Fővárosi Önkormányzati és nem kerületi feladat, így a IV. kerületben is a Fővárosi Önkormányzat a Fővárosi Közterület-fenntartó Nonprofit Zrt-vel (a továbbiakban FKF Zrt.) kötött közszolgáltatási szerződés útján biztosítja a hulladékgazdálkodási közszolgáltatást, vagyis a települési hulladék rendszeres gyűjtését, elszállítását és kezelését.

Általánosságban a hulladékok, köztük a települési szilárd és folyékony hulladékok jelentik a környezet számára a legjelentősebb terhelést.

A hulladékok minél nagyobb arányú újrahasznosítására a szelektív hulladékgyűjtés különböző módozatai teremtenek lehetőséget a kerületben:

- A házhoz menő elkülönített hulladékgyűjtő rendszer (papír, műanyag és fémhulladékok rendszeres gyűjtése) gyakorlatilag az egész főváros területén kiépült;
- A lakossági zöldhulladékok háznál történő gyűjtését a kertvárosias lakóterületeken végzi az FKF Zrt.;
- Két hulladékgyűjtő udvar áll rendelkezésre a kerületben, az Ugró Gyula soron, és a Zichy Mihály utcában;
- A közszolgáltatás körébe tartozik évente egy alkalommal az ingyenes lomtalanítás;
- A lakoságnál keletkező veszélyes hulladékok leadása a közszolgáltató részére a hulladékudvarokon, valamint a lomtalanítás keretében biztosított.

(Az utóbbi években a szelektív gyűjtőszigetek környezetében állandósult problémák (illegális hulladéklerakás, fertőzésveszély, gyűjtőedények felborogatása) miatt az Újpesti Önkormányzat felkérte az FKF Zrt-t az Újpesten található összes szelektív sziget és üvegyűjtő pont bevonására. A szelektívgyűjtő-szigetek gyűjtőedényeinek elszállítása 2018. év szeptemberében befejeződött. A megszűnt 15 szigeten papír, műanyag, fém és üveg frakciók elkülönített gyűjtésére, 9 további szigeten csak üveg frakció gyűjtésére volt lehetőség.)

Köztisztasági problémák megoldása

Az illegális hulladéklerakás jelentős környezeti probléma, amely a környezeti kultúra hiányosságai miatt jelentős mértékű közterület-szennyezést eredményez, különösen az egykori szelektív gyűjtőszigetek környezetében és a külső területeken. A Farkas erdő területén is rendszeres hulladék lerakás történik. A Pilisi Parkerdő Zrt., az Önkormányzat és az Erdőmentő Alapítvány gondoskodik a felhalmozott szemét elszállításáról és a terület megtisztításáról. Az Újpesti Városgondnokság kapacitásai szerint ezen területek takarításába rendszeresen besegít.

Újpest Önkormányzatának fontos célja, hogy a város utcái, parkjai, játszóterei tiszták, kutya-piszok-mentesek legyenek. Ezzel kapcsolatos kezdeményezés a „Nem Nagy Dolog!” kampány, melynek kapcsán városszerte kutya-futtatók épültek és számos kutya-piszokgyűjtő edény került kihelyezésre a közterületeken.

A közterületen elhullott állatok tetemeinek gyűjtése és ártalmatlanítása az ATEV Fehérjefeldolgozó Zrt-vel együttműködve történik.

A hulladékszigetek használatával kapcsolatos közterület szennyezési problémák hatékony kezelésében, a hulladékhasznosítás arányának növelésében, a szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztésében, valamint a lakossági szemléletformálásban és a korszerű hulladékgazdálkodási ismeretek továbbításában az Újpesti Önkormányzat szorosan együttműködött az FKF Zrt-vel és a Fővárosi Önkormányzattal.

Az üzletek, kereskedelmi egységek hulladékszállítási közszolgáltatásának igénybevitelére vonatkozó helyi rendelet igény szerinti felülvizsgálata, módosítása a Fővárosi Önkormányzattal egyeztetve valósul meg.

3.9.1 Lomtalanítás

Az FKF Zrt. hulladékgyűjtési közszolgáltatásán belül szervezeten történik a háztartásokban keletkező lomok elszállítása. Az évente egyszer megszervezett ingyenes lomtalanításról szóló információkról az FKF levélben, hírlevélben és társasházak esetében plakátokon is tájékoztatja a lakosságot.

A lomtalanítás idején a háztartásokban keletkező nagydarabos hulladékok helyezhetők ki, melyek méretüknél fogva a hulladékgyűjtő edényben nem férnek el. Például bútorok, egyéb papír, műanyag, fa, fém berendezési tárgyak, szőnyegek, linóleum stb.

A háztartásokban keletkező, szakszerű ártalmatlanítást igénylő hulladékok átvételére az FKF Zrt. minden körzetben az elszállítás napján ideiglenes gyűjtőpontot üzemeltet.

3.9.2 Házhoz menő szelektív hulladékszállítás

Az FKF Zrt. 2013 márciusában kezdte meg Budapesten a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtő rendszer kiépítését. A rendszer 100%-ban kiépült, jelenleg minden újpesti háztartás rendelkezik papír-, műanyag- és fémgyűjtő edénnyel.

A cél az, hogy a kommunális hulladék hasznosítható részei kerüljenek a szelektív hulladékgyűjtőkbe, majd onnan a hasznosító cégekhez, ezzel is csökkentve a lerakókba szállított hulladék mennyiségét. A szelektíven gyűjtött hulladékok részarányának növelése érdekében a szelektív hulladékgyűjtő rendszer megfelelő üzemeltetését, fejlesztését szorgalmazni, támogatni kell.

Az újra nem hasznosítható kommunális hulladék a Fővárosi Hulladékhasznosító Műbe (HUHA) kerül termikus hasznosításra és/vagy a Pusztazámori Regionális Hulladékkezelő Központba kezelésre, lerakásra.

3.9.3 Hulladékudvarok

Újpesten – a hulladékgyűjtő udvarokban - fém- és műanyag hulladékot, mindenféle üveget, működésképtelen háztartási és szórakoztatóelektronikai gépeket, fáradt olajat, étolajat, fénycsöveket, elemet, akkumulátorokat egyaránt átvesznek. A két újpesti hulladékudvar (Ugró Gyula sor 1–3. és Zichy Mihály utca–Istvánfelki út sarok) hétköznap 10-től 18, szombaton 8-tól 14 óráig tart nyitva.

A hulladékudvarokban leadható hulladékok csoportjai:

1. Csomagolási hulladékok:

- hungarocell;
- színes üveg;
- fehér üveg;
- műanyag - PET palack;
- fém italdoboz;
- papír;
- italos doboz, karton.

2. Veszélyes hulladékok, illetve veszélyes összetevőket tartalmazó hulladékok:

- szárazelem;
- fénycső, világítótestek;
- használt sütő zsiradék (étolaj, zsír) és csomagolóanyaga;
- fáradt olaj és csomagolóanyaga;

- használt akkumulátor;
- elektronikai hulladék;
- háztartási gép.

3. Egyéb hulladék-elhelyezési lehetőségek:

Az éttermekben, a háztartásoknál és az általános iskolákban keletkező elhasznált olaj és zsír a MOL töltőállomásokon is leadható.

A lejárt szavatosságú gyógyszerek leadhatók a kerületi gyógyszertárakban, kórházakban.

A lakossági fogyasztásban keletkező veszélyes hulladékok (elemek, akkumulátorok, elektronikai hulladékok) leadhatók az ilyen típusú termékeket forgalmazó üzletekben is, ahol kötelesek ezeket díjmentesen átvenni a 197/2014 (VIII. 1.) Kormányrendelet alapján.

A hulladékudvarokban nem lehet leadni az alábbi hulladékcsoportokat:

- zöldhulladék (de zöldhulladék gyűjtő zsákok minden hulladékudvarban kaphatóak);
- építési, bontási törmelék, silt;
- festék;
- gumiabroncs-hulladék;
- lom.

A veszélyes hulladékokkal kapcsolatban be kell tartani a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VII.7.) Korm. rendeletben foglalt rendelkezéseket.

3.9.4 Zöldhulladék, komposztálás

Zöldhulladék

A Fővárosi Közterület-fenntartó Zrt. mint hulladékgazdálkodási közszolgáltató, Budapest mind a tizenkilenc zöldövezetes kerületéből elszállítja a kerti zöldhulladékot, amelyet ezután a Pusztazámori Regionális Hulladékkezelő Központban komposztálnak. A zöldhulladékot biológiailag lebomló 100 l-es zöldhulladék-gyűjtő zsákokban kell kihelyezni, amelyek árusítása a lakossági hulladékudvarokban történik.

Komposztálás

A zöldfelületeken keletkező zöldhulladékot a komposztálhatóság érdekében az egyéb hulladéktól elkülönítetten kell gyűjteni és tárolni.

Az Önkormányzat a keletkező kommunális hulladék csökkentése érdekében 2016-ban is folytatta a lakossági komposztálási mintaprogramot. A mintaprogram során térítésmentesen bocsátja rendelkezésre a komposztáláshoz szükséges eszközöket és rendszeres oktatást tart azok szakszerű használatáról.

3.10 Környezettudatos gondolkodás, környezeti nevelés

A környezeti nevelés, amely a fenntarthatóságra nevelést is jelenti, igen összetett feladat. Fel kell ölelnie a legkülönbözőbb közösségi és egyéni tevékenységek környezetre gyakorolt hatásait. Ezeknek az információknak a lakossághoz való hatékony eljuttatása igen nagy kihívás.

A természetes és épített környezethez kapcsolt alapvető attitűdök már korai gyermekkorban kialakulnak, de az időségek szemlélete is módosul. Eredmény akkor érhető el, ha minden korosztályra egy időben, folyamatosan, egységesen hat a nevelés. A környezettudatos szemlélet elsajátításának feltétele, hogy az egyén tevékenyen kapcsolódjon be környezetének életébe.

A környezeti tudat kialakításában életkortól függően más és más eszközök lehetnek a segítségünkre. Ilyen eszközök a családi nevelés; intézményes oktatás (gyermek- és fiatalokor); média;

önkormányzati hatáskörbe tartozó eszközök; társadalmi szervezetek által felvállalt tevékenységek.

A negyedik Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP IV), a 2014 és 2019 közötti időszakra szóló környezeti célokat fogalmazza meg az Országgyűlés számára. A Programot 2015.-ben elfogadta a parlament.

A célok eléréséhez szükséges stratégiai eszközök a NKP IV-ben a környezettudatos szemlélet és gondolkodásmód erősítése. A cél a környezet és természet ismeretén és szeretetén alapuló környezettudatos magatartás ösztönzése az oktatás és szemléletformálás minden területén, különös tekintettel a formális és nem formális oktatásra, valamint a médiára.

Az oktatás területén a környezettudatosság erősítése érdekében úgy a működés, mint a szemléletformálás, képzés terén a meghatározott cselekvési irányok, feladatok a következők:

- A köznevelési intézmények működtetésében a környezettudatos szemlélet és gyakorlat erősítése.
- A köznevelési intézmények minden típusában és az oktatás és nevelés teljes folyamata során a környezeti jelenségek és folyamatok megismertetésének erősítése, valamint ezek társadalmi és gazdasági összefüggéseit megismertető tantárgyak oktatása, az ismeretek tevékenység alapú, gyakorlati tapasztalatszerzéssel együtt járó fejlesztése, a környezeti célokat szolgáló kiegészítő pedagógiai tevékenységek szervezése, élmény-pedagógiai elemek erősítése.
- A környezet- és oktatáspolitikai összehangolása, együttműködés erősítése és közös programok végrehajtása az oktatásért és a környezetvédelemért felelős tárcák irányításával és részvételével a környezeti szemléletformálás érdekében, meglévő programok (pl. Zöld Óvoda, Ökoiskola, Erdei Iskola- Óvoda, versenyek és vetélkedők) további működtetése és továbbfejlesztése, valamint a környezet- és természetvédelemhez kapcsolódó tehetséggondozási programok támogatása.
- A szakképzésben és felsőoktatásban a környezettudatosság és a fenntarthatósági szempontok további erősítése, a környezeti nevelés, természettudományos ismeretterjesztés szakspecifikus módszertani elemeinek beépítése a képzésbe, az alkalmazásukra irányuló tevékenységek, jó megoldások elterjedésének ösztönzése.
- Környezeti továbbképzés és módszertani felkészítés pedagógusok részére.

A társadalmi szemléletformálás a környezettudatosság erősítése érdekében úgy a működés, mint a szemléletformálás, képzés terén a meghatározott cselekvési irányok, feladatok a következők:

- Környezeti szemléletformálás a közszférában, illetve a médiában dolgozók számára.
- Intézményi működés környezettudatosabbá tételének ösztönzése, alkalmazottak környezettudatosságának növelése.
- Civil szervezetek környezeti szemléletformáló és környezettudatosságot növelő tevékenységének támogatása.
- Környezettudatos magatartásminták közvetítése.
- Környezettudatosság növelésére irányuló kampányok, versenyek, díjak, kiadványok.
- Helyi természeti, környezeti értékek feltárása és megismertetése.
- Az egyes szakterületeken belül a környezettudatosság gyakorlati érvényesítésének lehetőségeit bemutató szakmai, módszertani anyagok elkészítése, népszerűsítése, alkalmazása.

3.10.1 A lakosság bevonása a tudatos környezetvédelemre nevelésbe

Az önkormányzat által létrehozott ökológiai parkokban a lakótelepi park szinte minden elemét, legyen az épített vagy növényi rész, meghagyták, felújították vagy újrahasznosították. A gépkocsi forgalmat korlátozzák, így ezután csak a legfontosabb, üzemeltetési feladatú gépek és járművek érik el a parkot.

Az Önkormányzat évente lakossági komposztálási mintaprogramot szervez, ezzel is támogatva a környezettudatosság kialakulását.

A „Nem nagy dolog!” program keretében az Önkormányzat a kutyatartók jogos igényeinek kielégítésével (pl. a megfelelő számú kutyaszemetes elhelyezése, kutyafuttatók építése) járul hozzá a felelős kutyatartás iránti szemlélet kialakításához.

A kerékpáros közlekedés segítése érdekében az Önkormányzat az elmúlt években szinte minden iskola és óvoda elé, valamint a szakrendelőhöz is számos biciklitárolót helyezett el.

3.10.2 Oktatási intézmények környezetvédelemre nevelésben betöltött szerepe

Kiemelten fontos a felnövekvő generáció szemléletformálása a környezet-, természet- és klímavédelmi, fenntarthatósági ismeretek terén a Nemzeti Alaptanterv bázisára támaszkodva. A tömegtájékoztatási eszközök szerepe nagyon fontos. Ezekkel lehetségessé válik a környezetvédelmi jellegű információk számának, terjedelmének, hatékonyságának növelése. Elő kell segíteni a környezetvédelmi állapot alapadatok rendszeres közlését. A Nemzeti Alaptanterv iskolatípusoktól függetlenül kötelezővé teszi a környezeti nevelést.

Az oktatás, a nevelés és a tudatformálás, mint humán eszközök igénybevétele a program következetes végrehajtásához elengedhetetlen. A környezeti nevelést az oktatási intézmények bevonásával kell elvégezni. Ebben a feladatban a város számára nagy segítségre lehet a Természet-és Környezetvédő Tanárok Egyesülete elérhető.

Az újpesti oktatási-nevelési intézmények az elmúlt években számos alkalommal nyertek az Ökoiskola pályázatokon, illetve nyerték el az Örökös Ökoiskola, Zöld Óvoda címetek.

3.10.3 Tájékoztatás és információ-szolgáltatás

Tájékoztató kiadványok

Az önkormányzat folyamatosan tájékoztathatja az Újpesti Napló újság hasábjain, a kerület honlapján illetve az Újpesti Közéleti Televízión keresztül a lakosságot a környezetvédelemmel kapcsolatos fontos tudnivalókról, akciókról. A honlap tud tájékoztatást adni a környezetvédelmi ügyintézésrel kapcsolatos tudnivalókról, az aktualitásokról, a környezetvédelem különböző területeiről. Környezetvédelmi szempontból is fontos a kerület honlapja, internetes megjelenésének színvonala, modern felülete.

A komposztálási mintaprogram tájékoztató füzetkái 100%-ban újrahasznosított papírból készülnek, olyan nyomdafesték felhasználásával, mely lehetővé teszi a kiadvány esetleges teljes biológiai lebomlását, azaz komposztálhatósága is megoldott.

A Homoktövis Környezetvédelmi Oktatóközpontban az Észak-Pesti régióban található természeti- és helytörténeti értékeket, valamint környezeti problémákat igyekeznek feltárni és bemutatni.

Az eseti önkormányzati kiadványokban (népszerűsítő kiadványok, plakátok, szórólapok) a környezetvédelem szemléletét üzenő, indirekt jelzéseket érdemes akkor is elhelyezni, ha a kiadvány tárgya nem szorosan kapcsolódik a környezetvédelemhez. Jelzésértékű, ráadásul

kifizetődő, ha a kiadványok környezetbarát, újrafelhasznált papírból készülnek. Ugyanígy jelzésértékű például egy-egy természetfotó is.

Egy környezetvédelmi célú kiadvány támogatását maga az önkormányzat is kezdeményezheti (pl. pályázat kiírásával): kisebb ráfordítást igénylő, hosszútávon ható eredményt érhet el vele.

Közvetlen kommunikáció, rendezvények

A leginkább lefedett rendezvények az úgynevezett jeles napok (Föld napja, Madarak és Fák napja stb.). Az önkormányzat segíti az iskolákat és más kezdeményezőket, hogy rendezvényük minél szélesebb körhöz jusson el, illetve, hogy helyszíniül a kerület parkjait, zöldterületeit használják.

Kifejezetten önkormányzati profilba illő rendezvények lehetnek például:

- Ismeretterjesztő programok (pl. komposztálás, gyakorlati tanácsadással);
- Környezetvédelmi technikákat bemutató tanfolyamok, bemutatók;
- Alternatív mini-konferenciák, találkozók tanárok, nyugdíjasok stb. számára.

Meglévő aktivitások:

- Találkozások magazin;
- SZTK-ban, orvosi rendelőkben lévő hirdetési felületek (LCD TV-k) használata;
- Civil szervezetek bevonása (pl. REX Kutyaotthon Alapítvány, Újpesti Állatmentő Liga).

Lehetőségek a civil aktivitás serkentésére:

- Az önkormányzat szervezhet versenyeket, alapíthat díjakat. A díj legyen jelképes, a cél legyen egyértelmű. Például a „Környezetvédelemért” díj.
- A védnökség vállalása is egy lehetséges eszköz egy saját vagy egy civil kezdeményezés támogatására.

3.10.4 Pályázatok kiírása

A környezetvédelmi tudatosság fejlesztése érdekében jelentős haszonnal járnak a rendszeresen kiírt környezetvédelmi pályázatok. Ezek lehetnek az intézmények számára kiírt pályázatok vagy közvetlenül a lakosokhoz szóló pályázat. Ez utóbbi elsősorban nem konkrét haszonnal jár, de jelentős mértékben támogatja a civil aktivitás kialakulását és fenntartását, ha egy-egy csoport bevonható a környezetvédelmi tevékenységbe. Néhány példa környezetvédelmi pályázatok témájára:

- Adatgyűjtés a korábban Újpest területén található védett, vagy védendő természetvédelmi értékekről;
- Kert- vagy parkrésztletterv, park egyes tereinek átalakítása stb.;
- Szabadtéri programok megszervezése (adott célcsoportnak vagy adott alkalomra);
- Zöld iskola-zöld sarok pályázat;
- Egészséges iskolabüfé pályázat;
- Mindennapi élet zöldítése stb.

A civil szervezetek, köznevelési intézmények, társasházak által a környezetvédelem témakörében elérhető a „Fővárosi Környezetvédelmi Alap 2017” terhére kiírt pályázat, mely a következő témákat érinti Budapest környezeti állapotának javítása, fejlesztése körében:

- A fővárosi zöldfelületek létrehozásával, megújításával, gondozásával kapcsolatos programok támogatása;

- Az avar és kerti zöld hulladék komposztálásának elősegítését célzó programok támogatása;
- A budapesti helyi védett természeti területeken a civil és önkéntes aktivitás növelésével járó programok szervezése és lebonyolítása, tanösvények létrehozása, fenntartása.

3.10.5 Önkormányzat, egyesületek, civil szervezetek szerepe

A Program megvalósítása csak együttműködésen alapulva lehet hatékony, ezért az abban foglaltakat a társadalom, gazdaság szereplőinek és érintettjeinek bevonásával kell végrehajtani. A környezetvédelem tipikusan az az önkormányzati feladat, mely a helyi szintű együttműködéssel hozhat igazán látványos eredményeket.

A környezetpolitika megvalósítása a végrehajtásban érdekelt és abban közreműködő valamennyi belső (önkormányzati irodák, bizottságok, közszolgáltató vállalatok) és külső szereplő (köz- és államigazgatás, gazdasági ágazatok és gazdálkodó szerveik, ezek érdekeit képviselő gazdasági kamarák, szakmai szervezetek, területi érdekeket képviselő szervezetek, a tudományos élet képviselői és társadalmi szervezetek stb.) összehangolt cselekvését igényli.

A lakosság bevonása nyitott, partnerség elvén alapuló tervezési módszerrel biztosítható. A partnerség elve, azaz az együttműködés az érintettekkel - a lakosság, a magánszféra és a köz- és civilszféra között - biztosítja a társadalmi csoportok számára a részvételi lehetőséget a stratégia kialakításában, megvalósításában.

Önkormányzat

Az önkormányzat jelentőségének és népszerűségének egyik fokmérője, ha egyértelműen pozitív és mindenki érdekét szolgáló területekre – mint például a környezetvédelem – nagy figyelmet fordít.

Az önkormányzat feladata a környezetvédelem hatékonyságának növelése érdekében a szubsidiaritás elvének megfelelően a környezetvédelmi feladatok helyi szintű megfogalmazása és a megvalósításuk kezdeményezése. Az önkormányzati intézmények példamutatása is kívánatos, környezetbarát irodák működtetésével.

Az utóbbi években számos műszaki eszköz került kereskedelmi forgalomba, amelyekkel jelentős víz- és energia-megtakarítás érhető el. Ezek alkalmazása a kedvező környezeti hatás mellett csökkenti a költségeket, valamint referenciaként szolgál a kerület lakossága számára, hitelesebbé teszi a környezetvédelmi intézkedéseket. Számos eszköz, berendezés alkalmazása önmagában is gazdaságos, ráadásul az energiatakarékossági intézkedésekre többféle támogatási forrás is megpályázható.

Ennek elterjesztése érdekében célszerű első lépésben felmérni az önkormányzati intézményekben az energia- és víztakarékossági intézkedéseket, ezt követően költségvetési döntés hozható az intézkedések finanszírozásáról.

Jelentős víz- és energia-megtakarítási lehetőségek valósíthatók meg a társasházaknál is. Az önkormányzati tulajdonú társasházakban ez közvetlenül önkormányzati feladat, azonban magántulajdonú épületeknél is indokolt támogatni az ilyen intézkedéseket.

Javasolt a minél teljesebb körű szelektív hulladékkezelés bevezetése az önkormányzati intézményekben, valamint hulladékcsökkentésre irányuló intézkedések megtétele.

Javasoljuk az újrahasznosított papírból, műanyagból készült termékek használatát, ezzel népszerűsítve az ilyen használati eszközöket.

Lakosság

A lakosság részvétele a Program tervezési valamint végrehajtási fázisában két szempontból is nélkülözhetetlen. Állampolgárként az egyének joga van az egészséges környezethez, felelős annak a jövő generációk számára való megőrzéséért. Másrészt fogyasztóként (közvetlen szennyezőként) hozzájárul a környezeti problémák okainak kialakulásához. A környezetvédelem jogokat és kötelezettségeket egyaránt ró a társadalomra. Az állampolgároknak lehetőségük van a döntések befolyásolására és fogyasztói döntéseiken keresztül pedig hozzájárulhatnak a környezetszennyezés csökkentéséhez.

A lakosság az internetről, a kerület honlapjáról közvetlenül és az Újpesti Napló megfelelő rovataiból rendszeresen tájékozódhat a környezetvédelem kérdéseiről.

Helyi civil szervezetek

A helyi civil szervezetek aktív bevonása és részvétele alapvető fontosságú a tudatosság növelésében, az érdekek képviselésében és a gazdasági élet szereplői, valamint a lakosság motiválásában a környezetvédelmi feladatokba való bekapcsolásukban. Kiemelt fontosságúak ezen szervezetek a környezeti információkhoz való hozzáférés elősegítéséhez, PR tevékenységek végzésében és szaktanácsadásban. Ezért összegyűjtésre kerültek azon civil szervezetek, melyek bejegyzett tevékenységükkel az Önkormányzat környezetvédelmi feladatait segítik, támogatják.

A civil szervezetekkel való együttműködés különösen fontos. Az újpesti, környezetvédelemmel foglalkozó helyi érdekvédelmi egyesületek a következők: Aschner Lipót Természetjáró Egyesület, Lilák A Zöldért Környezetvédő Egyesület, Újpesti Sport És Természetjáró Egyesület, Újpesti Természetbarátok Turista Egyesülete.

Az önkormányzat segítségével létrehozott közösségi kert. Jelenleg egy civil (Együttható Egyesület) szervezet működteti a Károlyi István Általános Iskola és Gimnázium tanulóival és a környékbeli lakókkal közösen. A városi környezetben élők számára is fontos, hogy a gyakorlatban is találkozzanak a haszonkerttel. Éppen ezért a tanév során a diákok, a nyári szünetben pedig a környékbeliek gondozzák majd a kertet.

Fővárosi- és országos civil szervezetek

A környezeti problémák terén a tényleges előrelépés csak a hétköznapiakban is érvényesülő szemléletváltozással együtt érhető el. Ebben van kimagasló szerepe azoknak a lakossági egyesületeknek, civil szervezeteknek, amelyek felvállalják a környezetükben élők körében a környezet javítása érdekében szükséges aktivitások szervezését, illetve az ehhez szükséges tudatosság-növelést. A budapesti- és országos civil szervezetek több esetben bizonyos témák köré csoportosulva alakultak meg.

4 A fenntartható fejlődéssel összhangban álló, elérni kívánt környezetvédelmi célok

4.1 Levegőtisztaság- és éghajlatvédelem

A környezeti elemek közül a levegő nagyfokú diffúziós képességgel rendelkezik, az esetleges szennyezések távolról is eljuthatnak a kerület területére, ezért kell regionális szinten kezelni a problémákat.

Célkitűzés:

Az ipari, lakossági, települési és közlekedési eredetű légszennyező anyag kibocsátások csökkentésével kedvező levegőminőségi állapot megteremtése, fenntartása és javítása, az Európai Unió környezetvédelmi normákban előírt célállapotnak megfelelően. (Kormányhivatal hatásköre.) Az Önkormányzat a hatékony kommunikációval, az információk átadásával segítheti a Kormányhivatal munkáját.

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII. 23.) Korm. rendelet 36. § (1) bekezdése szerint a levegőtisztaság-védelmi ügyben az elsőfokú hatósági jogkört - a (2)-(5) bekezdésben foglalt kivétellel - a területi környezetvédelmi hatóság (Pest Megyei Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály gyakorolja. A járási környezetvédelmi hatóság a Budapest Főváros Kormányhivatal IV. kerületi Hivatala.

- a legfeljebb 500 kWth névleges bemenő hőteljesítményű, háztartási és közintézmény tüzelőberendezés forrásával,
- az összesen 140 kWth-nál kisebb névleges bemenő hőteljesítményű, nem az a) pont szerinti kizárólag füstgázt kibocsátó tüzelőberendezés forrásával,
- az egy háztartásban élő személy(ek) mindennapi szükségleteinek kielégítésére, otthona fenntartására szolgáló tevékenység és az ahhoz használt berendezés forrásával,
- a nem gazdálkodó szervezet által végzett tevékenység okozta bűzterheléssel, és
- a nem gazdálkodó szervezet által működtetett diffúz légszennyező forrással kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi hatósági ügyben jár el első fokon.

A polgármester, fővárosban a főpolgármester a füstköd-riadó terv végrehajtásával kapcsolatos levegőtisztaság-védelmi hatósági ügyben jár el első fokon.

Egyéb megvalósítandó feladatok a klímatudatosság érdekében:

- Ismeretterjesztés és példamutatás;
- A közösségi közlekedés használatára való ösztönzés;
- Városi parkok, zöld felületek területarányának növelése;
- településrendezés során figyelembe kell venni és ki kell használni a természetes légcseré légtisztító hatását és az uralkodó szélirányt.
- A helyi közösségek szerepét erősítő támogatási rendszerek, a lakossági zöldfelület védnökségi és a környezetvédelmi pályázatok bővítése;
- Klímavédelmi szempontok érvényre juttatása az önkormányzati beruházások során;
- Lehetőség szerint az önkormányzat karbonlábnyomának rendszeres meghatározása.

A kedvező levegőállapot megteremtésének folyamatában nagyobb szerepet kell kapnia a megelőzés elvének. A korszerű, kisebb energiaigényű és kisebb emissziós értékekkel rendelkező technológiák telepítését kell előnyben részesíteni és támogatni. Mérsékelni szükséges a kerületben a kén-dioxid, nitrogén-oxidok, illékony szerves vegyületek kibocsátásának mértékét, az ózonkárosítás és az üvegházhatás csökkentése érdekében, a Nemzeti Környezetvédel-

mi Programból és a nemzetközi egyezményekből adódó feladatok végrehajtásának érvényesítése mellett.

Csökkenteni kell a levegő ülepedő- és szálló por terhelését a következők betartásával:

- Utak portalanítása (nem önkormányzati feladat);
- Út menti és zöld felületek növelése (parkok, ligetek, út menti fasorok, mezővédő erdő-sávok);
- Átmenetileg hasznosítatlan területek parkosítása.

A gázfűtésnek köszönhetően a levegőterhelés mértéke az elmúlt 1-2 évtizedben csökkent, de a válságot (2008) követő időszakban a lakosság egy része visszatért a vegyes tüzelésre. Támogatni kell (tájékoztatás és pályázatok) a megújuló energiahordozók hasznosítását az ipari és lakossági fűtési rendszereknél.

Csökkenteni kell a közlekedési eredetű emissziókat a következő eszközökkel:

- Közlekedési-szállítási igények mérséklése a területfejlesztés eszközeivel (személygépkocsi nélkül is könnyen elérhető legyenek a legfontosabb szolgáltatások: élelmiszerbolt, óvoda-iskola, orvos, gyógyszertár stb.);
- A helyi és távolsági közösségi közlekedés feltételeinek javításában együtt kell működni az illetékes szervekkel;
- A nem motorizált közlekedés biztonságos feltételeinek fejlesztése gyalogos- és kerékpárosbarát közlekedésszervezéssel, pályázatokon való részvétel.
- A települési kezelésben lévő úthálózat fejlesztése, karbantartása.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Közlekedési emisszió csökkentése	Kerékpárosbarát közlekedésszervezés, a kerékpár forgalom növelése a kerületben	folyamatos	polgármester
Pollenszint csökkentés	Beépítetlen területek hasznosítása	folyamatos	polgármester
	Beépítetlen területek kezelése	folyamatos	jegyző
Szálló por mennyiségének csökkentése	Közterületi zöldfelületek karbantartása	folyamatos	polgármester
	Építkezésekhez kapcsolódó porszennyezés csökkentés lehetőségének vizsgálata (közterület tisztán tartása)	folyamatos	jegyző
Levegőszennyezés csökkentése a védendő objektumoknál	Fűtést korszerűsítési és épületszigetelési programok támogatása (távfűtés fenntartása és korszerűsítése), Környezetkímélő energiahordozók, alternatív hőtermelési rendszerek, megújuló energiaforrások támogatása	folyamatos	polgármester
	Együttműködés a Kormányhivatal IV. kerületi Hivatalával és Kormányhivatal Érdi Járási Hivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztályával, szükség szerinti egyeztetések	folyamatos	jegyző
	E-töltő állomások kialakításának támogatása	folyamatos	polgármester

4.2 Felszíni és felszín alatti vizek védelme és fenntartható használata

A területben a felszín alatti vizek nem szabályozott módon történő (öntözési célú) kitermelése még nem jelent problémát, de a klímaváltozás következtében még jelenthet. Az engedély nélküli magánjellegű vízkivételek felderítése és nyilvántartása a jövő feladata. A felszín alatti vizekkel való gazdálkodás feltétele a kitermelések pontos nyomon követése és azok szabályozása.

Célkitűzés:

A vízkészletek kíméletes használatának megalapozása, a jelentkező pozitív tendenciák fenntartása, a terhelések csökkentése.

Felszíni vízkészlet gazdálkodás, mely magában foglalja a vízhiányos időben a víz visszatartását és felhasználását öntözővízként illetve természetvédelmi célokra, illetve felesleges víztöbblet esetén, a víz elvezetését, az épített és természetes környezet megóvása érdekében. A felszín alatti vízkészletek kíméletes, kiegyenlített használatához szükséges feltételek kidolgozása és biztosítása a terület egész területén. Az esetleges szennyező források feltárásának, felszámolásának elősegítése (Kormányhivatal, Katasztrófavédelmi Igazgatóság Vízügyi Osztály).

Feladatok felszíni vizek esetén:

- Az időszakos vízhiányból eredő kritikus vízgazdálkodási helyzetek előfordulásának csökkentése, a takarékos vízhasználatot ösztönző szabályozási módok bevezetése, a vízkészletek vízmennyiségének és vízminőségének védelme, ellenőrzése;
- Vízfolyásainknál minimális cél a jelenlegi vízminőségi állapot fenntartása, javítása. Az ingatlanulajdonosok ösztönzése a szennyvízcsatorna-hálózatra való rákötésre;
- Elő kell segíteni, hogy a keletkező szennyvizek szennyvíztisztító telepre kerüljenek;
- Meg kell oldani a csapadékvíz tározást telken belül egyrészt a záporok okozta terhelések elvezetési problémáinak csökkentése, az egyesített csatornarendszer elvezető-képességének javítása, másrészt a zöldfelületek időszakos öntözése érdekében.

Feladatok felszín alatti vizek esetén:

- A felszín alatti vizek igénybevételénél a vízháztartási egyensúly kialakítása, az engedély nélküli vízhasználatok visszaszorítása;
- A szennyező források felderítése, a területen belüli a fűrt és az ásott kutak használatának ellenőrzése, a szennyező hatás megszüntetése, a szennyezés következményeinek felszámolása.

Konkrét vízvédelmi feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Vízgazdálkodás javítása	Belterületi csapadékvíz helyben tartása lakossági csapadékvíz hasznosítás, visszatartás népszerűsítése	folyamatos	polgármester, jegyző
	A talajfelszín illetve a felszíni vizek védelme és a felszín alatti vizek szennyeződésmentesen tartása érdekében a meglévő talajvíz kutak nyilvántartásba vétele	folyamatos	jegyző

4.3 Környezet-egészségügy

A magyar népesség egészségi állapotát és halálozási tendenciáit jellemző mutatók jelzik, hogy súlyos problémákkal kell szembe néznünk. Ezen tendenciák között, több más tényező mellett jelentős, esetenként döntő szerepük van a környezeti hatásoknak is. A humán egészséggel kapcsolatos adatgyűjtésből eredő információk részletes, területi kiterjesztésű elemzése adhat megfelelő háttérrel a hatások feltárásához.

A legfrissebb, 4. Nemzeti Környezet-Egészségügyi Akcióprogram (NEKAP) 2014-ben készült el, alapvető célkitűzése a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése. A NEKAP által megfogalmazott feladatokban és programokban a kerület részéről a tevőleges részvétel a cél, a kerület feladatai a NEKAP alapján kerültek összeállításra.

A cél a lakosság egészségi állapotának javítása, az egészséget támogató környezet kialakításának elősegítése, a legfontosabb környezet-egészségügyi problémák áttekintése, rangsorolása, megoldási lehetőségek áttekintése a régió szintjén.

Feladatok:

- A közlekedési eredetű és a lakossági fűtés által keltett légszennyezések csökkentése;
- A közterületi hőszőnyag azonosítása, ezeken a területeken árnyékoló pihenőhelyek, párapapuk és ivókutak kialakítása;
- A lakosság tájékoztatása rendszeresen, illetve rendkívüli események idején;
- Az ivóvizek szennyeződésének megakadályozása;
- Szennyezéseket, szennyezőket fel kell tárnunk mind a levegő, mind a víz, mind a talaj esetén;
- A munkavégzésből származó káros expozíciók mértékének és lehetőségének csökkentése;
- Települési szűrő és betegség megelőző prevenciók további folytatása.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Prevenció	A lakosság informálása / Közparkokban felnőttek testedzését szolgáló berendezések elhelyezése	folyamatos	jegyző

4.4 A környezetminőség

Cél a kerületi zöldfelületek lehető legnagyobb mértékű fejlesztése minőségi vonatkozásban és a kerület területén található természeti értékek, élőhelyek védelme és sokszínűségének megőrzése. A kerületnek az emberi szervezet regenerációjához szükséges feltételek biztosítására, a kerületben élők és dolgozók, az idelátogatók megelégedését kiváltó környezet kialakítására kell törekednie. El kell érni a károsodott, tönkrement területek rendbehozatalát a rendelkezésre álló hatósági és egyéb eszközökkel. A leromlott állapotú infrastruktúrák felújításának tervezése és kivitelezésének kiemelt szerepet kell kapnia, a fővárosi és kerületi üzemeltetésben lévő utak állapotának fenntartását, javítását szem előtt kell tartani.

Feladatok:

- Helyi közlekedés fejlesztése a lakossági igények és a fenntarthatósági szempontok összehangolásával;

- A zöldfelületi rendszer védelme, fejlesztése, rendszeres felülvizsgálata a klímavédelmi szempontok érvényesítésével. Az aszályos időszakokat, a nagyvárosi környezetet (öntözés nélkül is) jól viselő növényfajok alkalmazása;
- A kerület „zöldpotenciáljának” felmérése és a teljes fakataszter elkészültét követően komplex fásítási program kidolgozása;
- Az ipari beruházások, fejlesztések vállalkozásra alkalmas területekre, barnamezős területekre irányítása;
- A kerületben található védelemre érdemes területekkel, műemlékekkel kapcsolatban törekedni kell a helyi kezdeményezések felkarolására és a minőség megővéséhez szükséges források biztosítására;
- A műemlékvédelmi és idegenforgalmi értékek, tevékenységek összehangolása a kerület épített értékeinek megőrzése, hasznosítása érdekében;
- A Duna part funkcionális használatbavételének támogatása.

További feladat a Duna-parti és a Szilas-patak menti ökológiai zöldfolyosók kialakítása, amelyek mentén a növényfajok terjeszkedhetnek, és az állatfajok vándorolhatnak. A foltos, mozaikos szerkezetű természetes és természet közeli élőhelyek összekapcsolása és védelme megoldható így.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Kulturált környezet kialakítása	A kerület központi területeinek esztétikai és funkcionális fejlesztése. A barnamezős területek hasznosításának elősegítése.	ütemezés szerint, folyamatosan	polgármester
Zöldfelület, közterületek fejlesztése	Öntözött területek növelése érdekében kutak létesítésének vizsgálata	folyamatos	polgármester
	Közparki szolgáltatásokkal kapcsolatos igények felmérése, a fejlesztések ehhez való igazítása, meglévő zöldfelületek karbantartása és fejlesztése a modern városi élet igényeinek megfelelően.	folyamatos	polgármester, jegyző
	Zöldfelületi kataszter fejlesztése, napra készen tartása	folyamatos	polgármester, jegyző
	Zöldfolyosó- és fasorfejlesztés	folyamatos	polgármester
	Ingtalan előtti közterület szépítés támogatása	folyamatos	polgármester
	Köztéri vízfelületek növelése (párkapuk, párársító szökőkutak építése)	folyamatos	polgármester

4.5 Biológiai sokféleség védelme és tájvédelem

A kerület természeti értékeinek eredeti, ill. eredetihez közeli állapotban való fenntartása és környezetének fenntartható használata nagyon fontos. Megővésük, fenntartásuk, kezelésük elsősorban természet és tájvédelmi érdekeket szolgál, de kiszolgálhatja az idegenforgalmat, a

turizmust és része az oktatásnak, nevelésnek, tudatformálásnak. A Budapesti Agglomeráció Területrendezési terve tartalmazza a kijelölt ökológiai területeket.

Feladatok:

Településrendezési és más, a táj állapotát lényegesen befolyásoló tervek készítésénél, továbbá a tulajdonviszonyok rendezésénél a tájvédelemnek kiemelt szerepet kell biztosítani és a hasznosítást a fenntartható fejlődés szellemében kell végezni.

Konkrét tájvédelmi célok, feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Természeti értékek védelme	A helyi nem védett természeti értékek folyamatos feltérképezése, valamint javaslattevés a Fővárosi Önkormányzat felé a kijelölésekre	folyamatos	polgármester, jegyző
	Az invazívan terjedő, tájidegen özönnövények felmérése, és alternatívák kidolgozása a visszaszorításuk érdekében	folyamatos	polgármester, jegyző
Jogszabályi háttér fejlesztése	A környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi témakörű önkormányzati rendeletek hatályos jogszabályoknak megfelelő karbantartása szükség szerint	folyamatos	polgármester, jegyző
	A táj- és természetvédelmet érintő jogszabály változások alapján a helyi rendeletek és a kerületi építési szabályzatok frissítése	folyamatos	polgármester, jegyző

4.6 Környezet veszélyeztetés elhárítása

A környezetbiztonság nemzetközi szinten kiemelten kezelt biztonsági kérdés, mivel az ökológiai, környezeti csapások valószínűsége megelőzi a katonai fenyegetéseket is. A környezetbiztonság jogi szabályozásán, a megelőzés és kríziskezelés feltételrendszerén, Magyarországon még javítani kell. Két fő csoportja a természeti és civilizációs okok miatt bekövetkező események.

Feladatok:

- Az önkormányzat felelős vezetőinek tájékoztatása és felkészítése a környezeti káresemények előfordulásakor hozandó intézkedésekről, az értesítendőkről, illetve riasztásra kijelöltek köréről, a szakszemélyzet helyszínre érkezéséig meghozandó intézkedésekről és a kármentesítési munkák alatti feladatokról az aktuális tervek alapján;
- Kizárólag olyan tevékenységek engedélyezése, amelyek a megfelelő környezetbiztonsági garanciákkal rendelkeznek.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Katasztrófa elleni védekezés	Tájékozódás a kármentesítési feladatok és monitorizálásokról végrehajtásáról	folyamatos	polgármester, jegyző

4.7 Környezettudatos hulladékgazdálkodás

A fogyasztói szokások átalakulása következtében folyamatosan növekszik a keletkező hulladék mennyisége. A kerületben a környezetet veszélyeztető, károsító mértékben megnőtt a kezeletlen hulladékok mennyisége, egyre gyakrabban találkozunk illegális lerakásokkal (jellemzően beépítetlen telkeken). A szelektív hulladékgyűjtés, ide értve a veszélyes hulladékok gyűjtését is az önkormányzat közreműködésével minden háztartás számára elérhető a kerületben részben házhoz menő, részben a rendszeres hulladékgyűjtési akciókkal. A gazdálkodó szervezetek (vállalkozások, közintézmények) hulladékgazdálkodásának ellenőrzése nem a városi hatóságok feladata. Mindenkinek a keletkező hulladékairól a 2012. évi CLXXXV. törvény (továbbiakban: Ht.) előírásai szerint kell gondoskodnia, különös tekintettel a Ht.7. § és 31. §-ban foglaltakra. A települési szilárd hulladékok és a veszélyes hulladékok kezelésének feltételeit a hatályos hulladékgazdálkodási jogszabályok határozzák meg. A Ht. 62. § (1) bekezdése alapján a területeken hulladékgazdálkodási tevékenység kizárólag a környezetvédelmi hatóság engedélyével végezhető. Feltöltést kizárólag hulladéknak nem minősülő, szennyeződésmentes, a Ht. 9. § (1) bekezdésében foglalt hulladékstátusz megszűnésére vonatkozó feltételek teljesülését igazoló dokumentummal rendelkező inert anyaggal, tiszta talajjal lehet végezni. A mélyépítési munkálatok során esetlegesen felszínre kerülő szennyezett anyagok szakszerű kitermelésével és ártalmatlanításával mentesítendő a beépítésre kerülő ingatlan.

Ennek érdekében ösztönöznünk kell a minimális hulladéktermeléssel járó gazdálkodást és fogyasztást. Az építkezések és a bontások során figyelembe kell venni a Ht. és annak végrehajtására kiadott rendeletekben foglalt előírásokat, az építési és bontási hulladékok kezelésének részletes szabályairól szóló hatályos jogszabályban foglalt előírásokat. Hulladékgazdálkodási szempontból speciális szabályozást tartalmaz az egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól szóló 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet, a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelményeiről szóló 23/2003. (XII.29.) KvVM rendelet, és a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról szóló 45/2012. (V.8.) VM rendelet. A kivitelezési munkálatok, illetve az üzemeltetés során keletkező hulladékok nyilvántartása és az adatszolgáltatás a hatályos jogszabályok előírásai szerint végzendő.

A kommunális folyékony hulladékok megfelelő kezelése már majdnem 100 %-ban megoldott, de a veszélyes hulladékok keletkezésének minimalizálása, a megfelelő ártalmatlanítás, biztonságos elhelyezés még javításra szorul. A hulladékgyűjtés, szállítás, elhelyezés színvonalának fokozatos emelése mellett előtérbe kell helyezni a hulladékokkal való gazdálkodás megteremtését.

Feladatok:

- A települési hulladékgazdálkodási rendszer aktualizálása és együttműködés az FKF Zrt-vel, javaslatok kidolgozása az optimális működés érdekében;
- A keletkező hulladék mennyiségének csökkentése az önkormányzati intézményekben;
- Meg kell vizsgálni annak lehetőségét, hogy a tanulók részt vegyenek az iskolák zöldfelületeinek fenntartásában és a komposztálásban;
- Veszélyes hulladékok szelektív gyűjtését kiemelten kell kezelni;
- A Ht. 61.§ (4) bekezdés figyelembe vételével fel kell számolni az illegális lerakási helyeket, az ingatlantulajdonosokkal együttműködve;

- A keletkező veszélyes és nem veszélyes hulladékok ártalmatlanításra, hasznosításra történő átadása csak a hulladékjegyzékről szóló 72/2013. (VIII.27.) VM rendelet szerint, érvényes kezelési engedéllyel rendelkező vállalkozásnak történhet.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Hulladék-gazdálkodás javítása	A komposztálási program népszerűsítése, elterjedésének támogatása (pl. komposztáló edények, információs anyag osztása), a szerves hulladék eltérítése a lerakótól	folyamatos	polgármester
Illegális hulladék-lerakási helyek megszüntetése	A lakossági bejelentések kivizsgálása és kezelése. Illegális hulladéklerakási helyek felszámolása, eljárás kezdeményezése.	folyamatos	polgármester, jegyző
Települési szilárd hulladék mennyiségének csökkentése	Hulladékcsökkentési lehetőségek bővítése (irodai papír szelektív gyűjtése) önkormányzati intézményekben	folyamatos	polgármester
	A háztartási hulladék részét képező papír-, fém-, műanyag- és üveghulladékok újrahasználatának és újrafeldolgozásának mértékének a képződött mennyiséghez viszonyított, országos szinten 50%-ra növelése, figyelembe véve a Ht. 92. § (1) bekezdését megnevezésű cél elérése érdekében az FKF Zrt. megfelelő tájékoztató anyagainak népszerűsítése, a tájékoztató kiadványok továbbítása a lakosság felé	2020. dec. 31.	polgármester
	A nem veszélyes építési-bontási hulladék (a föld és kő kivételével) újrahasználatának és egyéb, anyagában történő hasznosításának mértékének a képződött mennyiséghez viszonyítva országos szinten 70%-ra növelése, figyelembe véve a Ht. 92. § (3) bekezdését megnevezésű cél elérése érdekében az FKF Zrt. megfelelő tájékoztató anyagainak a továbbítása a lakosság felé	2020. dec. 31.	polgármester
Hulladékszállítási közszolgáltatások javítása	A zöldhulladék gyűjtés szolgáltatási körzeteinek bővítése a kerületben	folyamatos	polgármester, FKF Zrt.

4.8 Fenntartható energiagazdálkodás

Újpesten hő- és villamos energiatermelés folyik, amely lakossági, intézményi felhasználásra kerül. Törekedni kell az alternatív energiaforrások használati lehetőségeinek felkutatására,

ezekkel kapcsolatos gazdaságossági vizsgálatok elvégzésére, keresni kell a pályázati források, lehetőségek körét, ezzel javítható a kerület energiamérlege. Cél az energiatermelés és - felhasználás racionalizálás, a legjobb technológiák (BAT) használati arányának növelése és a megfelelő termelési, szállítási, logisztikai eljárások használata.

Feladat:

- Elő kell segíteni a lakóingatlanok, a közintézmények és egyéb munkahelyek energia-takarékosságra és az energiahatékonyság növelésére irányuló törekvéseit, utólagos hőszigetelések (az eddigi jó példák alapján), energia megtakarítást eredményező beruházások támogatásával, alternatív energiaforrások alkalmazásának ösztönzésével;
- A kerületben hasznosítható alternatív és megújuló energiaforrások, energiahatékonyságot növelő eljárások megvalósításának támogatása;
- Az energiahatékonysággal kapcsolatos ismeretek népszerűsítése, terjesztése.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Közintézmények, közterületek energiamérlegének javítása	Épületek és berendezések korszerűsítése (pl. LED világítás az irodákban)	folyamatos	polgármester
Energiahatékonyság javítása	Társadalom informáltságának javítása	folyamatos	polgármester
Alternatív energiaforrások felhasználásának elősegítése	Alternatív, megújuló energiaforrások preferálása	folyamatos	polgármester

4.9 Közlekedés

A nem motorizált közlekedés fejlesztése érdekében a kerékpárút-hálózat és a gyalogos elsőbbségű közterületek rendszerének továbbfejlesztése. Nagyobb figyelmet kell fordítani a kerékpáros-barát közlekedésszervezésre, ahol arra lehetőség van, az egyirányú utcákat meg kell nyitni az ellentétes irányú kerékpáros közlekedés előtt. A kerékpárutak hosszának növelése.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Nem motorizált közlekedés fejlesztése	„Bringázz a munkába!” kampány támogatása, „bringás reggeli” szervezése	BAM ideje	polgármester
	Kerékpártárolók további kialakítása	folyamatos	polgármester
	Az Európai Mobilitási Héthez csatlakozás, Autómentes Napra rendezvény megszervezése	Tárgyév május 31.	polgármester
	A „Fenntartható közlekedésfejlesztés Budapesten” projekt keretében (vekop-5.3.1-15-2016-00008 számú pályázat) „Kerékpárosbarát infrastrukturális fejlesztések	folyamatos	polgármester

Budapest IV. kerületében” tervezése során meghatározásra kerülő projektelemek megvalósítása.		
--	--	--

4.10 Zaj

A zaj- és rezgés védelem szerepe kiemelendő a környezet-egészségügyön belül. A kerületben egyértelműen a közlekedésből eredő zaj dominál (települési zajtérkép). A zajszintek csökkentése nevezhető az egyik legfontosabb kerületi célkitűzésnek. A zajterhelés csökkentése esetében konkrét számszerű célokat nem lehet megadni, hiszen ezek jelenleg megvalósíthatatlanok és ellenőrizhetetlenek lennének. Középtávon a 75 dB fölötti terhelések megszüntetése lehet az elérhető átlagos cél, míg távlatilag a legfeljebb 65 dBA terhelési szintet lehet még elfogadhatónak tekinteni. Ezen a téren a járműpark korszerűsödése, a forgalomszervezési intézkedések, a lakókörnyezeti nyílászáró szerkezetek zajcsökkentő változatainak alkalmazása, esetleg védősávok alkalmazása szükséges.

Feladat:

- A közlekedési eredetű zajok esetén a zajterhelés csökkentésére vonatkozó intézkedések kezdeményezése;
- Az építési zaj esetén hatékony korlátozási feltételek bevezetése;
- A közösségen belüli helytelen magatartás által okozott zajok és zajterhelések mérséklése és megszüntetése az önkormányzati hatáskörbe tartozó intézkedések által.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Zaj és rezgés források ellenőrzése	Szórakozóhelyek, kereskedelmi egységek, vendéglátó helyek, építmény - üzemeltetés felügyelete	folyamatos	jegyző
	Önkormányzati tájékoztató mérések (saját műszer beszerzése) szükség szerint elemzés és értékelés a környezet állapotát illetően	esetenként, folyamatos	jegyző
Zajterhelés csökkentése	Az időszakosan jelentkező építési és szabadidős zajterhelés felügyelete	folyamatos	jegyző
	A sűrűbben lakott területeken a Fővárossal együttműködve sebességkorlátozott (Tempo 30-as) területek létrehozása	folyamatos	polgármester

4.11 A környezettudatosság növelése, a környezeti nevelés és társadalmi részvétel

Alapvető feladat a környezet- és természetvédelmi ismeretek és a környezettudatosság közvetítése az oktatásban, azonban az önkormányzati feladatkörök átalakítása miatt ezen a területen is az önkormányzat mozgásterének szűkülésével kell számolni. Társadalmi szinten a környezeti értékrendet javítani kell, ezáltal a társadalmi részvétel erősíthető a környezettel és a természettel kapcsolatos döntéshozatali folyamatokban.

Az iskolák tanulói számára biztosítani kell a magas szintű környezet- és természetismereti oktatást úgy a tanórákon, mint szakköri keretek között.

Alapvető cél a környezetvédelmi kérdésekben való tájékozottság és környezettudatosság terén tapasztalható lemaradás megszüntetése, a fiatal korosztálytól az aktív-idős korosztályig.

Feladat:

- Az óvodában „ökológiai játékok” alkalmazása, lehetőség szerint minél több „Zöld óvoda” létrehozása;
- Az oktató-nevelő munkát minden téren át kell, hogy hassa a környezetért való felelősség kialakítása, ez már nem lehet csupán a természettudományokat oktató tanárok elszigetelt feladata;
- Sokkal több gyakorlatias, személetes oktatási és nevelési eszközre, módszerre és példamutatásra van szükség mind a tanórán, mind azon kívül;
- Pedagógiai szempontból hasznos lenne tanulmányi kirándulások szervezése szennyvíztisztítóba, hulladéklerakókba, vízművekhez tartozó létesítményekbe;
- Minden diákcsoport és tanár számára fontos legyen az értékörzés, mind elméletben, mind gyakorlatban;
- Az iskolások szélesebb körű bevonása a szelektív szemétgyűjtés feladatkörébe;
- A helyi társadalmi rendezvények tudatformáló hatása;
- A hagyományok elszegényedését, eltűnését meg kell akadályozni, főleg azokat, melyek a természettel és az egymással való együttélés területét érintik. Hagyományteremtésre ad lehetőséget a jeles természetvédelmi napok megtartása is, vagy a műemlékekhez, helyi épített értékekhez kapcsolódó rendezvények szervezése;
- A szemléletformálásra számtalan lehetőséget kínálhat a munkahelyi környezetvédelmi oktatás. Ennek egyik gyakorlati eredménye lehet például az energia és papírtakarékosság lehetséges módjainak kidolgozása az adott munkahelyen;
- Önkormányzati rendezvények keretében klímabemutatók megtartása, amelyek felhívják a lakosság figyelmét a veszélyforrásokra;
- Az Európai Mobilitási Hét alkalmából megtartott rendezvények a nem motorizált közlekedés népszerűsítésére;
- Az önkormányzati munkatársak szemléletformálása annak érdekében, hogy a munkába járás minél nagyobb arányban a közösségi közlekedés igénybevételével vagy nem motorizált közlekedéssel (kerékpárral, gyalog) történjen. Az olyan alulról jövő kezdeményezéseket, mint a BAM (Bringázz a munkába!) - akcióban való részvétel, vagy a munkavégzéshez történő kerékpár használat támogatása;
- A helyi lokálpatrióta és a budapesti illetve országos civil szervezetek bevonása a környezeti nevelés, a szemléletformálás, a környezeti értékek védelmének feladataiba;
- A társadalom szemléletformálásában fontos a média (televízió, a rádió, az írott sajtó) szerepe. A társadalmi részvétel növelését nagymértékben fokozhatja a lakosság jogainak és kötelezettségeinek megismertetése, környezeti adatokkal való ellátása is.

Konkrét feladatok:

Cél	Feladat	Határidő	Kezdeményező, illetékes
Kulturális értékek és hagyományok továbbítása	Programok, rendezvények szervezése, oktatás	folyamatos	polgármester
Helyi problémák megismertetése a lakossággal	Helyi sajtó üzemeltetése	folyamatos	polgármester
	Óvodai környezetvédelmi oktatás támogatása	folyamatos	polgármester
	Környezetvédelmi programok szervezése a lakosság számára / kutyapiszok gyűjtési rendszer erősítése	folyamatos	polgármester
A környezetvédelem integrálása a döntéshozásba, végrehajtásba	Az országos és az önkormányzati helyi környezetvédelmi rendeletek végrehajtása, a hatályos jogszabályokhoz való igazítása, módosítása	folyamatos	polgármester, jegyző
Környezetvédelmi feladatok finanszírozása	Környezetvédelmi Alap lehetőség szerinti feltöltése	költségvetés elfogadásakor	polgármester
Környezeti állapot javítása	Szövetségek kezdeményezése önkormányzatokkal	folyamatos	polgármester
	A városi környezet állapotának monitorozása, az információk közzététele	folyamatos	polgármester

5 A Környezetvédelmi Program eszközzrendszere

5.1 Tervezési, szabályozási eszközök

A korszerű környezetvédelmi politika hosszú távú és integrált megközelítést, a különböző területi szintek és ágazatok közötti egyeztetett tervezést, programkészítést és megvalósítást igényel. Ennek érdekében össze kell hangolni a településre készülő különböző ágazati koncepciókat, stratégiákat, terveket, hogy azok végrehajtása ne sértse a környezeti érdekeket, ne keresztezze a IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programban megfogalmazott célokat. Különös figyelmet kell fordítani a területfejlesztési, vidékfejlesztési stratégiákra, programokra és ezekkel összhangban kell majd felülvizsgálni Újpest Területfejlesztési Koncepcióját és Programját. Újpest Környezetvédelmi Programja minden fázisának kialakításánál fontos az alábbi tervek, programok, illetve az ezek által meghatározott irányelvek és feladattervek eredményeinek figyelembevétele, a belőlük származó feladatok meghatározása:

IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program, Országos Környezeti Kármentesítési Program, Országos Hulladékgyűjtési Terv, Nemzeti Természetvédelmi Alapterv, Nemzeti Környezet- Egészségügyi Akcióprogram, Nemzeti Alaptanterv.

Törekedni kell a kapcsolattartásra a különböző szintű - kiemelten a nemzeti - programok készítőivel, hogy a jövőbeni tervezés során a szabályozási és finanszírozási szempontjaikat érvényesíteni tudjuk.

A kerület Környezetvédelmi Programját annak elfogadása után nem lehet magára hagyni, hanem egy folyamatos, gördülő tervezést biztosítani kell.

Ebből adódó feladatok:

- EU szabályozásoknak, az újonnan születő illetve módosuló törvényeknek, jogszabályoknak való megfeleltetés;
- Aktualizálás, az elképzelések érvényesítése a kerületi szabályozásban.

5.2 Környezetvédelmi információs rendszer, információ-gazdálkodás

A kerület környezetvédelmi információs rendszerének kialakítása kiemelt fontosságú feladat. Létrehozása a hazai és nemzetközi kötelezettségek figyelembe vételével, betartásával történhet.

Biztosítani szükséges a meglévő környezetvédelmi információkhoz való hozzáférés lehetőségét, egyúttal erősítve a társadalom közvetlen részvételét a jövőbeni tervezési folyamatokban, az eddigi tervek megismerésében, véleményezésében.

Egy jól működő információs rendszer ezzel összefüggésben hatékony támogatást nyújthat a jövőbeni tervezési, döntéshozatali folyamatok szereplőinek. A rendszer egy hosszú, összehangolt előkészítési folyamat eredményeként kerülhet kialakításra, célszerűen a kerületben kiépülő környezetvédelmi információs rendszerekkel összhangban. A fenti feladat végrehajtása során kiemelt szerepet kaphatnak a gazdasági élet egyéb szereplői mellett a civil szervezetek.

Az információk biztosítása során előnyt élveznek azok, amelyek a környezet védelmének helyi szintű gyakorlati megvalósítását segíthetik elő, mintegy alapot szolgáltatva a későbbi lépésekhez. Ilyen alapinformációknak tekinthetők többek között:

- A környezetvédelmi vonatkozású törvények, jogszabályok, /jogok és köteleességek;
- A környezet minőségét befolyásoló emberi beavatkozások hatását, az elképzelhető alternatívák bemutatását szolgáló segédletek;

- A meglévő és hozzáférhető környezeti információk helyét, elérhetőségét jelző anyagok.

Feladatok:

- A térinformatikai adatbázis alapján egy a TEIR-rel, más környezetvédelmi, területfejlesztési vidékfejlesztési, információs rendszerekkel kompatibilis rendszer kialakítása, a tartalmi részek egységesítése;
- Az adatbázis folyamatos frissítéséhez szükséges adat- és információáramlás rendszerének kidolgozása, megszervezése.

5.3 Környezeti kultúra fejlesztése, a társadalmi részvétel és a tudatosság erősítése

A társadalom egésze és egyénei a környezeti ártalmak elszenvedői, ugyanakkor maguk is közreműködnek a környezeti ártalmak keletkezésében, előidézésében. Ezért a döntések előkészítésébe, a döntéshozatalba, a döntés megvalósulásának ellenőrzésébe (mely egyben törvény adta joguk is) történő bevonásuk nem maradhat el. Nem szabad megfelekedni arról, hogy a társadalmi elfogadottság kialakítása mellett a társadalmi részvétel jelentős információs forrást, illetve a végrehajtáshoz szükséges ellenőrzési keretek kiszélesítését is jelenti, tehát támogatója a megfelelő és érvényesíthető döntéshozatalnak. Az Önkormányzat, a környezethasználók és a társadalom közötti együttműködés elengedhetetlen a környezetvédelmi érdekekről való gondoskodáshoz, melynek lényege, hogy elvi utat nyit a megegyezésre.

Az Önkormányzatnak szerepet kell vállalnia a környezetvédelmi oktatásban, nevelésben, szemléletformálásban. Olyan közgondolkodást kell kialakítani, mely megütközéssel fogadja és elítéli a környezetkárosító cselekedeteket. A lakosság vásárlási, fogyasztói szokásaiban pedig elő kell segíteni a hulladékcsökkentő, hulladék-érzékeny gondolkodás megjelenését és elterjedését. Tudatosítani kell, hogy a globális problémák megoldását a háztartásokban, kiskertekben, kirándulásokon kell kezdeni. Hatékony munkát kell végezni, nem csak a köztisztasági morál emelése érdekében, hanem olyan fontos célokért is, mint a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtés programjának népszerűsítése, vagy a lakossági körben keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésének propagálása. Szorosan együttműködve az érintett közszolgáltatókkal, szervezetekkel és intézményekkel, igénybe kell venni a helyi média, a sajtó, a helyi TV segítségét, az érdeklődő pedagógusokon keresztül el kell jutni az oktatási intézményekbe is. Az ifjúság szemléletének alakítása döntő lehet, hiszen egy felnőtt szemlélete legtöbbször nehezen változtatható meg, a gyerekek azonban mindig fogékonyak a környezet ügyére és rajtuk keresztül a szülők környezeti szemlélete is hatékonyabban befolyásolható.

Rendkívül fontos, közhangulatot befolyásoló tényező a környezetminőség, ezen belül is különösen a köztisztaság, a hulladékgazdálkodás színvonala. Természetesen ezt a lehető legmagasabb szintre kell emelni, ez azonban önmagában nem elegendő. Az általános környezeti kultúra javítása nélkül jelentős többletráfordítással sem lehet látványos eredményeket elérni ezeken a területeken. Újpest lakosságára partnerként kell tekinteni, ki kell alakítani a polgároknak az együttműködési készséget és bizalmat.

Mivel az emberek értelmes célokért öntevékenyen is fel tudnak lépni, támogatni kell a lakossági környezetvédelmi szerveződéseket, kezdeményezéseket.

Ennek érdekében:

- Erősíteni kell a kapcsolatot a környezetet érintő valamennyi döntés-előkészítésnél a civil társadalom szereplőivel, a lakossággal a kommunikációt, demokratizálni szükséges a döntési folyamatot;

- Az iskolarendszerű és iskolarendszeren kívüli képzésben, oktatásban nagyobb gondot kell fordítani a környezetvédelmi szemléletformálásra (egészséges életre-nevelés, kémikáliák szakmai kezelése, személyi higiénia, természetes állapot helyreállítását elősegítő növény és állatgazdálkodás stb.);
- A széleskörű nyilvánosság elé kell tárnai a környezet állapotának alakulását, a bekövetkezett károk és felszámolásuk közérdekű okait, tapasztalatait.

6 Finanszírozási feltételek, pénzügyi eszközök

A helyi és a regionális környezetgazdálkodás elsősorban a Fővárosi Önkormányzat feladata. A megfelelő súlyú jogi szabályozás mellett az Önkormányzat közvetlenül is részt vállal ebben, elsősorban, mint az önkormányzat kezelésében lévő közterületek állapotát meghatározó, a feladatot végrehajtó Újpesti Városgondnokság Kft. megbízójaként. A 2011-ben létrehozott Újpesti Városgondnokság Kft. 2014-ben közszolgáltató szervezetté alakult át. Feladatai közé tartozik a zöldterületek karbantartása és fejlesztése.

Az Önkormányzat költségvetésében elsődleges célkitűzés kell, hogy legyen a környezetvédelemre fordított pénzekkel kapcsolatban a bázisszempléltű költségvetés készítésről a feladat-finanszírozásra történő áttérés. A környezetgazdálkodási ágazatok tartalékai kicsik, az e területekre fordított önkormányzati forrásokat növelni kell. A költségvetés készítése során a feladat-finanszírozás elveinek figyelembevételével kiemelten kell kezelni a települési környezetminőséget döntően meghatározó helyi üzemeltetési közszolgáltatások kérdését. Racionalizálni kell a területeket és az intézkedések nyomán felszabaduló források, megtakarítások jelentős részét környezetvédelmi problémák megoldására kell fordítani.

Az Önkormányzat a költségvetésben a környezetvédelemmel összefüggő területek, tevékenységek finanszírozására, támogatására létrehozta a Környezetvédelmi Alapot (Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 18/1996. (V.06.) számú rendelete). A Képviselőtestület a Környezetvédelmi Alap felhasználására vonatkozóan részletesen meghatározza az alapból támogatható szakterületeket, tevékenységeket, szervezeteket, intézményeket. A Környezetvédelmi Alap bevételeit gyarapítják a települési önkormányzat által kivetett környezetvédelmi bírságok és a talajterhelési díj. A környezetvédelmi törvény létrehozta a környezetterhelési díj és igénybevételi járulék intézményét, melyet környezethasználat esetén a gazdálkodó szervezeteknek, vállalkozóknak, intézményeknek és a lakosságnak kell megfizetniük. Amennyiben ezekből a forrásokból az Önkormányzat többletbevételekre tesz szert, ezt a többletbevételt a Környezetvédelmi Alapon keresztül környezetvédelmi célokra tudja fordítani.

Egyes jelentősebb, környezetvédelmet is érintő településfejlesztési feladatok finanszírozási forrása lehet a Zöld Forrás. Fontos kiemelni, hogy a Környezetvédelmi Programban felsorolt megvalósítandó feladatok döntő többségéhez bevonhatók pályázati források például a Zöld Forráson keresztül. A Zöld Forrás igénybevétele általában meghatározott önerő biztosítása mellett lehetséges, mely önerőt célszerű a települési Környezetvédelmi Alapból biztosítani. A környezetvédelmi alap számla száma: 12010422-00208592-03800003. A 2017. december 31-ei állapot szerint a számla egyenlege 20 027 772 Ft, azaz húszmillió-huszonhétézer-hétszázhetvenkettő forint.

6.1 A program megvalósításába bevonható pénzügyi források

Az EU csatlakozás feltétele volt, hogy a tervezési és támogatási rendszert az EU szabályoknak megfelelően kell kialakítani, oly módon, hogy az megfeleljen az EU társfinanszírozású strukturális és kohéziós alapok által megszabott követelményeknek is.

Nemzetközi pénzalapok:

- LIFE – Környezetvédelem és Természetvédelem;
- KEHOP;
- Strukturális alapok;

- EU Kohéziós Alap.

Közösségi Kezdeményezések:

- Interreg;
- Leader.

Nemzeti Fejlesztési Terv:

- Regionális Operatív Program;
- Társadalmi Megújulás Operatív Program;
- Társadalmi Infrastruktúra Operatív Program.

Állami források:

- Zöld Forrás;
- Turisztikai célelőirányzat.

Regionális és egyéb önkormányzati források:

- Regionális területfejlesztés előirányzatok;
- Önkormányzati és kistérségi hozzájárulások.

Privát források:

- gazdálkodók;
- civil szféra;
- lakosság.

7 Önkormányzat környezeti munkájának értékelése

7.1 A Local Agenda 21

A Local Agenda 21 eredetileg az 1992-es, a „fenntartható fejlődésről” Rio de Janeiróban tartott ENSZ konferencián megfogalmazott globális és helyi feladatokat meghatározó dokumentum.

Mindkettő kiemeli a közigazgatás és az önkormányzatok szerepét a környezetvédelemben. Mint az állampolgárokhoz legközelebb levő politikai és irányítási szintnek, az önkormányzatoknak döntő szerepük van a nyilvánosság tájékoztatásában és a lakosság mozgósításában, környezetérzékenységének kialakításában. A helyi Local Agenda 21 összeállítását több Európai Unió tagország önkormányzata elkészíti.

A lakosság közreműködése nélkül a fejlesztések és a helyi Local Agenda 21 nem valósítható meg. Mindenki saját maga szabályozhatja energiafelhasználását, alakítja fogyasztási szokásait, vállalhat felelősséget. A célokat és az intézkedéseket a legkülönbözőbb társadalmi és gazdasági szereplőknek kell megvitatniuk, és konszenzusra kell törekedniük. A helyi LA 21 sikere attól függ, hogy a fejlesztési folyamatokban milyen mértékben vesznek részt a különböző társadalmi csoportok.

Egyes uniós pályázatok kötelező részét képezi az LA 21 terv.

7.2 Az EMAS rendelet közigazgatási, önkormányzati alkalmazásának jogi keretei

Az Európai Közösség Tanácsának 1836/93/EEC számú, „A vállalatok önkéntes részvételéről a környezeti menedzsment és környezetvédelmi auditálás közösségi rendszerében” című (EMAS) rendelete bevezetőjében megfogalmazta, hogy a termelővállalatokra kidolgozott rendszert a nem termelő szektorokra, a szolgáltató szektorra, a közszolgáltatásokra, a közigazgatásra is ki kell terjeszteni. Az EMAS rendelet 14. cikkelye pedig kifejezetten előírja a nem termelő szektorok kísérleti öko-auditálását. Az öko-audit megteremti a lehetőséget annak, hogy az önkormányzat rendszeres időközönként meghatározza környezeti cselekvési programját, amely egyrészt rögzíti a hatásköröket, másrészt figyelembe veszi a lakosság érdekeit. Az önkormányzatok hatósági tevékenységének „termékei” a helyi rendeletek. Az öko-audit keretében felülvizsgálhatók:

- Az építési engedélyekre vonatkozó előírások;
- A hulladék elhelyezésére, kezelésére, a fizetendő díjakra vonatkozó előírások;
- Az egyéb közintézmények, közhasznú létesítmények használatára vonatkozó előírások;
- Külön rendeletben meghatározottak alapján az önkormányzati intézményként működő szolgáltatók (közbiztonságot szolgáló szervezetek, könyvtárak, kórházak stb.).

Az EMAS rendelet telephelyre vonatkoztatva fogalmazza meg a rendszer célját, a környezetvédelem folyamatos javítását a megfelelő környezetpolitika, környezeti programok és menedzsment rendszerek kialakítása révén. A telephely-meghatározás alapja az lehet, hogy milyen ingatlanokon, területeken tevékenykedik rendszeresen az önkormányzat, függetlenül attól, hogy az adott ingatlan az önkormányzat tulajdona-e, vagy csak bérlő. A közvetlen és közvetett környezeti hatásokat a környezeti audit rendszerébe egyaránt be kell vonni. Közvetlen környezeti hatások keletkeznek az energiafelhasználás, a vízfogyasztás, a hulladék keletkezése során, de a beszerzésekkel, az építkezésekkel kapcsolatban is. Közvetett környezeti hatások bármely közigazgatási, tervezési döntésből adódhatnak (pl. építési, területfejlesztési,

természetvédelmi, közlekedésfejlesztési döntések). E területeken az önkormányzatoknak jelentős szabályozási lehetőségeik vannak saját környezeti hatásaik mérséklésére. Az önkormányzati környezetmenedzsment rendszer keretében a szakértői vizsgálat célja annak megállapítása, hogy a közigazgatási döntési eljárás során minden, környezeti szempontból lényeges tényezőt figyelembe vettek-e, és érvényesítették-e a döntésben.

8 Összefoglalás

Budapest IV. kerület Újpest Önkormányzatának Képviselőtestülete Környezetvédelmi Programjának megalkotásával azt a célt tűzte ki, hogy megalapozott környezetállapot-értékelésből kiindulva megteremtse a feltételeit a környezetminőség-romlás megállításának és belátható időn belül történő, érzékelhető javításának. Az Önkormányzat felelősségi körébe tartozó területeken meghatározza a célokat, az azok eléréséhez szükséges eszközöket, erőforrásokat és az intézkedések ütemezését.

A Környezetvédelmi Fenntarthatósági Program az egyes érintett területeken összehangolt rövid távú intézkedési tervek kidolgozását teszi lehetővé a tervezési időszakban. Az egyes szakterületek szabályozása, fejlesztése az erőforrások optimális felhasználásával lehetővé válik. A környezetvédelem alakítása csak megfelelő környezetpolitika, erre épülő környezetvédelmi stratégia alapján lehetséges. A tervezés a fokozatosság és a kiszámíthatóság gondolatát is magában foglalja, ami a környezethasználók, a társadalom és a környezetvédelem igazgatási feladatait ellátó szervek számára egyaránt nélkülözhetetlen.

9 Felhasznált jogszabályok

1. 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet - a levegő védelméről
2. 4/2011. (I.14.) VM rendelet - a levegőterheltségi szint határértékeiről és a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről
3. 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet - a légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről
4. 221/2008. (VIII. 30.) Korm. rendelet- a parlagfű elleni közérdekű védekezés végrehajtásának, valamint az állami, illetve a közérdekű védekezés költségei megállapításának és igénylésének részletes szabályairól
5. 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet- az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről
6. 2005. évi CXXVII. törvény - egyes környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi feladat- és hatásköröket megállapító törvények európai közösségi jogi aktusnak való megfeleltetéssel összefüggő módosításáról
7. 2007. évi XXIX. törvény - egyes környezetvédelmi tárgyú törvények környezeti felelősséggel összefüggő módosításáról
8. 2011. évi CCIX. törvény a víziközmű-szolgáltatásról és az egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 58/2013. (II.27.) Korm. rendelet
9. 1997. évi LXXVIII. tv. - az épített környezet alakításáról és védelméről
10. 2003. évi XXVI. törvény az Országos Területrendezési Tervről
11. 72/1996. (V.22.) Korm. rendelet - a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról
12. 74/2014 (XII.23) BM rendelet - a folyók mértékadó árvízszintjeiről
13. 219/2004. (VII. 29) Korm. rendelet a felszín alatti vizek védelméről
14. 220/2004. (VII.21.) Korm. rendelet a felszíni vizek minősége védelmének szabályairól
15. Magyarország felülvizsgált, 2015. évi vízgyűjtő gazdálkodási tervéről szóló 1155/2016. (III.31.) Korm. határozat
16. 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet - a vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről
17. 83/2014 (III. 14.) Korm. rendelet - a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról
18. 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet - az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról
19. 18/1996. (VI.13.) KHVM rendelet - a vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges kérelemről és mellékleteiről
20. 10/1997. (VII.17.) KHVM rendelet - az árvíz- és a belvízvédekezésről
21. 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet - a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról
22. 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet - a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról
23. 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet - az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről

24. 27/2008 (XII. 3.) KvVM-EÜM rendelet - a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról
25. 385/2014. (XII. 31.) Korm. rendelet - a hulladékgazdálkodási közszolgáltatás végzésének feltételeiről
26. 18/2003. (XII. 9.) KvVM-BM együttes rendelet - a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról
27. 1995. évi LIII. törvény - a környezet védelmének általános szabályairól
28. 1995. évi LVII. törvény - a vízgazdálkodásról
29. 1996. évi LIII. törvény - a természet védelméről
30. 2012 évi CLXXXV törvény a hulladékról
31. 2007. évi CXXIX. törvény a termőföld védelméről
32. 383/2016. (XII.2.) Korm. rendelet a földművelésügyi hatósági és igazgatási feladatok ellátó szervek kijelöléséről
33. 384/2016. (XII.2.) Korm. rendelet az egyes földügyi eljárások részletes szabályairól
34. 225/2015. (VIII. 7.) Korm. rendelet a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól
35. 246/2014. (IX. 29.) Korm. rendelet az egyes létesítmények kialakításának és üzemeltetésének részletes műszaki szabályairól,
36. 23/2003. (XII.29.) KvVM rendelet a biohulladék kezeléséről és a komposztálás műszaki követelényeiről
37. 72/2013. (VIII.27.) VM rendelet a hulladékjegyzékről
38. 45/2012. (V.8.) VM rendelet a nem emberi fogyasztásra szánt állati eredetű melléktermékekre vonatkozó állategészségügyi szabályok megállapításáról
39. 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet az ingatlan az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről
40. 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet a közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészekről
41. 16/2009. (X.8.) KvVM rendelet a barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről
42. Budapest Főváros IV. kerület Újpest Önkormányzat Képviselő-testületének 18/1996. (V.06.) számú rendelete a Környezetvédelmi Alap létrehozásáról
43. Újpest Önkormányzatának 20/2014. (VI. 27.) számú önkormányzati rendelete Budapest Főváros IV. kerület Újpest városrendezési és építési szabályzatáról
44. Újpest Önkormányzatának 25/2010. (IX.16.) számú önkormányzati rendelete Újpest épített környezete helyi védelméről
45. Újpest Önkormányzatának 17/1999. (VII.01.) számú önkormányzati rendelete a kivágott fák és a zöldfelületek pótlásáról
46. Újpest Önkormányzatának 20/2007. (IX.03.) számú önkormányzati rendelete a közterületek használatáról és rendjéről
47. Újpest Önkormányzatának 22/2001. (X.31.) számú önkormányzati rendelete a természeti környezet és a fák védelméről, valamint a városkép esztétikus kialakításáról
48. 37/2013. (V.10.) Föv. Kgy. rendelet Budapest főváros építészeti örökségének fővárosi helyi védelméről
49. 14/1993. (IV. 30.) Föv. Kgy. rendelet a kiemelt közcélú zöldterületekről
50. 92/2011 (XII.30.) Föv. Kgy. rendelet Budapest főváros közigazgatási területén a teherforgalom közlekedésének szabályozásáról

- 51. 69/2008 (12.10.) Fővárosi Kgy. rendelet Budapest Főváros szmogriadótervéről
- 52. 48/1994. (VIII.1.) Főv. Kgy. rendelet a főváros köztisztaságáról
- 53. 25/2013. (IV.18) Főv. Kgy. rendelet a helyi jelentőségű védett természeti területeiről

10 Felhasznált források, irodalom

1. Újpest Önkormányzatának honlapja - www.ujpest.hu
2. OKIR honlapja - web.okir.hu
3. www.termeszetvedelem.hu
4. Budapest Főváros IV. kerület Környezetvédelmi Programja 2011-2016.
5. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata Településfejlesztési Konceptió és Integrált Településfejlesztési Stratégia, Helyzetfeltáró és – értékelő munkarész, 2015
6. Budapest Főváros IV. Kerület, Újpest Önkormányzata Településfejlesztési Konceptió, 2015
7. Budapest Főváros IV. kerület, Újpest Önkormányzata Integrált Településfejlesztési Stratégia, 2015
8. Budapest Környezeti Állapotértékelése 2016.
9. Budapest Környezeti Programja 2017-2021
10. Környezeti értékelés Budapest Főváros Településszerkezeti Tervének Felülvizsgálatához, 2016.
11. www.levegominoseg.hu
12. www.napi.hu
13. www.fori.hu
14. geoportal.budapest.hu
15. www.fkf.hu
16. www.budapestinfo.eu
17. 4.kerulet.ittlakunk.hu
18. jarokelo.hu
19. www.fcsm.hu
20. vizmuvek.hu
21. www.bkk.hu
22. www.hvg.hu
23. eionet.kormany.hu
24. epa.oszk.hu
25. www.ofi.hu
26. www.zoldovoda.hu
27. <http://www.fokert.hu/listing/ujpesti-homoktavis-termeszetvedelmi-terulet/>
28. <http://www.fokert.hu/listing/palotai-sziget>